

25 anys d'Unicòmic a la Universitat d'Alacant: adaptacions literàries al còmic i altres possibilitats didàctiques

Eduard Baile López

**Departament de Filologia Catalana
Unicòmic
Aula de Còmic**

**Universitat de Lleida
23 d'octubre del 2024**

unicómic

unicómic
www.unicomic.es
 25, 27 y 28 | Jornadas del Cómic de marzo de 2009 | Universidad de Alicante
 Comedia y misterio de terror y ciencia ficción
 Información y más libros
 Comedia y misterio de terror y ciencia ficción
 Tel. 96 501 31 25

unicómic
 VI Jornadas del Cómic de la Universidad de Alicante
 25, 26 y 27 de Marzo

unicómic
 V jornadas de cómic universidad de alicante 2008
 27 a 29 marzo

unicómic
 VII JORNADAS DEL CÓMIC DE LA UNIVERSIDAD DE ALICANTE
 17, 18 y 19 de MARZO

organiza: coordina: colabora:

XII Jornadas del cómic. UNIVERSIDAD DE ALICANTE. del 25 al 27 de Marzo

UNICOMIC 2010

organiza: coordina: colabora:

unicómic 10

nos molaría que estuvierais aquí!
 X JORNADAS DEL CÓMIC DE LA UNIVERSIDAD DE ALICANTE
 del 13 al 15 de Marzo de 2008
www.unicomic.es

organiza: coordina: colabora:

unicómic
 23 JORNADAS DEL CÓMIC DE LA UNIVERSIDAD DE ALICANTE

unicómic
 23 JORNADAS DEL CÓMIC DE LA UNIVERSIDAD DE ALICANTE

VIII JORNADAS DEL CÓMIC DE LA UNIVERSIDAD DE ALICANTE
WWW.UNICOMIC.ES

IX JORNADAS DEL CÓMIC DE LA UNIVERSIDAD DE ALICANTE
unicómic
 29, 30 y 31 de Marzo

unicómic
 2007

PROFESIONALES Y AFICIONADOS DEL CÓMIC DE MARZO EN LA UNIVERSIDAD

DAILY BUGLE
 SPIDER-MAN: EL FIN DE SU MUNDO

¡TEBEOS EN LAS AULAS!

29, 30 y 31 de marzo

organiza: coordina: colabora:

ALICANTE, AÑO 2011!

UNICÓMIC!

¡DEL 10 AL 12 DE MARZO!

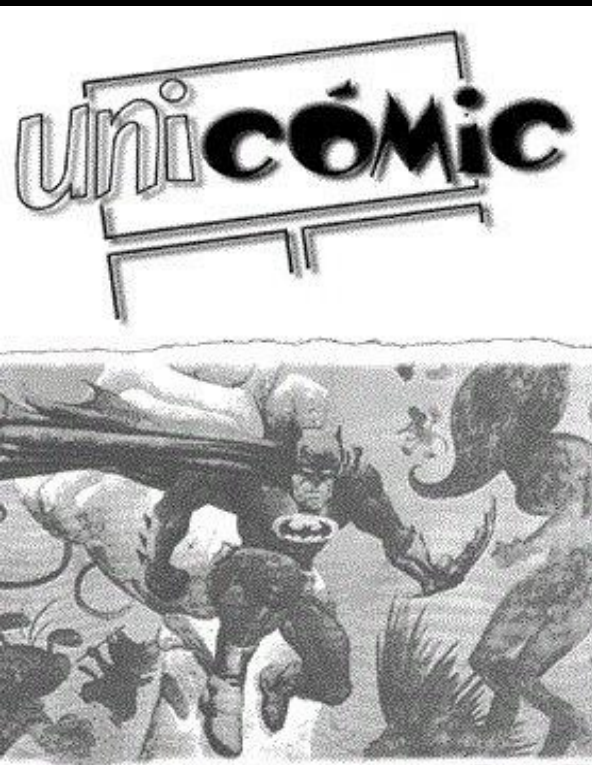
13

WWW.UNICOMIC.ES

UNICÓMIC
 XV JORNADAS DEL CÓMIC DE LA UNIVERSIDAD DE ALICANTE
 11, 15 y 16 de MARZO de 2013

organiza: coordina: colabora:

1. Introducció: a propòsit de la trajectòria d'Unicòmic

Unicòmic

I JORNADAS DEL COMIC
UNIVERSIDAD DE ALICANTE

25, 26 y 27 de Marzo 1999

www.unicomic.es

Unicòmic 2007

PROFESIONALES Y AFICIONADOS
DEL COMIC SE DAN CITA EN LA UNIVERSIDAD
CULTURAL PÁGINAS INTERIORES

DAILY BUGLE

SPIDER-MAN:
¿Héroe o amenaza?
GRUPO: FICHA 1

**¡TEBEOS
EN LAS
AULAS!**

29
30
y 31
de
Marzo

Organiza

Coordina

Colabora

UNICOMIC, JORNADAS DEL COMIC DE LA UNIVERSIDAD DE ALICANTE. P.49

unicòmic 10

nos molaría que estuvieras aquí

**X JORNADAS DEL COMIC DE
LA UNIVERSIDAD DE ALICANTE**

del 13 al 15 de Marzo de 2008

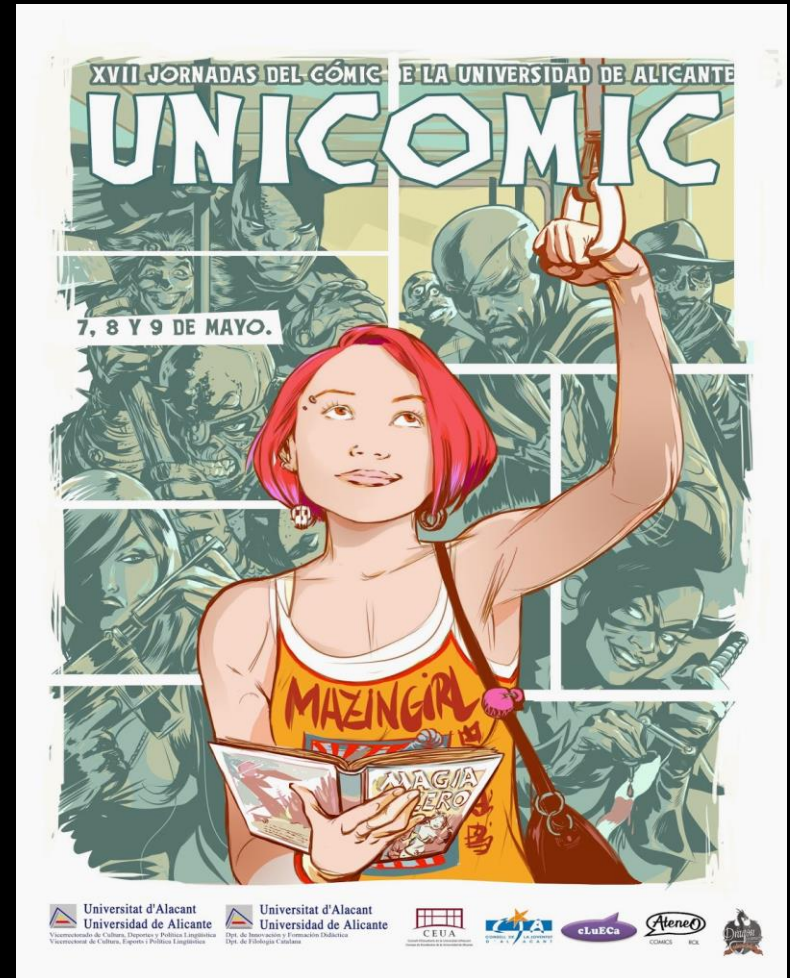
www.unicomic.es

1999 com a any fundacional **d'Unicòmic,**

les Jornades del Còmic de la Universitat d'Alacant

EIXOS ESSENCIALS

- Trobades acadèmiques amb autors
- Comunicacions i conferències
 - Sessions monogràfiques (autors, gèneres, corrents artístics...)
- **Seminaris d'investigació didàctica**

9:00-9:10 Inauguración Seminario: Sebastián Miras y Rocío Serna Rodrigo

Investigaciones en torno al cómic ONLINE 9:10-10:30 Modera: José Rovira Collado

Olga Nowak (University of Gdansk), «*ICON-mics* Cómic y Educación: Diseño de una encuesta para docentes»

Santiago Martín (Universidad de Liubliana), «El cómic fuera y dentro de una Facultad de Ciencias Sociales de Eslovenia»

Miguel Ángel Pérez Sánchez (Universidad de Letonia), «Las adaptaciones de *Beowulf* al cómic: una perspectiva intersemiótica»

Clara Vilaboa (Universitat Autònoma de Barcelona), «La novela gráfica en la formación del lector literario en Educación Primaria»

Eva Mira Alepuz (Universidad de Alicante-Università di Genova), «La gentrificación y la turistificación en la obra de Ana Penyas»

Daniel Rodríguez Redondo (Universitat de València), «El potencial de la lectura de cómic en el ámbito penitenciario»

Ignacio Ballester Pardo (Universidad de Alicante), «Una aproximación a la configuración identitaria del cómic mexicano: *Hecho en Puebla*»

Pilar Pomares Puig (Universidad de Alicante-Unicómic), «Cómics contra el estigma de las enfermedades relacionadas con la salud mental»

Historia y didáctica. 10:30-11:30. Modera: Rocío Serna Rodrigo

Ramón Sánchez Verdú (Universidad de Alicante), «*Cuéntame qué te pintó*, una experiencia didáctica interdisciplinar con comics en el IES Carrús (Elche)»

Vanessa Pérez Gisbert (Universidad de Alicante), «Los surcos del voto femenino en la república: una guía de lectura»

Germán Carbonell Correoso (Universidad de Alicante), «Propuesta multicultural para la lectura en Primaria y Secundaria: Ampliando el canon escolar a través del manga»

Maila López Viñas (Universidad de Alicante), «Literatura y Memoria Histórica en viñetas: Federico García Lorca y Miguel Hernández»

Rubén Blanes Mora (Universidad de Alicante), Santiago Ponsoda López de Atalaya (Universidad de Alicante), y Juan Ramón Moreno-Vera (Universidad de Murcia), «Rehaciendo la(s) Historia(s): el cómic como vía de investigación-aprendizaje para la enseñanza histórica»

Jacobo Hernando Morejón (Universidad de Málaga), «*Conquistados*. La romanización de la península ibérica vista a través del cómic»

Cómic, literatura y multimodalidad 12:00-13:00 Modera: Mónica Ruiz Bañuls

Mónica Ruiz Bañuls (Universidad de Alicante), «Nuevas experiencias educativas para ampliar el canon de lecturas en las aulas universitarias: América Latina a través del álbum ilustrado y del cómic»

Pedro Coiro y Sebastián Miras (Universidad de Alicante), «*Oubapo*: el ejercicio en el cómic de la restricción multimodal»

Francisco Antonio Martínez-Carratalá (Universidad de Alicante), «Traspaso de fronteras entre narrativas visuales. El caso de *Emigrantes* de Shaun Tan en la investigación académica»

Juan Vela Bermejo (Universidad de Alicante), «Álbum ilustrado, minicómic y tiras de prensa en *He-Man y los Masters del Universo*»

Rocío Serna-Rodrigo (Universidad de Alicante) y Marta Fernández Ruiz (Universitat Politècnica de Catalunya), «De historietas interactivas a videojuegos con viñetas. Acercamientos conceptuales y metodológicos a las relaciones entre el cómic y los videojuegos»

Ramón Sánchez Verdú (Universidad de Alicante), «Universo y comics de *Battletech*. Posibilidades didácticas en el currículum de 1º y 2º de ESO»

Juan-Francisco Álvarez-Herrero (Universidad de Alicante), «Docentes en tiras de cómics»

Aproximaciones transversales al cómic 13:00-14:00. Modera: Sebastián Miras

Joan Miquel Rovira Collado (Universidad de Alicante-Unicómic), «Una selección didáctica de autorAs españolAs de cómic»

María A. Ribes-Lafoz (Universidad de Alicante), «Roberto Saviano y el recurso expresivo del cómic como autobiografía»

Carla Acosta Tuñas (Universidad Miguel Hernández), «Los elementos distópicos en la novela gráfica *La bella muerte*»

María Samper Cerdán (Universidad Miguel Hernández) y Belén Hernández Campuzano (Universidad Miguel Hernández), «Amazonas de cómic. *Wonder woman* y la reapropiación lésbica»

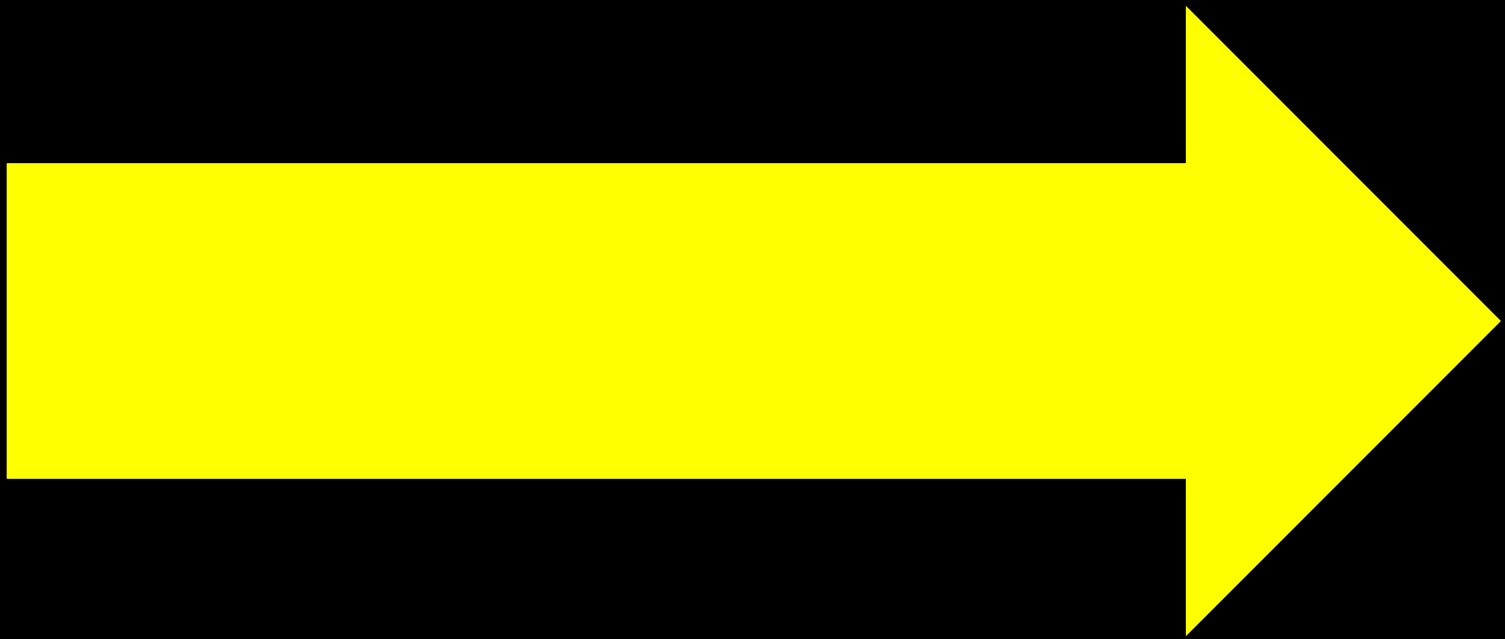
Guillermo Soler Quílez (Universidad de Alicante), «Cómics LGTBQ en América Latina: lecturas para una pedagogía queer»

Francisco Manuel Sáez de Adana Herrero (Universidad de Alcalá), «Uso de cómics autobiográficos en el ámbito universitario»

José Rovira-Collado (Universidad de Alicante) y Abed Boubekour (Universidad Tiaret) «En busca de la arqueología transmedia: los cómics de Indiana Jones»

14:00-14:30 Presentación del Proyecto Europeo Didáctica de las Matemáticas UA. Presenta: José Rovira Collado

Pere Ivars Santacreu (Universidad de Alicante), «coReflect@maths: Diseño de viñetas con DiverTool para la reflexión colaborativa de docentes y estudiantes»

2. Paradigma teòric: promoció d'un concepte enriquit de lectura

XXI JORNADAS DE CÒMIC DE LA UNIVERSITAT D'ALACANT / 21, 22 I 23 DE MARÇ DE 2019

UNICOMIC

Universitat d'Alacant / Universidad de Alicante
Departament de Biblioteconomia i Documentació / Department of Library and Documentation Studies

CEUA

CEUTAT D'ALACANT

UNICOMIC

Ateneo

Universitat d'Alacant / Universidad de Alicante
Departament de Biblioteconomia i Documentació / Department of Library and Documentation Studies

Universitat d'Alacant / Universidad de Alicante
Departament de Biblioteconomia i Documentació / Department of Library and Documentation Studies

CEUA

JUA

Ateneo

libreriacompos.com

el3C3

ALCA

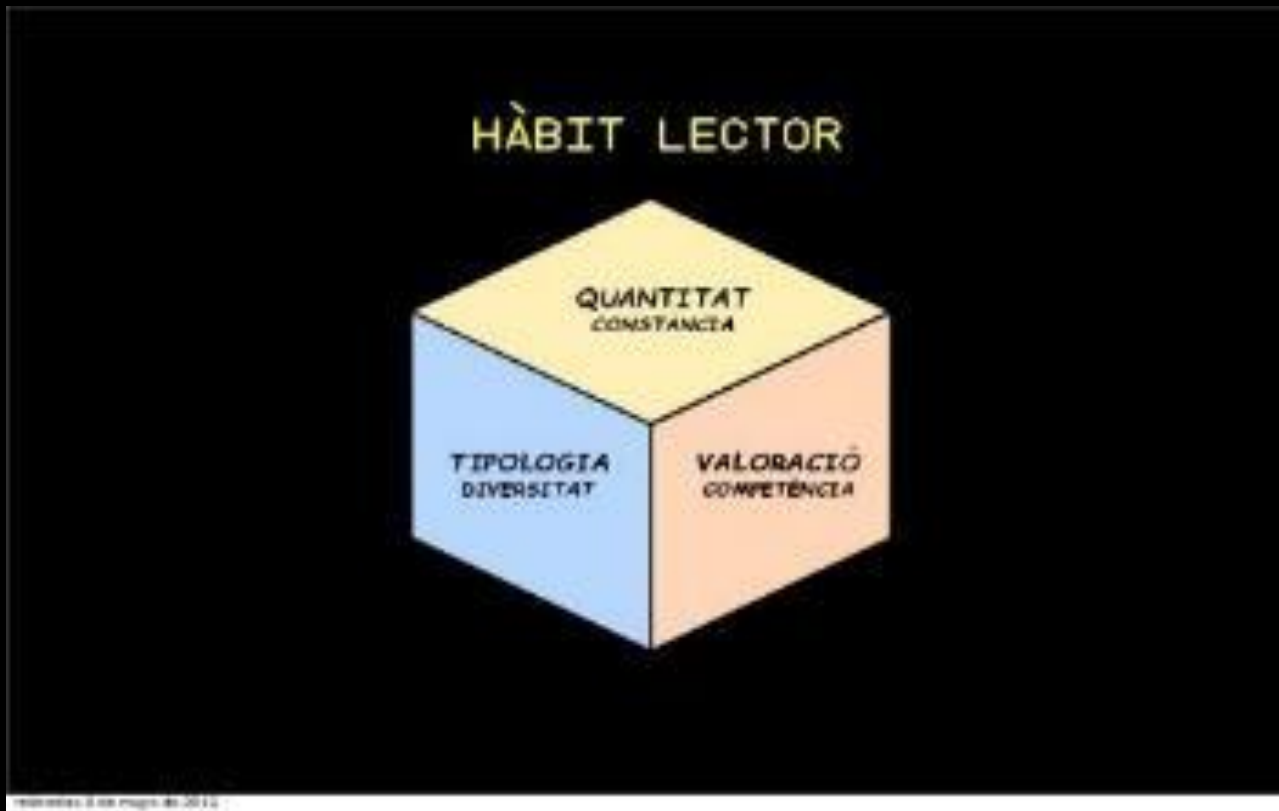
CHEROKEE

GOLORS

WWW.UNICOMIC.ES

Anar més enllà del concepte convencional del procés de lectura

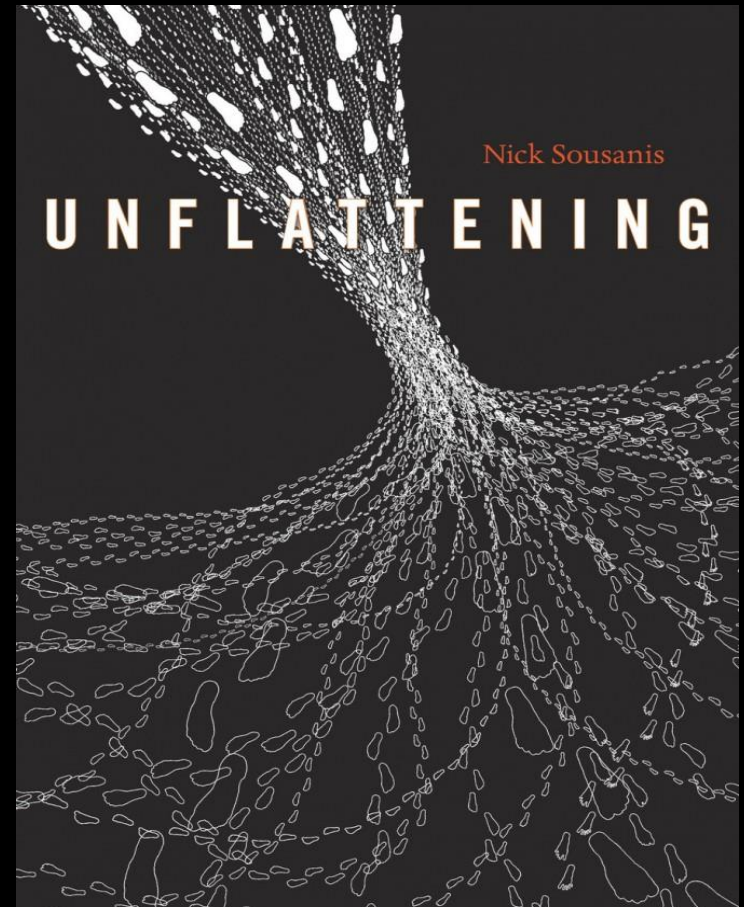

On hi ha un còmic, demà hi haurà...
més lectura
(valor complementari)

**“The medium we think
in defines what we can see.”**

**“The visual provides expression
where words fail.”**

**“While comics are read sequentially like text,
the entire composition is also taken in
-viewed- all at once.”**

2015

L'alumne parteix de l'educació literària...

- **Disposa de dades suficients sobre el fet literari.**
 - **Coneix autors, obres, èpoques o estils.**
- **Sap llegir i interpretar el sentit d'un text literari.**
- **Sap identificar i interpretar tècniques i recursos estilístics.**
 - **Coneix els referents culturals i la tradició.**
- **Compta amb criteris per a seleccionar un llibre segons interessos i gustos.**
- **Incorpora la literatura a la vida quotidiana.**
 - **Gaudeix amb la literatura.**

ARRESTING DEVELOPMENT

Comics at the Boundaries of Literature

CHRISTOPHER PIZZINO

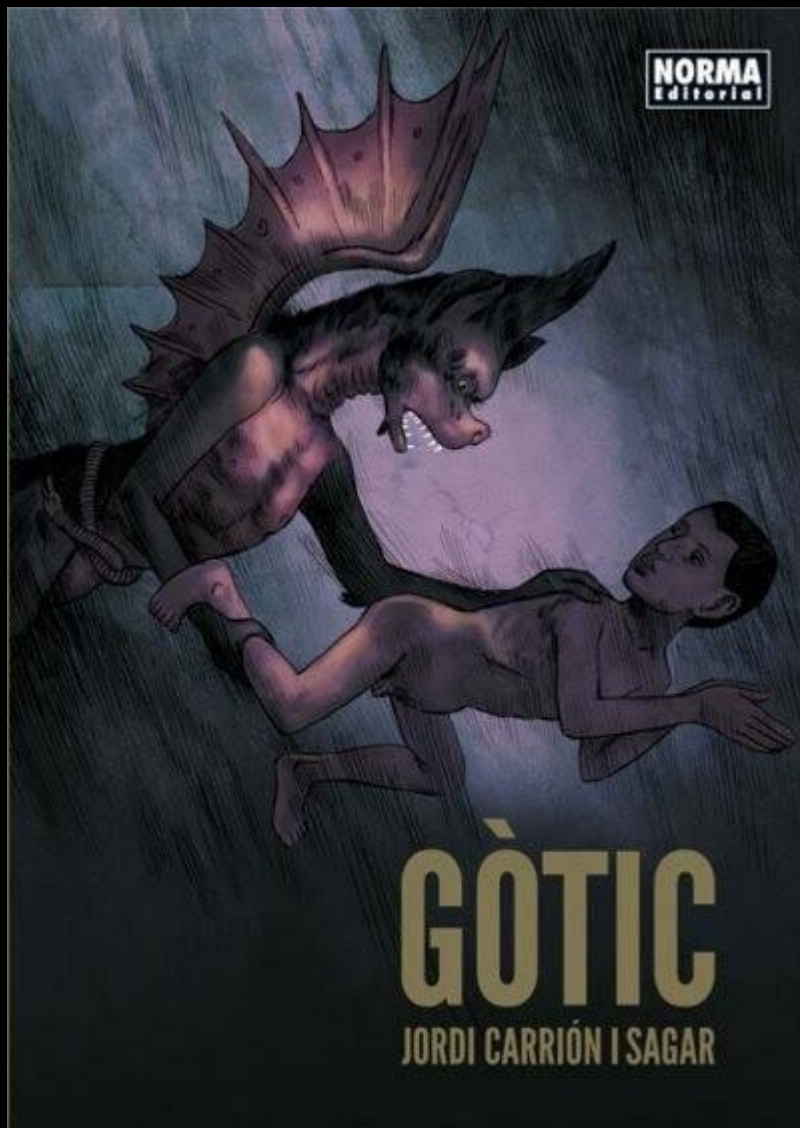

2016

...per a desembocar en un paradigma multimodal

- **Sent curiositat per autors/corrents/temàtiques, que desconeix o que no formen part dels seus interessos concrets.**
 - **Relaciona obres de procedència diversa, tant pel que es refereix al receptor primari com pel seu origen.**
- **Reconeix figures artístiques i recursos narratius i, així mateix, comprén per què s'usen.**
 - **Identifica la intencionalitat autoral en les trames de ficció.**
 - **Interrelaciona llenguatges de mitjans artístics diferents.**

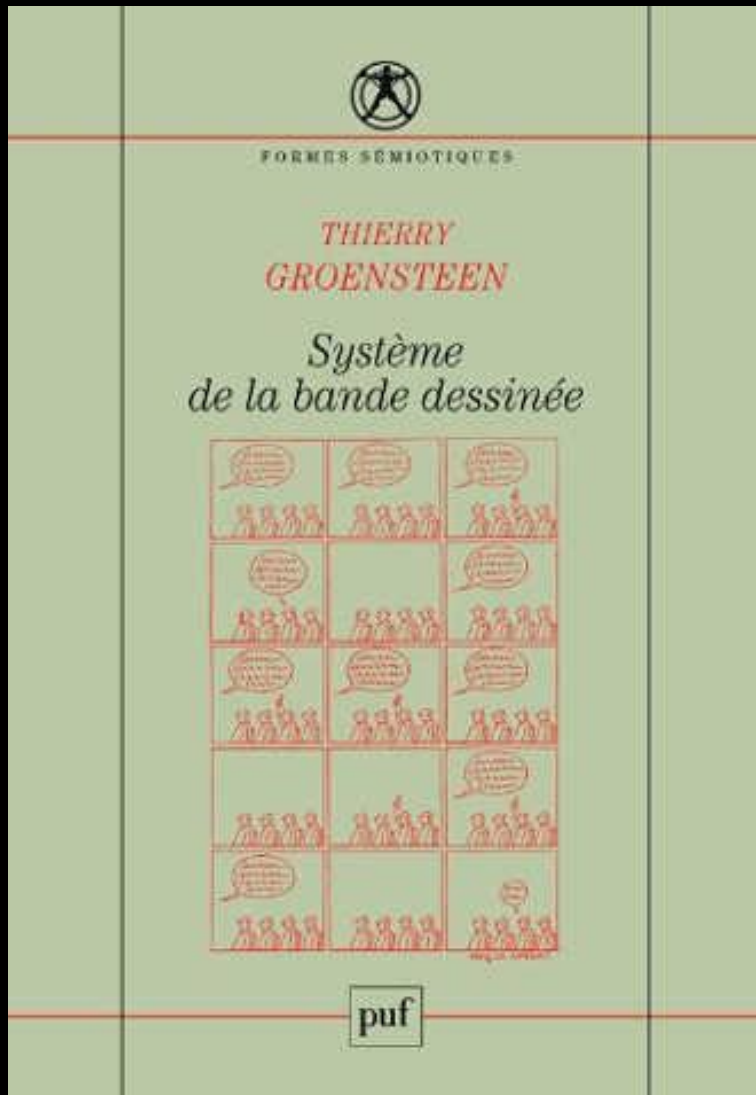

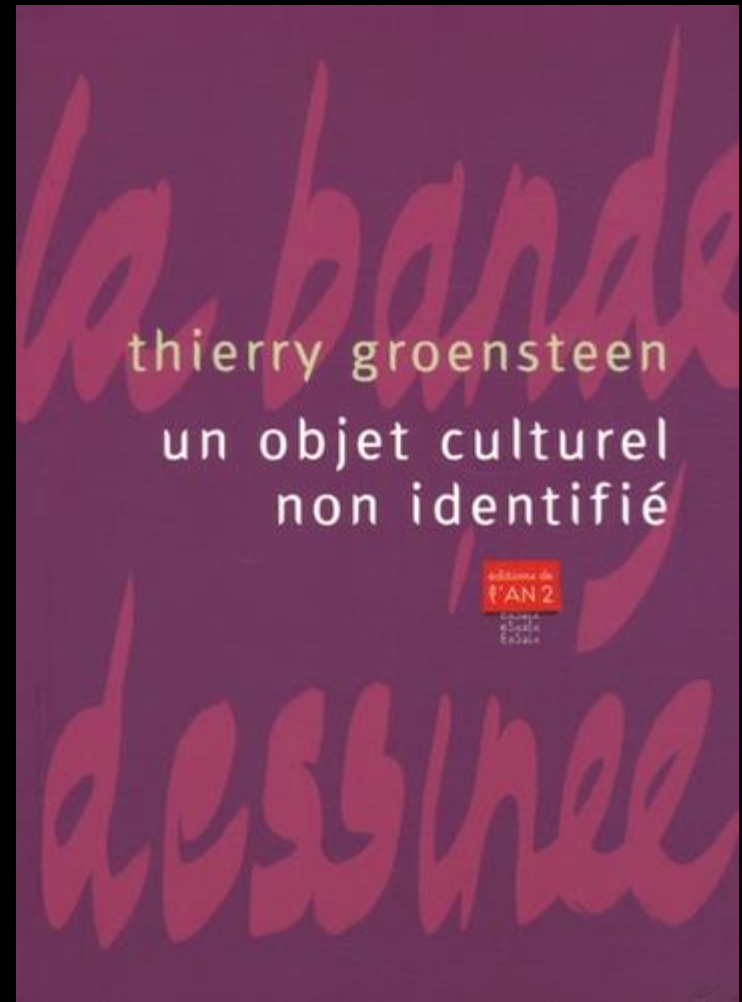
“Amb el retaule gòtic comença la nostra mirada i el nostre pensament en vinyetes. El canvi és definitiu, des del segle XV fins ara no hem deixat de produir marcs que retallen la realitat. [...] les vinyetes són la nostra principal estratègia per percebre i pensar el món.”

2018 [2016]

Visió macrosemiòtica del llenguatge del còmic basada en la *solidaritat icònica*
a partir de l'articulació de les vinyetes en una pàgina o una sèrie de pàgines (*artrologia*)

1999

2006

FORMES SÉMIOTIQUES

THIERRY
GROENSTEEN

*Systeme
de la bande dessinée*

puf

- *Découpage / Desglossament*

Articulació entre el material icònic i lingüístic

- *Mise en page / Posada en pàgina*

Articulació de les vinyetes en l'espai

- *Tressage / Trenat*

La vinyeta presenta determinacions semàntiques

distants, més enllà de la seqüència

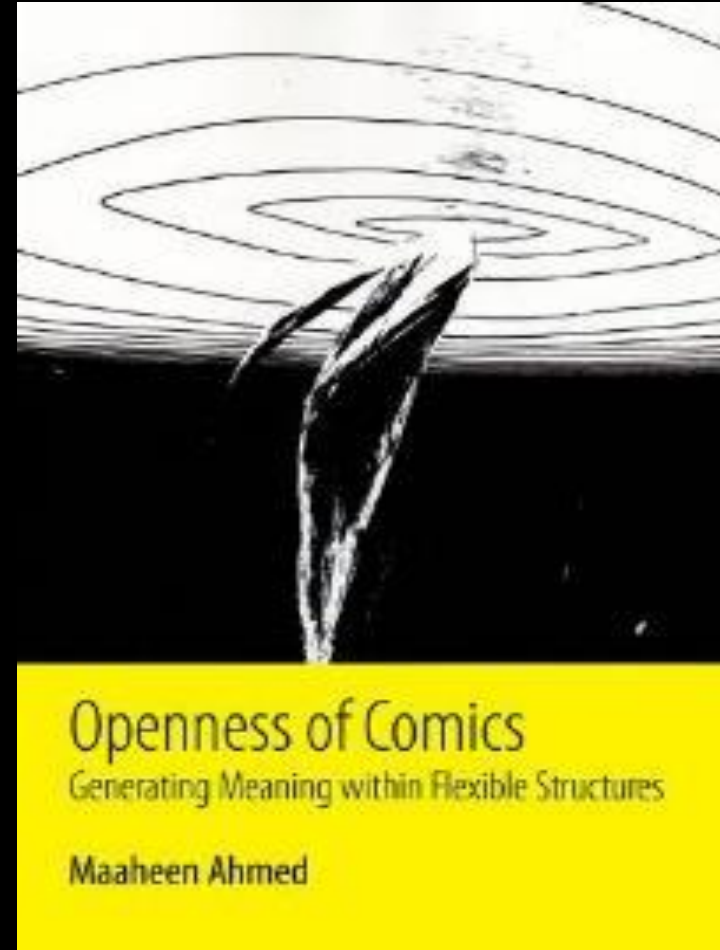
Iteració de l' *opera aperta* d'Umberto Eco

**El còmic com a model
de procés de lectura potencialment complex,**

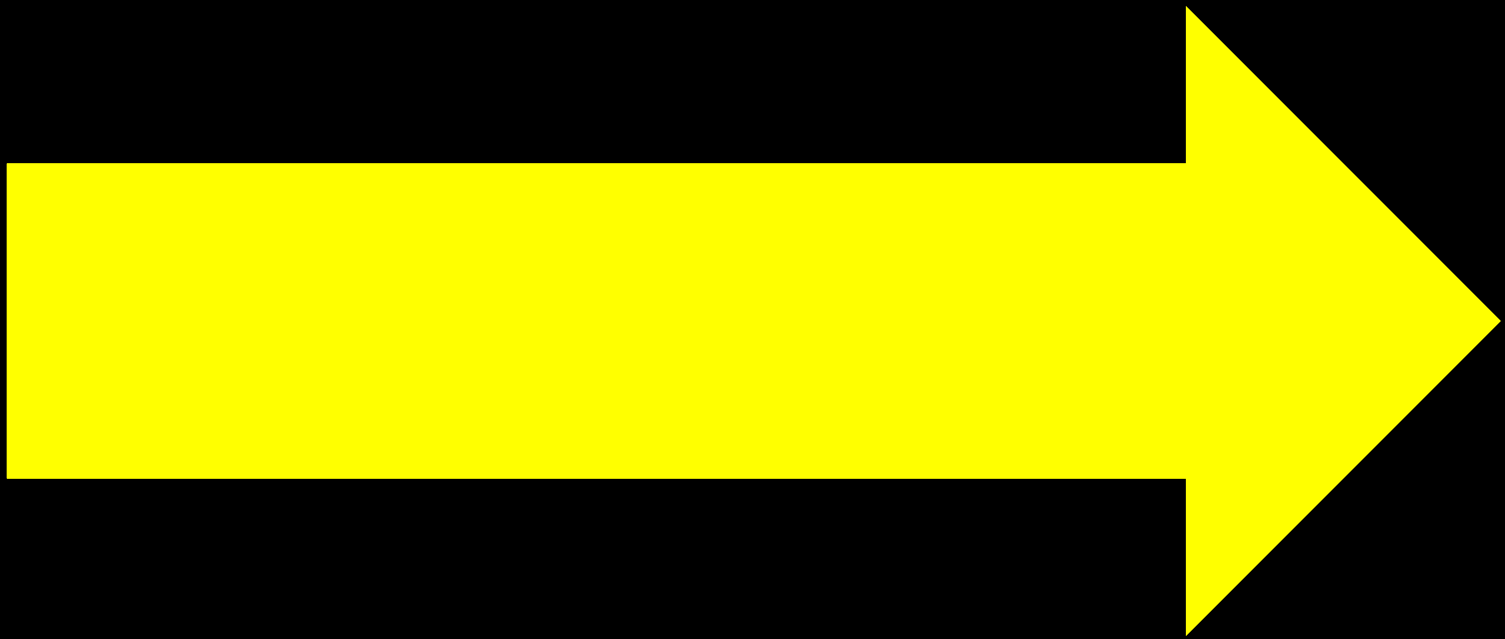
**en el transcurs del qual es genera
un espai obert a la intervenció del lector,**

**que assumeix un paper de
creador final del sentit
(*intentio lectoris*)**

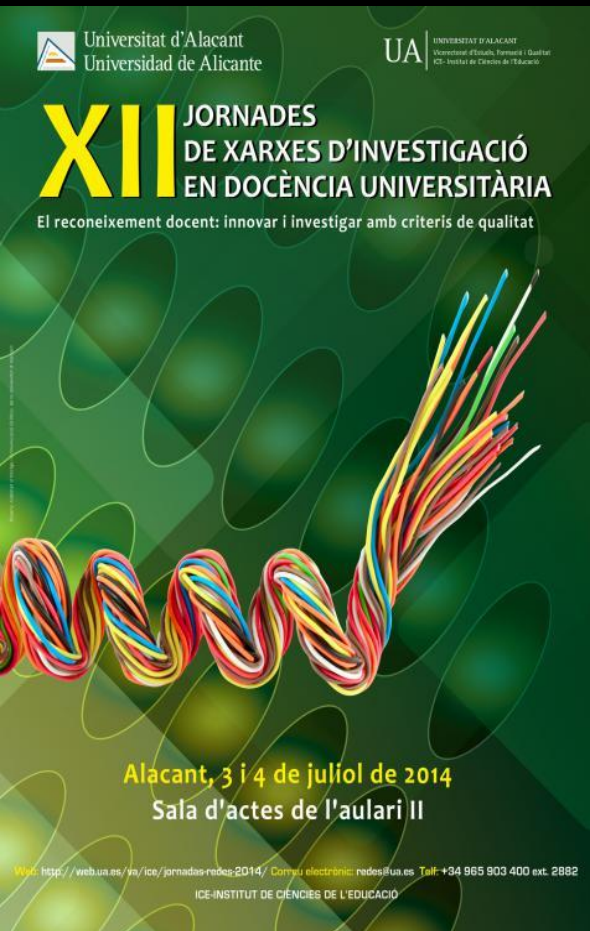
**en tensió amb la voluntat de l'autor
(*intentio auctoris*).**

2016

3. *Docere et delectare*: l'aula filtrada a través de les vinyetes

Universitat d'Alacant
Universidad de Alicante

UA UNIVERSITAT D'ALACANT
UNIVERSIDAD DE ALICANTE
Institució d'Estudis, Formació i Qualitat
ICE-Institut de Ciències de l'Educació

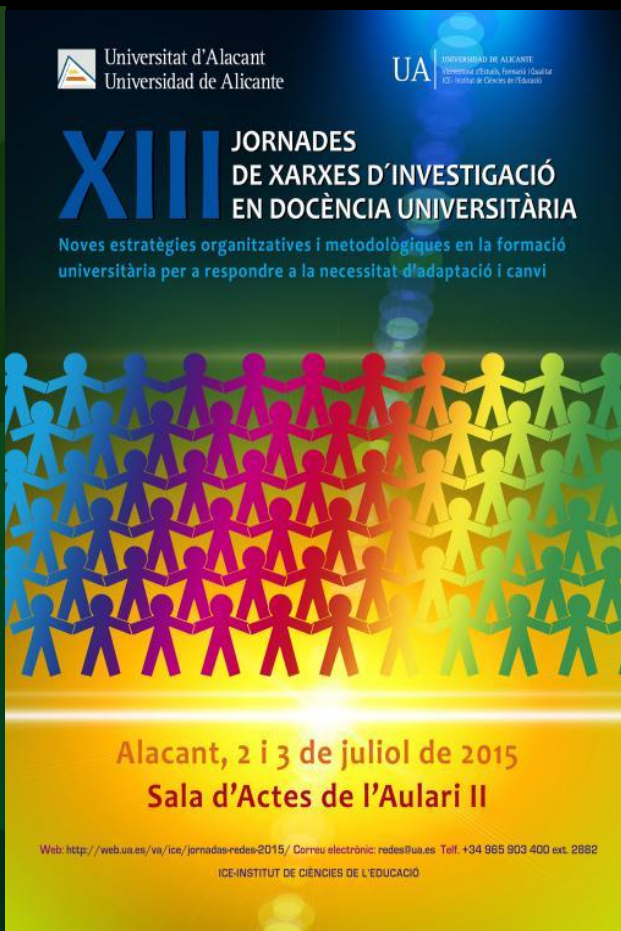
XII JORNADES DE XARXES D'INVESTIGACIÓ EN DOCÈNCIA UNIVERSITÀRIA

El reconeixement docent: innovar i investigar amb criteris de qualitat

Alacant, 3 i 4 de juliol de 2014
Sala d'actes de l'Aulari II

Web: <http://web.ua.es/va/ice/jornadas-redes-2014/> Correu electrònic: redes@ua.es Telf: +34 965 903 400 ext. 2882

ICE-INSTITUT DE CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ

Universitat d'Alacant
Universidad de Alicante

UA UNIVERSITAT D'ALACANT
UNIVERSIDAD DE ALICANTE
Institució d'Estudis, Formació i Qualitat
ICE-Institut de Ciències de l'Educació

XIII JORNADES DE XARXES D'INVESTIGACIÓ EN DOCÈNCIA UNIVERSITÀRIA

Noves estratègies organitzatives i metodològiques en la formació universitària per a respondre a la necessitat d'adaptació i canvi

Alacant, 2 i 3 de juliol de 2015
Sala d'Actes de l'Aulari II

Web: <http://web.ua.es/va/ice/jornadas-redes-2015/> Correu electrònic: redes@ua.es Telf: +34 965 903 400 ext. 2882

ICE-INSTITUT DE CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ

XARXES DE DOCÈNCIA UNIVERSITÀRIA

- Des de 2013-2014 fins a l'actualitat
- Coordinadors: **Francisco J. Ortiz, Eduard Baile i Mónica Ruiz (actual)**
- Última xarxa: ***América latina a través del cómic y del álbum ilustrado: nuevas experiencias educativas y lectoras para ampliar el canon formativo y escolar en las aulas universitarias***

El còmic i el cànon femení en un entorn multimodal

Eines transmedia per l'aula universitària i de Secundària

Mónica Ruiz Bañuls ^[1]; Eduard Baile López ^[1]; José Rovira Collado ^[1]; José Pablo Gallo León ^[1]; Pilar Pomares Puig ^[1]; Francisco Javier Ortiz Hernández ^[1]; Natalia Contreras-Llave ^[1]; Guillermo Soler Quílez ^[1]; Ramón Sánchez Verdú ^[2]; María Samper Cerdán ^[3]

[1] Universitat d'Alacant

[2] IES Las Lagunas-Unicòmic

[Mostrar afiliaciones +](#)

Localización: Memorias del Programa de Redes-I3CE de calidad, innovación e investigación en docencia universitaria: Convocatoria 2020-21 / coord. por Asunción Menargues Marcilla, Rocío Díez Ros, Neus Pellín Buades; Rosana Satorre Cuerda (dir.), 2021, ISBN 978-84-09-34941-8, págs. 2127-2136

Idioma: catalán

[Texto completo](#)

Resumen

Esta memoria refleja el trabajo de la red 5218 sobre el conocimiento del canon femenino del cómic entre el alumnado universitario y de secundaria. Se explica la elaboración y difusión de una encuesta en relación a treinta y siete personajes femeninos seleccionados y supervisados por el grupo Unicòmic de la Universidad de Alicante a partir de publicaciones especializadas, y con la cual se pretende conocer el grado de conocimiento de personajes femeninos del cómic entre alumnado universitario y de centros de secundaria.

Inicialmente, la pretensión era que esta encuesta se extendiera a facultades diversas de la UA y la UMH y a otras universidades. Sin embargo, las dificultades derivadas del confinamiento provocaron que la encuesta se centrara en alumnado de la Facultad de Educación de la UA, de Periodismo de la UMH y de cuatro institutos de la provincia. En todo caso, este proyecto representa un paso adelante en un proceso de investigación que, después otras redes docentes en esta universidad y en las cuales se ha ido compilando un corpus bibliográfico alrededor del canon artístico del cómic, ahora nos permite avanzar en la elaboración de listados inclusivos con una mayor visibilización de la mujer en el cómic: protagonistas y autoras.

Protagonistas femeninas del cómic en el aula: percepción, planteamiento y resultados

Mónica Ruiz-Bañuls ^[1]; Eduard Baile López ^[1]; Natalia Contreras de la Llave ^[1]; Marisol Villarrubia Zuñiga ^[1]

[1] Universitat d'Alacant

Localización: Nuevos retos educativos en la enseñanza superior frente al desafío COVID-19 / coord. por Rosana Satorre Cuerda, 2021, ISBN 978-84-19023-19-3, págs. 819-830

Idioma: español

[Texto completo](#)

Resumen

Desde hace más de una década, la asociación Unicómic de la Universidad de Alicante se está planteando la necesidad de configurar una selección artística de cómic como instrumento para facilitar el acceso a la narrativa gráfica a un mayor número de lectores. En 2014, se lanzó una propuesta de listado artístico del cómic, relacionada con el interés didáctico y con su implementación en el aula (Baile et al., 2018). Dichas investigaciones sirvieron para detectar una gran evidencia: la ausencia de personajes femeninos (también de autoras) en el catálogo esencial (McCausland, 2017; 2018; 2019). Esta certeza llevó a dar un paso más en la investigación y se convirtió en el objetivo de nuestro estudio: validar el conocimiento del alumnado universitario y de secundaria de personajes femeninos en el medio historietístico. A partir de un enfoque descriptivo transversal, se emplearon análisis de estadísticos de tendencia central a través de la implementación de un cuestionario mixto diseñado ad hoc. La investigación ha sido ampliada como consecuencia de los resultados obtenidos a través de un eje esencial que abarca el cómic protagonizado por mujeres y nos ha servido para constatar el gran desconocimiento entre los lectores más jóvenes respecto a estas obras y, por tanto, nos debe llevar a investigar en el futuro vías de difusión con el objetivo de conformar listados inclusivos.

Coneixement del cànon artístic del còmic a les aules universitàries: possibilitats didàctiques. Anàlisi comparada de diverses universitats

Autors: Eduard Baile López, Ana Asión Suñer, Roberto Bartual Moreno, José Pablo Gallo León, Julio Andrés Gracia Lana, Francisco Javier Ortiz Hernández, Pilar Pomares Puig, Álvaro Pons, María Porras Sánchez, Francisco Manuel Sáez de Adana Herrero, José Rovira Collado, Juan Antonio Sánchez Jiménez, Ramón Sánchez Verdú, Guillermo Soler Quílez, Gerardo Vilches Fuentes

Localització: Memòries del Programa de Xarxes-I3CE de qualitat, innovació i investigació en docència universitària: Convocatòria 2019-20 / coord. por Rosabel Roig Vila, Jordi M. Antolí Martínez, Rocío Díez Ros, Neus Pellín Buades, 2020, ISBN 978-84-09-24478-2, pàgs. 359-366

Idioma: catalán

[Texto completo](#)

Resumen

Aquesta memòria reflecteix la faena de la xarxa 4698 sobre el coneixement del cànon artístic del còmic entre l'alumnat universitari. S'hi explica l'elaboració i difusió d'una enquesta respecte un llistat de trenta obres compilat pel grup Unicòmic de la Universitat d'Alacant a partir de publicacions especialitzades, i amb la qual es pretén saber quin és el grau de reconeixement d'històries clàssiques. Inicialment, la pretensió era que aquesta enquesta s'estenguera a facultats diverses de la UA i a altres universitats, per la qual cosa els components de la xarxa pertanyen a institucions acadèmiques diverses. No obstant això, les dificultats derivades del confinament provocaren que l'enquesta se centrara en alumnat de la Facultat d'Educació; així mateix, la supervisió per a poder aconseguir un espectre major d'enquestats no fou tan efectiva com s'havia previst. En tot cas, aquest projecte representa un pas avant en un procés d'investigació que, després d'altres xarxes docents en aquesta universitat mateix i en les quals s'ha anat compilant un corpus bibliogràfic al voltant del cànon artístic del còmic, ara ens permet avançar vers la confrontació amb els interessos de l'alumnat per a poder implementar-hi en el futur un cànon segons nivells educatius i amb propostes pedagògiques pertinents.

Conocimiento del canon de Unicómic entre el alumnado de la Facultad de Educación

Autores: José Rovira Collado, Eduard Baile López, José Pablo Gallo León, Ramón Sánchez Verdú

Localización: *La docencia en la Enseñanza Superior: Nuevas aportaciones desde la investigación e innovación educativas* / coord. por Rosabel Roig Vila, 2020, ISBN 978-84-18348-11-2, págs. 856-865

Idioma: español

Texto Completo Libro [1](#) [2](#)

Dialnet Métricas: [1](#) Cita

Resumen

En 2014, la asociación Unicómic, jornadas del cómic de la Universidad de Alicante lanzó una propuesta de canon artístico de cómic, relacionado con el interés didáctico por la narrativa gráfica. Este listado recoge treinta títulos fundamentales con los objetivos de reconocer al cómic como un medio independiente y reivindicar su calidad artística, donde confluyen protópicamente imágenes y texto. En este trabajo se plantea una investigación descriptiva no experimental sobre el conocimiento del alumnado universitario de las obras de dicho canon. Se ha realizado, con una fiabilidad excelente (Alfa de ,941), un cuestionario escala Likert a 105 estudiantes de cuatro titulaciones distintas de la Facultad de Educación sobre el conocimiento de estas treinta obras. Encontramos solamente tres obras recogidas en el canon o, más concretamente, tres personajes (Astérix, Mafalda y Tintín), reconocidos positivamente por la mayoría de encuestados. Aunque los resultados en conjunto han sido bastante negativos, ya que solamente el 23% de los ítems (7 de 30) eran conocidos por la mayoría de los encuestados, mientras que casi el 50% (14 de 30) eran totalmente desconocidos, esta investigación nos confirma la necesidad de seguir trabajando en la divulgación del cómic como un instrumento educativo para todas las etapas.

Cursos específics des de 2014-2015

Còmic com a element didàctic:

TIC (I); Literatura i Història (II); Plurilingüisme (III)

Literatura e Historia en viñetas
Còmic como elemento didáctico II

HORARIO	CONFERENCIA - TALLER	DOCENTE
1ª SESIÓN: MARTES 5 NOVIEMBRE (3 H.)		
17:30-18:30	<i>Introducción al curso</i>	Ramón F. Llorens y José Rovira
18:45-19:45	<i>Historia de una etiqueta. De la prensa a la novela gráfica... hoy. (+Taller 1)</i>	Francisco J. Ortiz
20:00-21:00	<i>TIC para dibujar viñetas y nuevas formas de lectura</i>	Ramón S. Verdú
2ª SESIÓN: MIÉRCOLES 6 NOVIEMBRE (3 H.)		
17:30-19:30	<i>Proyección. Cómic y literatura: "Conan el Bárbaro" (1982)</i>	Presenta: Francisco J. Ortiz
19:45-21:00	<i>Mesa redonda y comentario película</i>	Modera: Francisco J. Ortiz y Unicómic
3ª SESIÓN: JUEVES 7 NOVIEMBRE (3 H.)		
17:30-18:30	<i>Mitos prehispánicos y cómic</i>	José Rovira Collado
18:45-19:45	<i>Enigmas+Cómic+TIC. Propuesta didáctica para aprender Sociales en 1º de ESO</i>	Ramón Sánchez Verdú
20:00-21:00	<i>Taller 2</i>	Fran J. Ortiz
4ª SESIÓN: MARTES 12 NOVIEMBRE (3 H.)		
17:30-18:00	<i>Antonio Martín, Padrino de Unicómic</i>	Joan Miquel Rovira
18:15-19:45	<i>Historia de las viñetas</i>	Antonio Martín
20:00-21:00	<i>Mesa redonda</i>	Antonio Martín y Unicómic
5ª SESIÓN: MIÉRCOLES 13 NOVIEMBRE (3 H.)		
17:30-18:00	<i>Antonio Martín, Modelo de Investigador</i>	José Rovira
18:15-19:45	<i>Viñetas de la Historia</i>	Antonio Martín
20:00-21:00	<i>Mesa redonda</i>	Antonio Martín y Unicómic
6ª SESIÓN: JUEVES 14 NOVIEMBRE (3 H.)		
17:30-18:30	<i>BD: historietas, historias e Historia</i>	Lilian Fraysse
18:45-19:45	<i>Cómic vs. literatura: encuentros y desencuentros. (+Taller 3)</i>	Francisco J. Ortiz
20:00-21:00	<i>Metacómic: el relato autoconsciente. (+Taller 4)</i>	Francisco J. Ortiz

20:00-21:00	<i>Mitacombi: el relato autobiográfico. (Taller 4)</i>	Francisco J. Ortiz
7ª SESIÓN: MARTES 19 NOVIEMBRE (3 H.)		
17:30-18:30	<i>Los gauchos en la historieta argentina</i>	Joan Miquel Rovira
18:45-19:45	<i>Biografías literarias y poesía en viñetas</i>	José Rovira
20:00-21:00	<i>Cortázar y la narración gráfica</i>	Joan Miquel Rovira y José Rovira
8ª SESIÓN: MIÉRCOLES 20 NOVIEMBRE (3 H.)		
17:30-18:30	<i>Cómic: el canon occidental (y oriental)</i>	Francisco J. Ortiz
18:45-19:45	<i>Adaptaciones literarias: el otro canon</i>	Francisco J. Ortiz
20:00-21:00	<i>Taller 5: Cuestiones didácticas</i>	Eduard Baile y Francisco J. Ortiz
9ª SESIÓN: JUEVES 21 NOVIEMBRE (3 H.)		
17:30-18:30	<i>Presentación: "Ítaca. Dossier: Cómic y literatura"</i>	Eduard Baile
18:45-19:45	<i>Adaptaciones literarias: "El paraíso perdido"</i>	Pablo Auladell
20:00-21:00	<i>Mesa redonda</i>	Pablo Auladell y Unicómic
10ª SESIÓN: MARTES 26 NOVIEMBRE (3 H.)		
17:30-18:30	<i>Taller 6: Cómic y literatura</i>	Eduard Baile y Francisco J. Ortiz
18:45-19:45	<i>Un gran poder conlleva una gran fuente histórica: Los cómics Marvel como reflejo de procesos históricos de los EE.UU. (Siglos XX y XXI)</i>	Daniel Simón
20:00-21:00	<i>Política e historia en el cómic</i>	Jaime Alberó
11ª SESIÓN: MIÉRCOLES 27 NOVIEMBRE (3 H.)		
17:30-19:30	<i>Proyección. Cómic e historia: "Persépolis" (2007)</i>	Presenta: Francisco J. Ortiz
19:45-21:00	<i>Historia y concepto del tiempo en álbum ilustrado</i>	Pilar Pomares
12ª SESIÓN: JUEVES 28 NOVIEMBRE (3 H.)		
17:30-18:30	<i>Presentación: Principito didáctico</i>	Pilar Pomares y Ramón Sánchez Verdú
18:45-20:30	<i>Taller 6: Presentación de trabajos</i>	Eduard Baile y Francisco J. Ortiz
20:30-21:00	<i>Conclusiones</i>	Francisco J. Ortiz y José Rovira
TOTAL: 36 HORAS (Nota: Pausa de 15' entre charlas)		

2015

CÒMIC COM A ELEMENT DIDÀCTIC III

DIDÀCTICA DE LES LLENGÜES: PLURILINGÜISME A L'AULA

HORARI	CONFERÈNCIA - TALLER	DOCENT
1A SESSIÓ: DIMECRES 25 FEBRER (3 H.) LLOC: CENTRO DE ESTUDIOS IBEROAMERICANOS MARIO BENEDETTI (EDIFICI III DE LA FACULTAT DE FILOSOFIA I LLETRES)		
17:30-18:00	<i>Presentació del curs: descripció general i objectius</i>	Eduard Baile López i Antoni Maestre Brotons
18:15-19:15	<i>La participación activa del lector de còmic</i>	Francisco Yus Ramos
19:30-20:30	<i>Taller 1: còmic i llengua (pautes dels treballs i criteris d'avaluació)</i>	Eduard Baile López
2A SESSIÓ: DIJOUS 26 FEBRER (3 H.) LLOC: SALÓ DE GRAUS DE LA FACULTAT DE FILOSOFIA I LLETRES (EDIFICI III)		
17:00-18:00	<i>El còmic com a recurs didàctic per a l'aprenentatge lingüístic: una eina carregada de futur?</i>	Eduard Baile López
18:15-19:15	<i>Los cómics y la didáctica de la lengua y la literatura</i>	José Rovira Collado
19:30-20:30	<i>Taller 2: còmic i llengua (anàlisi comparada d'algunes traduccions)</i>	Eduard Baile López

3A SESSIÓ: DIMARTS 3 MARÇ (3 H.)
LLOC: GE/1-05P - EDIFICI DE GEOGRAFIA DE LA FACULTAT DE FILOSOFIA I LLETRES (EDIFICI II)

17:00-19:15	<i>Projecció i col·loqui: la traducció en el còmic i en el cinema (selecció de Bola de Drac amb doblatge al català)</i>	Eduard Baile López, José Rovira Collado i Francisco J. Ortiz Hernández
19:30-20:30	<i>Taller 3: còmic i llengua (la sintaxis del espanyol como L1 en el còmic)</i>	Luis Felipe Güemes Suárez

4A SESSIÓ: DIMECRES 4 MARÇ (3 H.)
LLOC: GE/1-05P - EDIFICI DE GEOGRAFIA DE LA FACULTAT DE FILOSOFIA I LLETRES (EDIFICI II)

17:00-18:00	<i>El còmic per a fomentar l'expressió oral en català</i>	Eduard Baile López
18:15-19:15	<i>El còmic en el aula de llengua como recurso didàctic en secundaria</i>	Esther Pastor Espuch
19:30-20:30	<i>Taller 4: còmic i llengua (colp d'ull a la fraseologia)</i>	Eduard Baile López

5A SESSIÓ: DIJOUS 5 MARÇ (3 H.)
LLOC: SALÓ DE GRAUS DE LA FACULTAT DE FILOSOFIA I LLETRES (EDIFICI III)

17:00-18:30	<i>L'ensenyament de vocabulari en català a partir del còmic</i>	Eduard Baile López
18:45-20:30	<i>Contacte de llengües en el còmic: un acostament sociolingüístic</i>	Eduard Baile López

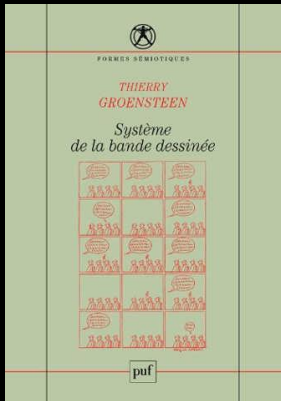
6A SESSIÓ: DIMARTS 10 MARÇ (3 H.)
LLOC: CENTRO DE ESTUDIOS IBEROAMERICANOS MARIO BENEDETTI (EDIFICI III DE LA FACULTAT DE FILOSOFIA I LLETRES)

17:00-18:00	<i>Nueva gramática de la lengua Interlac. Los idiomas inventados en el cómic y su aplicación didáctica</i>	Francisco J. Ortiz Hernández
18:15-20:30	<i>Projecció i col·loqui: dibuixos animats per a l'aprenentatge lingüístic (Persèpolis de Marjane Satrapi en versió original subtítulada en català)</i>	Eduard Baile López, José Rovira Collado i Francisco J. Ortiz Hernández

7A SESSIÓ: DIMECRES 11 MARÇ (3 H.)
LLOC: CENTRO DE ESTUDIOS IBEROAMERICANOS MARIO BENEDETTI (EDIFICI III DE LA FACULTAT DE FILOSOFIA I LLETRES)

17:00-18:00	<i>Alumnos de cómic</i>	Esther Pastor Espuch
18:15-19:15	<i>El còmic com a estratègia de foment de l'hàbit lector en català</i>	Eduard Baile López
19:30-20:30	<i>Enseñar lengua española a alumnos de Primaria mediante el cómic</i>	Jesús Vidal Martín-Toledano

8A SESSIÓ: DIJOUS 12 MARÇ (3 H.)		
LLOC: FI/1-06S - EDIFICI DE FILOLOGIA DE LA FACULTAT DE FILOSOFIA I LLETRES (EDIFICI I)		
17:00-18:30	<i>Crac, bom, pum! Acostament a l'ensenyament de les onomatopeies mitjançant el còmic</i>	Eduard Baile López
18:45-20:30	<i>Taller 5: còmic i llengua (sobre els registres de parla)</i>	Eduard Baile López
9A SESSIÓ: DIMARTS 17 MARÇ (3 H.)		
LLOC: CENTRO DE ESTUDIOS IBEROAMERICANOS MARIO BENEDETTI (EDIFICI III DE LA FACULTAT DE FILOSOFIA I LLETRES)		
17:00-19:15	<i>Projecció i col·loqui: adaptacions de còmic al cinema (Arrugas de Paco Roca en versió original en espanyol)</i>	Eduard Baile López, José Rovira Collado i Francisco J. Ortiz Hernández
19:30-20:30	<i>El español como LE: una aproximación didáctica a partir del cómic</i>	José Rovira Collado
10 SESSIÓ: DIMECRES 18 MARÇ (3 H.)		
LLOC: CENTRO DE ESTUDIOS IBEROAMERICANOS MARIO BENEDETTI (EDIFICI III DE LA FACULTAT DE FILOSOFIA I LLETRES)		
17:00-18:00	<i>Taula redona - L'ensenyament de llengües mitjançant el còmic: una via didàctica encara per explorar</i>	Pedro Javier Mendiola Oñate, Eduard Baile López i José Rovira Collado
18:15-19:45	<i>Taller 6: presentació de treballs pels alumnes</i>	Eduard Baile López i Antoni Mestre Brotons
20:00-20:30	<i>Cloenda: conclusions i perspectives de futur</i>	Eduard Baile López i Antoni Mestre Brotons

UNITAT NARRATIVA BÀSICA: **VINYETA (ORACIÓ)** que conté **IMATGES (PARAULES)**

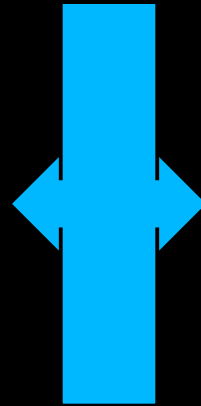
FORMALITAT EXTERNA
(ORTOGRAFIA)

Enquadrament: **gran pla general, pla general, pla americana, pla mitjà, pla detall**

Àngle: **normal, picat, contrapicat, nadir, pla cenital**

FORMALITAT INTERNA
(SEMÀNTICA)

Estil de representació (estil de dibuix)

Gestos (estereotips)

Signe desxifrabable (caràcter polisèmic)

Iconicitat i abstracció (simbolisme)

Denotació (objectivitat) i connotació (subjectivitat)

Entre les frontisses de la superfície i de la profunditat...

E1
COLOR
com a
creador de significats
(SEMÀNTICA)

El color **sovint narra**,
no és només plàstica

ESCRITURA FONÈTICA (VERBALITZACIÓ)

Globus o bafarada: veu del personatge

+

Cartel·la o cartutx: veu del narrador

+

Onomatopeies, metàfores visuals
i línies cinètiques

Rotulació (caligrafia): la lletra és dibuix i narra

+

Registres: varietats diatòpiques, diafàsiques, diastràtiques

Bruguera: rima i paròdia

Mortadelo y Filemón, agencia de información

El repórter Tribulete,
que en todas partes se mete

**Don Rigoberto Picaporte,
un soltero de mucho porte**

Anacleto, agente secreto

Los señores de Alcorcón y el holgazán de Pepón

Pascual, criado leal

La familia Trapisonda, una familia que es la monda

Asterix: joc metalingüístic

Asterix > asterisc

Obelix > obelisc

Ideafix > idea fixa (Dogmatix)

Panoràmix > panoràmica

Asuracentúrix > ? (Assuracentourix: *assurance tout risque*)

Abraracúrcix > ? (Abraracourcix: *à bras raccourcis*)

Superherois: **aliteració**

Peter Parker

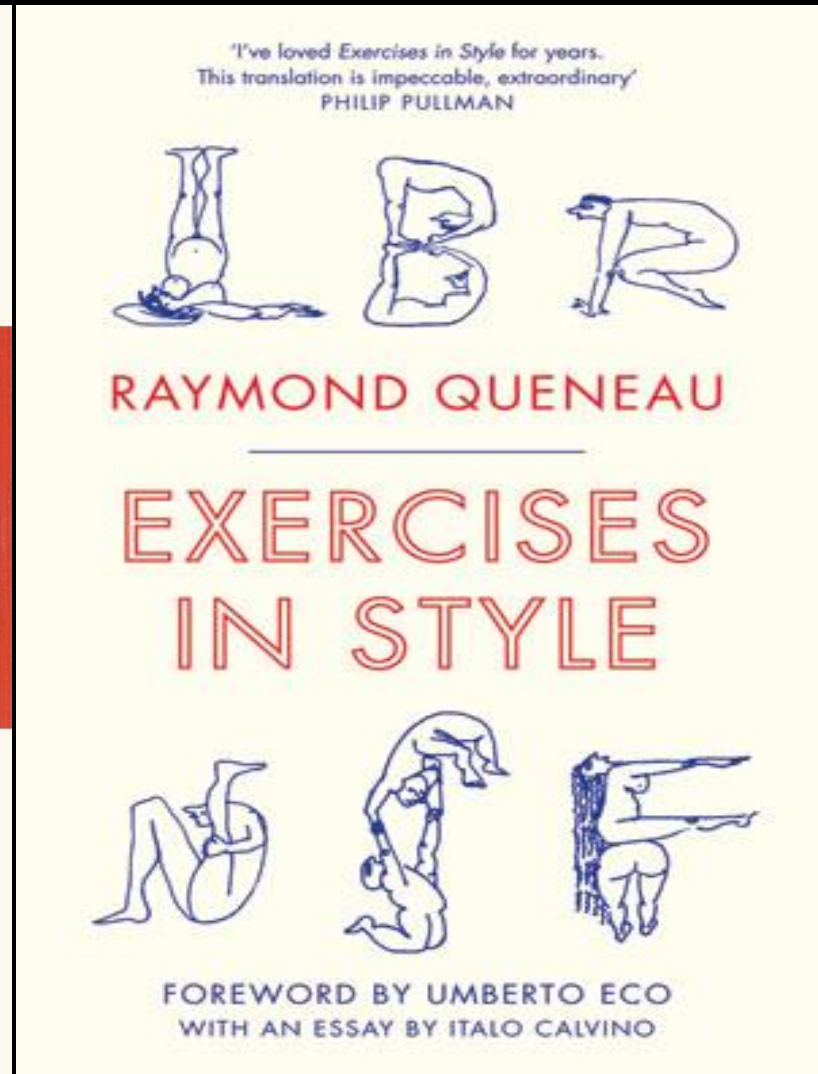
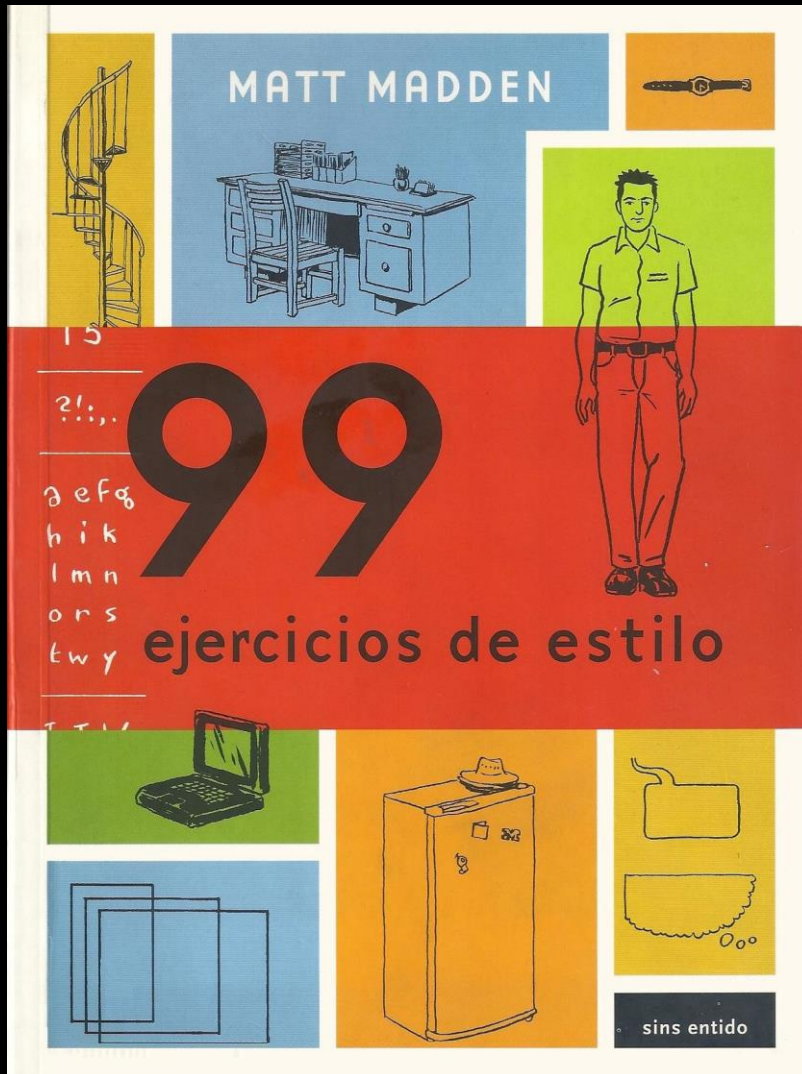
Bruce Banner

Reed Richards

Fin Fang Foom

**Superman: Clark Kent, Lois Lane,
Lex Luthor, Lori Lemaris, Lana Lang**

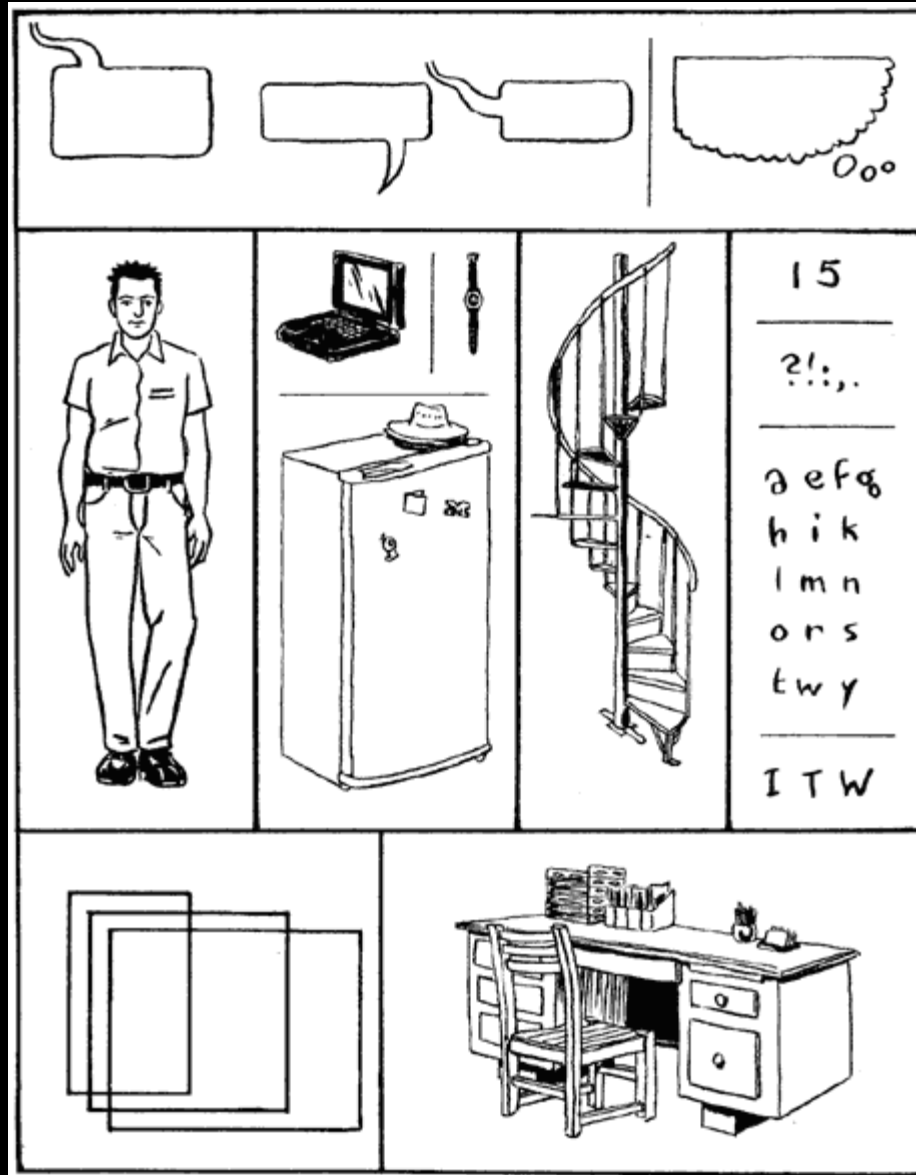
Des d'un punt de vista discursiu

Punt de partença

Inventari (enumeracions)

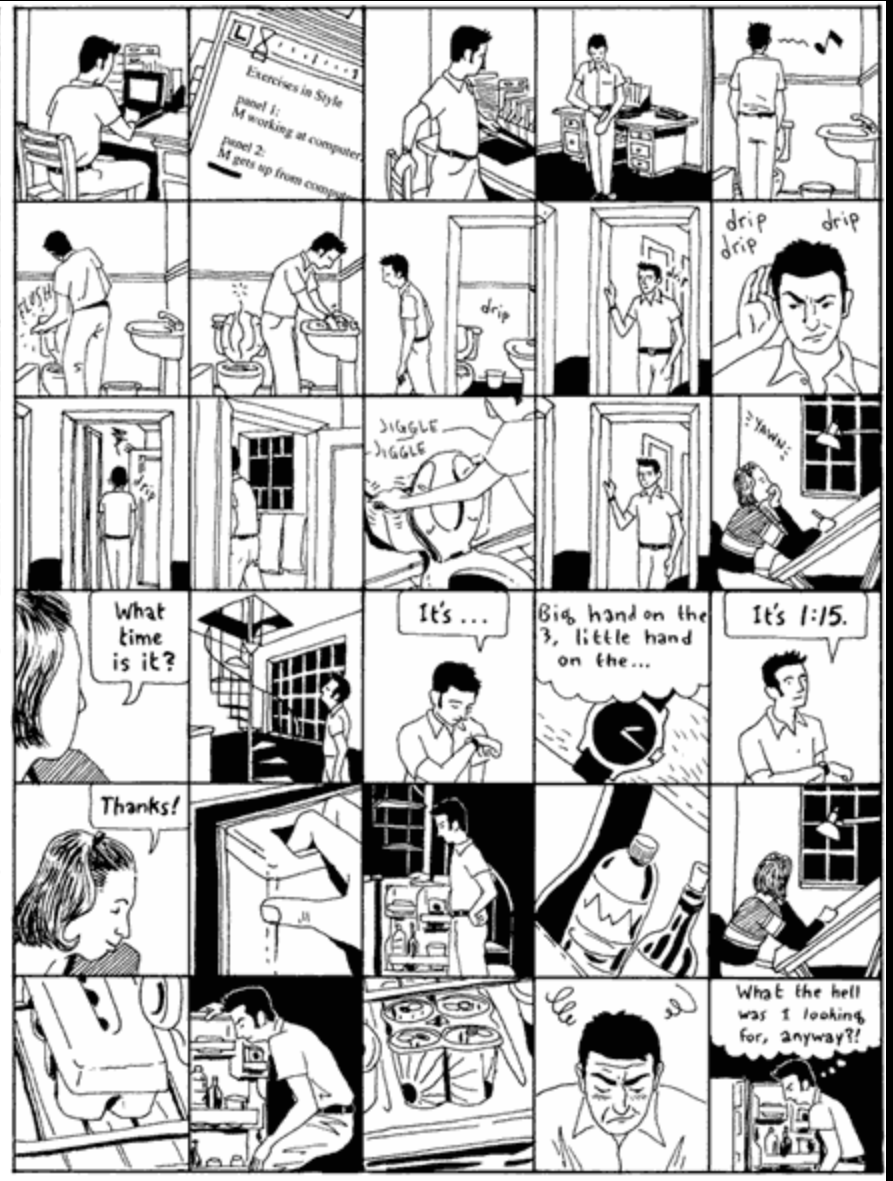
Monòleg (estil directe)

Observació (estil indirecte)

Una vinyeta/30 vinyetes (síntesi/ *amplificatio*)

Cursos d'estiu des de 2014-2015

- “El cómic: lenguaje, historia y crítica (una aproximación didáctica al noveno arte y su relación con la literatura)”
(2014)

- “El cómic: lenguaje, historia y crítica (una aproximación didáctica al noveno arte y su relación con la literatura y el cine)”
(2015)

- “Música, ficció audiovisual, còmic i literatura digital: actualitat, relacions transmediàtiques i aproximació crítica”
(2014)

- “Terror, fantasia i ciència-ficció per a infants i joves: crítica i didàctica”
(2015)

Universitat d'Alacant
Universidad de Alicante

UA **Programa de Iniciativa Social**

Xarxa Vives
d'universitats

El cómic: lenguaje, historia y crítica.
Una aproximación didáctica al noveno arte y su relación con la literatura
del 14 al 17 de julio
Sede universitaria de Villena

Dirección: Antonio Díez Mediavilla / Francisco Javier Ortiz Hernández
Créditos: 30h / 3 créditos LRU/ECTS
Precio: Estudiantes y desempleados 90€ / General: 110€
Naturales / residentes en Villena:
Estudiantess y desempleados 70€ / general 90€

A lo largo de cuatro mañanas y tres tardes nos aproximaremos al cómic desde distintas perspectivas, destacando dos: como un lenguaje expresivo, con sus recursos (propios o adquiridos); y como un arte del que haremos especial hincapié en su relación con la literatura. En el turno de mañana se ofrecerán ponencias teóricas al respecto, mientras que en el turno de tarde primará la interacción entre docente y alumnado mediante una serie de lecturas y proyecciones relacionadas (a modo de club de lectura y cinefórum) a partir de los que establecer un debate.

Patrocinio:

Colabora:

més informació: [web.ua.es/ua](http://web.ua.es/es/ua) | | web.ua.es/verano | | 965 903 979 | cursoseshu@ua.es

UA

CURSOS
D'ESTIU
CURSOS
DE VERANO

RAFAEL ALTAMIRA

Campus
de
Sant Vicent del
Raspeig

CÒMIC I EDUCACIÓ: LECTURES MULTIMODALS DE NARRACIONS GRÀFIQUES

17 al 21 de julio 2023

Direcció: Eduard Baile López.

Coordinació: Sebastián Miras Espantoso.

Créditos: 30 hores / 3 crèdits ECTS.

Precio: estudiantes, PDI/PAS UA, alumniUA y personas
desempleadas: 80€. General: 115€

Curso presencial. En el campus: Centro Benedetti.

En el 25 aniversario de Unicómic, las jornadas del cómic de la Universidad de Alicante, desde los departamentos de Filología Catalana, Innovación y Formación Didáctica y el Aula de Cómic queremos proponer este curso de verano centrado en las posibilidades educativas del cómic. Con la colaboración del CEFIRE de Alicante queremos proponer un curso atractivo para el alumnado en formación y el profesorado de Educación Primaria y Secundaria que está interesado en proponer actividades a través de las historietas. Los contenidos del curso son interdisciplinares porque incluimos experiencias de docentes de Lengua y Literatura, Geografía e Historia y otras áreas de conocimiento. Las conferencias finales se centran en las posibilidades del tebeo para trabajar aspectos sobre el medio ambiente en el aula.

Además, encontramos diversas propuestas inclusivas, coeducativas, feministas, para alumnado con diversidad funcional o sobre diversidad afectivo-sexual. Más del 50% de las clases son en catalán.

- **Data:** del 17 al 21 de juliol de 2023

- **Direcció:** Eduard Baile López (DFCAT)

- **Coordinació:** Sebastián Miras (DIFD)

- **En col·laboració amb el CEFIRE-
Alacant**

- **Enllaç:**

<https://web.ua.es/va/verano/2023/campus/comic-i-educacio-lectures-multimodals-de-narracions-grafiques.html>

Dilluns, 17/07/2023

Horari	Activitat
09:30 - 10:00 h	Còmic i Educació: lectures multimodals de narracions gràfiques. Presentació d'objectius i continguts Eduard Baile López i Sebastián Miras Espantoso
10:00 - 12:00 h	Conferència inaugural " Unicòmic, 25 años en torno al cómic y la educación " José Rovira Collado
12:00 - 12:30 h	Descans
12:30 - 13:30 h	Conferència " Educar en la multiculturalidad a través del cómic: una mirada a América Latina " Mónica Ruiz Bañuls
16:30 - 18:00 h	Taller " Còmic i diversitat sexoafectiva 1 " Guillermo Soler Quílez
18:00 - 18:30 h	Descans
18:30 - 20:00 h	Taller " Còmic i diversitat sexoafectiva 2 " Guillermo Soler Quílez

Dimarts, 18/07/2023

Horari	Activitat
10:00 - 11:00 h	Conferència " Projecte Enricòmic: una proposta didàctica " Francesc Borrell Ramos i Noèlia Sanvíctor Semper
11:00 - 12:00 h	Conferència " Còmics en la classe de geografia i història " Ramón Sánchez Verdú
12:00 - 12:30 h	Descans
12:30 - 13:30 h	Taula redona " Evolució del cànon d'Unicòmic " Eduard Baile López i José Rovira Collado
16:30 - 17:30 h	Taller " Itinerarios para la lectura secuencial de las narrativas gráficas: del álbum al cómic " Francisco Antonio Martínez Carratalá
17:30 - 18:00 h	Descans
18:00 - 20:00 h	Taller " Guías de lectura de cómics: Biografías gráficas de literatura hispanoamericana " Sebastián Miras Espantoso

Dimecres, 19/07/2023

Horari	Activitat
10:00 - 11:30 h	Conferència " Tècnic Superior d'Artes Plàstiques i Disseny en Còmic. L'ensenyament del còmic en centres de secundària: una experiència pilot " Daniel Cortés Mollá
11:30 - 12:00 h	Descans
12:00 - 13:30 h	Taller " Literatura y escritura juvenil, cómic y manga como asignatura optativa en 3.º ESO " Pedro Mendiola Oñate
16:30 - 17:30 h	Conferència " Recursos Educativos Abiertos (REA) para trabajar el cómic hispanoamericano en el aula de Secundaria " Ignacio Ballester Pardo
17:30 - 18:30 h	Conferència " Catálogo de cómics para trabajar en Geografía e Historia en educación secundaria. Ideas para llevarlo a cabo " Daniel Simón Pla
18:30 - 19:00 h	Descans
19:00 - 20:00 h	Conferència " Biografies gràfiques en la classe de literatura " Maila López Viñas

Dijous, 20/07/2023

Horari	Activitat
09:30 - 11:30 h	Taller " Sentido de la maravilla. Narrativa gráfica aplicada al aula de ESO " Pedro Cifuentes Bellés
11:30 - 12:00 h	Descans
12:00 - 14:00 h	Taller " Sentido de la maravilla. Narrativa gráfica aplicada al aula de ESO " Pedro Cifuentes Bellés
17:30 - 18:00 h	Conferència " Narración gráfica sobre alumnado con diversidad funcional " Pilar Pomares Puig
18:00 - 18:30 h	Conferència " Les ones del feminisme en còmic a l'aula de Secundària " Joan Miquel Rovira Collado
18:30 - 19:00 h	Descans
19:00 - 20:00 h	Taller " Lectura de còmics " Sebastián Miras Espantoso

Horari	Activitat
08:00 - 10:00 h	Taller " Taller d'avaluació Lectura de còmics " Sebastián Miras Espantoso
10:00 - 12:00 h	Conferència " Representación del calentamiento global en el cómic y su evolución, contextos y aplicaciones " Álvaro Pons Moreno
12:00 - 12:30 h	Descans
12:30 - 14:30 h	Conferència " Agents contra el canvi climàtic a l'aula de primària i secundària a través del còmic: possibilitats didàctiques de les vinyetes " Noelia Ibarra Rius
14:30 - 15:00 h	Cloenda "" Cloenda Eduard Baile López i Sebastián Miras Espantoso

Penetració en la docència superior

- Assignatures de la Facultat d'Educació de la Universitat d'Alacant: *Literatura Catalana Infantil, Llengua Catalana I per a l'Educació Infantil i Llengua Catalana I per a l'Educació Primària, Didàctica de la lectura y la escritura, etc.*

- Postgrau a la Facultat d'Educació de la Universitat d'Alacant:
Màster d'Investigació Educativa; Màster de Formació del Professorat.

- Línies entorn el foment lector o l'educació literària en el Treball Final de Grau (TFG) o de Màster (TFM),
els resultats dels quals es difonen en un seminari de didàctica contingut en les Jornades d'Unicòmic.

- Fora de la Universitat d'Alacant: mòduls 'Metodologia de l'ús del còmic a l'aula' i 'El cànon del còmic a l'aula' en el Màster Propi en Còmic i Educació de la Universitat de València.

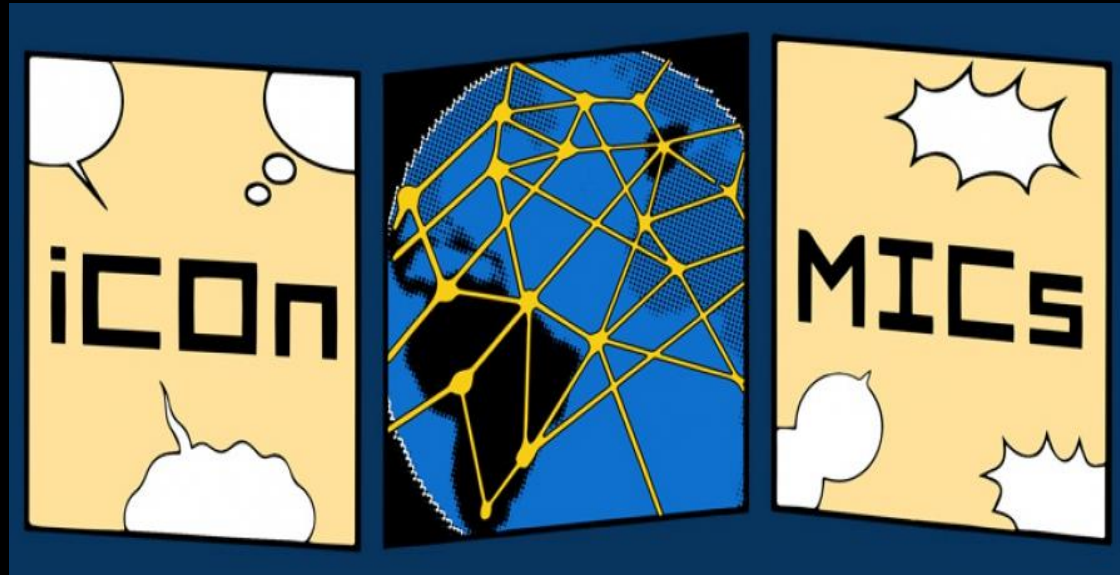

**MÀSTER PROPIO
EN CÒMIC y
EDUCACIÓN**

Participació en el projecte

Investigation on Comics and Graphic Novels in the Iberian Cultural Area, Acrònim iCON-MICS (COST ACTION 19119)

Dirigit per Viviane Alary i, posteriormente, Virginie Giuliana
(Université Clermont Auvergne)

· **WG3** - IBERIAN COMICS AS A FORM
OF INTERCULTURAL DIALOGUE

· **WG5** - COMICS AS A TOOL FOR TEACHING, LEARNING
AND COMMUNICATION

**Guies de lectura de còmic
per a l'Educació Superior**
(es publicaran en la revista
Tebeosfera)

Guías de lectura de cómics y novelas gráficas

RECURSOS EDUCATIVOS ABIERTOS

Título de la obra

Incluir imagen
de la portada
de la obra
aquí

Título de la guía	Ejemplo: Las ancianas en la novela gráfica de <i>Estamos todas bien</i> .
Autoría de la guía	Indicar nombre/s (Filiación institucional)
Ficha para el mediador/educador (Completar la ficha con letra Calibri, tamaño 11, interlineado 1.0)	
Autoría de la obra	
Guion	
Ilustración/Dibujo	
Colorista	Indicar "No aplicable" en caso de que no se trabaje con una obra traducida.
Traducción	Indicar "No aplicable" en caso de que no se trabaje con una obra traducida.
Formato (dimensiones)	Ejemplo: Álbum de tapa dura, a color, 230mm x 298mm.
Número de páginas	
Referencia bibliográfica completa (estilo APA, 7 Edición)	
Ejemplo: Penyas, A. (2019). <i>Estamos todas bien</i> . Penguin Random House.	
Enlace a la web de la editorial	

Tema central	Otros temas	Nivel de dominio lingüístico mínimo requerido, según el MCER (Ver escala global , seleccionar un nivel y eliminar los otros. Si la guía está pensada para lectores nativos se debe marcar el nivel C1) A1, A2, B1, B2, C1, C2
		Franja de edad recomendada Niños / Jóvenes / Adultos
Sinopsis (mínimo 100 palabras - máximo 150 palabras)		
Palabras clave (de 3 a 5)	Se recomienda consultar la lista de términos empleada en Zotero en iCon-MICS , más adaptada para el cómic (ver lista en la esquina inferior izquierda) y también el Tesauro de la Unesco .	
Duración de la aplicación de la guía en su totalidad	Número de horas y sesiones aproximadas.	
Objetivos didácticos (Indicar 3 objetivos para cada categoría)		
Objetivos generales de aprendizaje		
Objetivos específicos de aprendizaje		
Objetivos de educación para la ciudadanía mundial (UNESCO, 2015) Consultar objetivos p.31 de la guía .		
Objetivos y metas de desarrollo sostenible (ONU, 2015) Consultar este enlace e indicar número y objetivos		
Desarrollo de las actividades		
Extensión recomendada: mínimo 500 palabras - máximo 1000 palabras.		
Obligatorio. Indicar 2-3 actividades antes de la lectura, 2-3 actividades durante la lectura y 3-4 actividades después de la lectura. Numerar las actividades de forma secuenciada. Explicar		

las actividades y describirlas. Sugerir el desarrollo de las diferentes actividades al mediador. Señalar la dinámica de trabajo en cada una de ellas: individual / en parejas/ en pequeños grupos / en gran grupo.

Posteriormente, tras esta ficha, se presentarán las actividades para los lectores/alumnos (sin el desarrollo de las mismas).

Actividad 1

Xxx

Actividad 2

xxxx

Actividad 6

Xxxxx

Actividades de evaluación y autoevaluación

Extensión recomendada: mínimo 100 palabras - máximo 200 palabras.

Optativo. Indicar 1-2 actividades. Numerar las actividades de forma secuenciada. Explicar las actividades y describirlas. Sugerir el desarrollo de las diferentes actividades de evaluación y autoevaluación al mediador. Señalar la dinámica de trabajo en cada una de ellas: individual / en parejas/ en pequeños grupos / en gran grupo.

Posteriormente, tras esta ficha, se presentarán las actividades para los lectores/alumnos (sin el desarrollo de las mismas).

Actividad 9

Xxx

Actividad 12

Xxxx

Actividades de extensión/ampliación

Extensión recomendada: mínimo 100 palabras – máximo 200 palabras.

Obligatorio. Indicar 1-2 actividades. Numerar las actividades de forma secuenciada. Explicar las actividades y describirlas. Sugerir el desarrollo de las diferentes actividades de

extensión/ampliación al mediador. Señalar la dinámica de trabajo en cada una de ellas: individual / en parejas/ en pequeños grupos / en gran grupo.

Posteriormente, tras esta ficha, se presentarán las actividades para los lectores/alumnos (sin el desarrollo de las mismas).

Actividad 13

Xxx

Actividad 14

Xxxx

Materiales y recursos

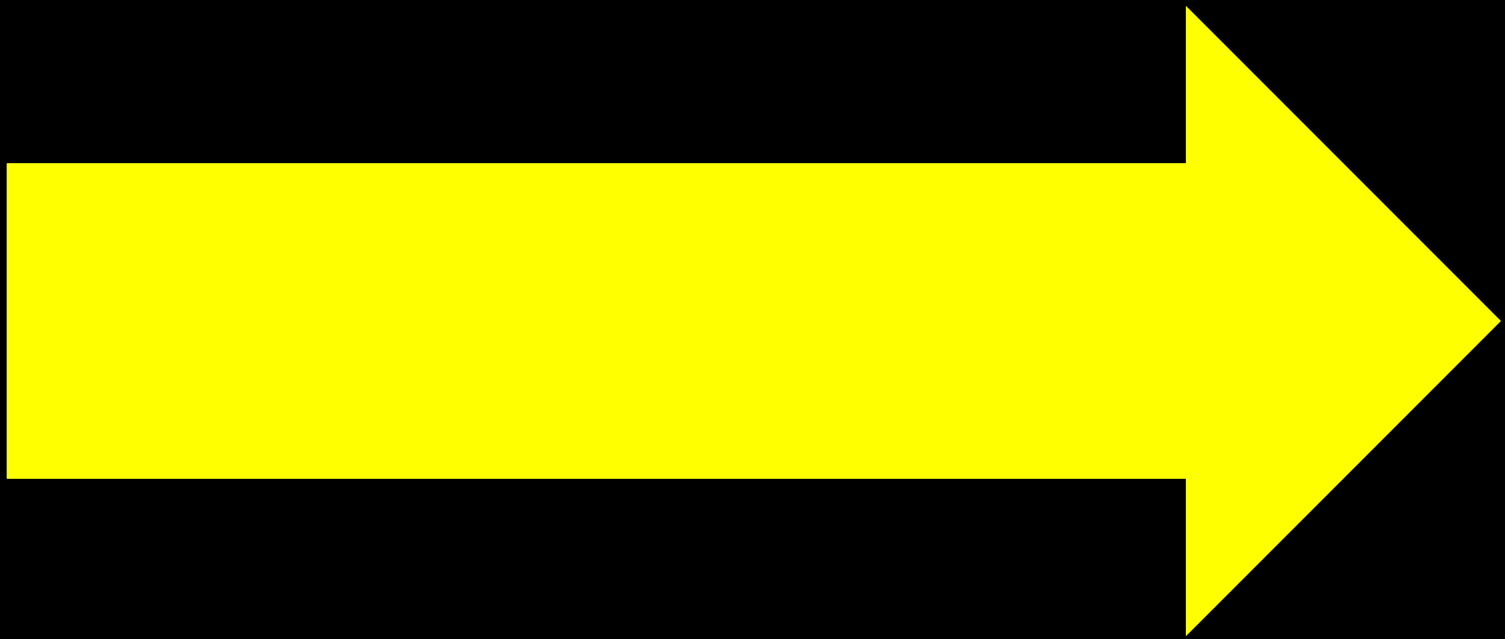
A partir de aquí se espera que se presenten directamente las actividades de la guía para el lector/alumno. Ejemplo: *Vamos a fijarnos en xxx; Observad esta imagen y xxx*

Número total de actividades: entre 8 y 14. Ver sugerencia de número de actividades para cada fase.

Es necesario solicitar autorización para el uso de imágenes. Esta cuestión es responsabilidad de cada uno/a de los autores/las autoras de la ficha.

MATERIAL PARA EL LECTOR/ALUMNO

Título de la guía	Ejemplo: Las ancianas en la novela gráfica de <i>Estamos todas bien</i> .
Autoría de la guía	Indicar nombre/s (Filiación institucional)
Título de la obra	Ejemplo: <i>Estamos todas bien</i>
Autoría de la obra	Ejemplo: Ana Penyas

4. Per la conformació d'un relat: un corpus bibliogràfic en creixement

Universitat d'Alacant
Universidad de Alicante

ESPAÑOL VALENCIÀ ENGLISH

 UNICÓMIC XX.Congreso Internacional de Estudios Universitarios sobre el Cómic

INICIO BLOG CONGRESO VIRTUAL @ TWITTER RSS

BUSCAR

UA > UNICÓMIC XX.Congreso Internacional de Estudios Universitarios sobre el Cómic > Congreso Unicómic

- PRESENTACIÓN
- COMITÉS
- PROGRAMA
- BLOQUES TEMÁTICOS
- INSCRIPCIONES
- PRESENTACIÓN DE COMUNICACIONES
- DISTRIBUCIÓN DE MESAS
- COMUNICACIONES VIRTUALES
- FECHAS DE INTERÉS
- LUGARES DE CELEBRACIÓN
- ALOJAMIENTO Y DESPLAZAMIENTO
- CIRCULARES
- ENTIDADES

2012

ÍTACA

Revista de Filologia

Dossier:
Còmic i literatura

Universitat d'Alacant
Núm. 3
Any 2012

Presentació al dossier «Còmic i Literatura»

Eduard Baile López

15-33

 PDF

Dossier monogràfic 2024

La novel·la gràfica: un canvi d'horitzó en la indústria del còmic

Daniel Gómez Salamanca, Josep Rom Rodríguez

35-65

 PDF

La literatura en els còmics de Jacques Tardi: quan la novel·la esdevé partitura i model artístic

Jordi Canyissà

67-96

 PDF

El discurs interior en els còmics de Frank Miller

Juan Carlos Pérez García

97-147

 PDF (Español (España))

Splassshf: còmic i experimentació narrativa

Antoni Maestre Brotons

149-177

 PDF

Entrevista a Edgar Cantero

Antoni Maestre Brotons

179-183

 PDF

La maduresa de l'autoconsciència. De Winsor McCay a Grant Morrison: variacions del metacòmic

Francisco Javier Ortiz Hernández

185-222

 PDF

15 anys de còmic-vinyetes a la Universitat d'Alacant: Unicòmic com a model acadèmic de didàctica i promoció de la lectura

Joan Miquel Rovira Collado, José Rovira Collado

223-248

 PDF

Wagner a l'ombra: referències i context musical dins la narrativa d'Eduard López-Chavarri Marco

Àngel Lluís Ferrando Morales

253-289

 PDF

UNICÓMIC XXIII

2º CONGRESO INTERNACIONAL
DE ESTUDIOS UNIVERSITARIOS
SOBRE EL CÓMIC

11-12-13
MARZO
2021

UNIVERSIDAD DE ALICANTE

<https://web.ua.es/es/unicomic2021/congreso-unicomic-2021.html>

unicòMIC 2024

III Congreso Internacional de Estudios Universitarios sobre el Cómic
II International Conference Teaching with Comics
3, 4 i 5 de juliol

HKVI Jornades del Còmic de la Universitat d'Alacant
6 de juliol

ORGANIZA

COLABORA

Revista **TEBEOSFERA**, ISSN 1579-2811. 3ª época, nº10 · 23/03/2019 · CÓMIC Y EDUCACIÓN - EDITORIAL

Editorial

EDITORIAL PARA TEBEOSFERA, TERCERA ÉPOCA, 10

Sección monográfica 14 [→]

Tebeos con clase. Una propuesta de integración de los cómics en los centros educativos
de ANA TERESA MUÑOZ PÉREZ, JOAQUÍN AYALA CHINEA, JULIO SANTAMARÍA

Animación a la lectura con cómics en primeros cursos de la ESO
de IGNACIO CHATO, MANUEL BARRERO

Cómic colaborativo como Objeto Frontera: la creación, lectura y usos de Freedom City Comics
de DAVID LEAT, LYDIA WYSOCKI

Collaborative comic as Boundary Object: the creation, reading, and uses of Freedom City Comics
de DAVID LEAT, LYDIA WYSOCKI

Por favor, compréndeme. La idoneidad del medio del cómic para el desarrollo de la empatía
de MARÍA TERESA FERREIRO PELETEIRO

El cómic como herramienta para desarrollar la expresión escrita en las aulas de Educación Primaria. El reto de la creación de materiales didácticos
de MARTA MATEOS NUÑEZ, SERGIO

L'AIGUADOLÇ

REVISTA DE LITERATURA

Núm. 52 • Dossier:
Còmic i literatura
IECMA • Tardor 2023

Renovación del cómic en español

Viviane Alary, Eduard Baile López, José Rovira-Collado (eds.)

Grimh

CuCo
CUADERNOS
DE CÓMIC

17

• Diciembre de 2021 •

2018-2024

2021

CuCo
CUADERNOS
DE CÓMIC

17

• Diciembre de 2021 •

CuCoDosier

- Introducción al dossier monográfico "Cambio climático, biodiversidad y ecología en el cómic". *Baile López, Eduard; Caraballo, Laura; Rovira-Collado, José*
- De Río Cuarto a Córdoba. *Vollenweider, Nacha*
- La imaginación ecológica en el cómic español. *Catalá, Jorge; Martínez, Christine M.*
- Mortadelo y Filemón y Superlópez contra el cambio climático. Cuando el cómic español esconde algo más que aventura y diversión. *Álvarez-Herrero, Juan-Francisco*
- Ante la cementización de la vida: ¡Vamos a la playa!. *Blaseotto, Azul Martina*
- Experiencias gráficas de Chantal Montellier y Ana Penyas para la concienciación medioambiental. La autobiografía subterránea. *Blanco-Cordón, Tatiana*
- La historieta como vehículo de conocimiento en riesgos naturales. Algues vertes: l'histoire interdite. *Caraballo, Laura*

2023

L' AIGUADOLÇ

REVISTA DE LITERATURA

Núm. 52 • Dossier:
Còmic i literatura
IECMA • Tardor 2023

Dossier: Còmic i literatura

- Presentació del dossier «Còmic i literatura: fronteres i tangencialitats». Eduard Baile López. 11-20
- De Philippe Claudel a Manu Larcenet: el llenguatge del còmic a través de l'adaptació de L'informe de Brodeck. Jordi Canyissà. 21-31
- Literatura pels ulls: el pes de la tradició literària en les primeres historietes catalanes. Jaume Capdevila. 33-60
- La col·lecció "Joyas Literarias Juveniles": novel·les en 300 vinyetes. Antoni Guiral. 61-115
- Literatura gràfica per a transformar l'ensenyament universitari: la crítica literària explicada amb un còmic en el Grau d'Estudis Anglesos. Julia Haba-Osca. 117-124
- Les adaptacions de clàssics literaris en el còmic japonés: una perspectiva didàctica. Jeroni Méndez Cabrera. 125-134
- L'home dibuixat: la poesia de Dylan Thomas en el còmic de Max. Magda Mengual Morata, Jordi Giner Monfort. 135-145
- Literarietat de la novel·la gràfica: l'adaptació de The Man Who Was Thursday. Sebastián Miras, Pedro Coiro. 147-155
- Anne Frank i Anaïs Nin naveguen de la literatura al còmic. Anna Isabel Montesinos López. 157-168
- La 'Reina del crim' al regne de les baferades. Les adaptacions gràfiques de les obres d'Agatha Christie. Claus D. Pusch. 169-178
- Les vides del Capità Nemo en les vinyetes. Francisco Sáez de Adana Herrero. 179-187
- El xumet únic: de Tolkien a Jan. Emili Samper Prunera. 189-197
- La "Col·lecció Històries" de Bruguera, la primera gran col·lecció de còmic en català. Joan Manuel Soldevilla Albertí. 199-209

2019

EDITORIAL PARA TEBEOSFERA, TERCERA ÉPOCA, 10
EDUARD BAILE (Universidad de Alicante), **JOSÉ ROVIRA-COLLADO** (Universidad de Alicante)

- Edición: **TEBEOFERA (2016, ACYT) -3ª EPOCA- 10, 22-III-2019**
- Palabras clave / Keywords: **Formación docente, Universidad, Cómic y educación, Teoría sobre historieta/** Formación docente, University, Comic as didactic tool, Comics theory
- Notas: La elaboración de este monográfico se integra en el proyecto de la red docente «El cànon escolar del còmic i de l'àlbum il·lustrat com a eina didàctica per als Graus d'Educació Infantil, Primària i Màster de Secundària», perteneciente al programa I3CE de Investigación en Docencia Universitaria del curso 2018-2019 en la Universitat d'Alacant.

EDITORIAL PARA TEBEOFERA, TERCERA ÉPOCA, 10
CÓMIC Y EDUCACIÓN

Editorial

Editorial para Tebeosfera, tercera época, 10

de EDUARD BAILE, JOSÉ ROVIRA-COLLADO

Sección monográfica 14

Tebeos con clase. Una propuesta de integración de los cómics en los centros educativos

de ANA TERESA MUÑOZ PÉREZ, JOAQUÍN AYALA CHINEA, JULIO SANTAMARÍA

Cómic colaborativo como Objeto Frontera: la creación, lectura y usos de Freedom City Comics

de DAVID LEAT, LYDIA WYSOCKI

Por favor, compréndeme. La idoneidad del medio del cómic para el desarrollo de la empatía

de MARÍA TERESA FERREIRO PELETEIRO

Animación a la lectura con cómics en primeros cursos de la ESO

de IGNACIO CHATO, MANUEL BARRERO

Collaborative comic as Boundary Object: the creation, reading, and uses of Freedom City Comics

de DAVID LEAT, LYDIA WYSOCKI

El cómic como herramienta para desarrollar la expresión escrita en las aulas de Educación Primaria. El reto de la creación de materiales didácticos

de MARTA MATEOS NÚÑEZ, SERGIO

La Grecia clásica en el cómic. El niño griego de Jacques Martin: otra forma de estudiar la historia antigua

de ADEXE HERNÁNDEZ REYES

Descubrimiento y aprendizaje: la Arqueología y el Patrimonio vistos desde el cómic

de DANIEL BECERRA ROMERO, SORAYA

TORCE GODOY

Explotación didáctica de los cómics de Mortadelo y Filemón en ESO mediante GeoHenigmas

de RAMÓN SÁNCHEZ VERDÚ

De las historias del tebeo a la novela gráfica histórica. Una evolución particular

de TOMÁS ORTEGA

El cómic como recurso didáctico interdisciplinar

de ISABEL MARÍA GÓMEZ-TRIGUEROS,
MÓNICA RUIZ-BAÑULS

Viñetas en manuales de Educación Secundaria: Un análisis pragmalingüístico

de NEREA RUIZ ARNAU

Propuesta para la aplicación didáctica de Lorca, un poeta en nueva york de Carles Esquembre

de LAURA PALOMO ALEPUZ

Educación literaria y manga: El caminante de Taniguchi como modelo didáctico de deriva poética

de JERÓNIMO MÉNDEZ CABRERA

Línies d'investigació

1. Cànon:

José Rovira-Collado, Eduard Baile López, José Pablo Gallo León i Ramón Sánchez Verdú, «Conocimiento del canon de Unicómic entre el alumnado de la Facultad de Educación», *La docencia en la Enseñanza Superior: nuevas aportaciones desde la investigación e innovación educativas*, Octaedro, 2020, 856-865.

2. Gènere:

Mónica Ruiz Bañuls, Eduard Baile López, Natalia Contreras Llave i María Soledad Villarrubia Zúñiga, «Protagonistas femeninas del cómic en el aula: percepción, planteamiento y resultados», *Nuevos retos educativos en la enseñanza superior frente al desafío COVID-19*, Octaedro, 2021, 819-830.

3. Biografies gràfiques:

Maila López Viñas, Sebastián Miras i José Rovira-Collado, «Biografías gráficas en Educación Secundaria del cómic a la literatura», *Promoción lectora y perspectivas socioeducativas de la literatura*, Dykinson, 2022, 23-35.

4. Memòria històrica i drets humans:

Eduard Baile López, «Al voltant dels còmics de memòria històrica: la invisibilització de les dones en el relat de la Guerra d'Espanya», *De la innovació al cànon. Noves tendències de recerca en Filologia Catalana: llengua, literatura, edició i cultura*, Editorial Afers, 2021, 101-123.

5. Mitologia i superherois (arquetips):

José Rovira-Collado i Eduard Baile López, «Imaginarios submarinos en el cómic: literatura y mitología en Namor y Aquaman», *Imaginarios de la naturaleza y de la cultura del agua: paradigmas científicos y planteamientos didácticos*, Marcial Pons, 2019, 203-222.

6. Adaptacions literàries:

Eduard Baile López, «From Literature to Panels: A list of Adaptations of *Tirant lo Blanc* into Comics Medium», *Current Perspectives on Literary Reading*, John Benjamins, 2019, 161-172.

7. NEE:

Pilar Pomares Puig, «Còmics sobre el Trastorno del Desarrollo Intelectual», *Redes de Investigación e Innovación en Docencia Universitaria*, vol. 2020, Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat d'Alacant, 2020, 701-710.

8. LGTBI+:

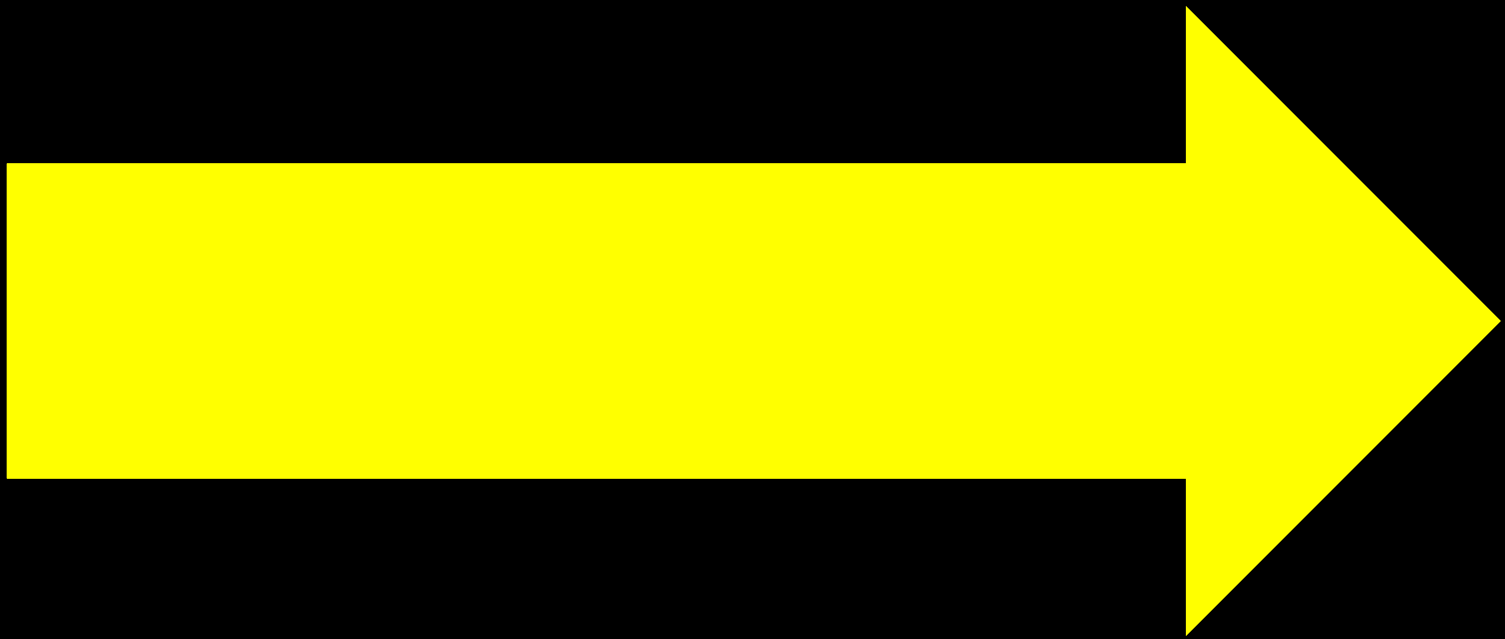
Guillermo Soler Quílez, «De sexualidades y géneros en las aulas a través de los cómics didácticos», *XIV Jornadas de Redes de Investigación en Docencia Universitaria: investigación, innovación y enseñanza universitaria: enfoques pluridisciplinares*, Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat d'Alacant, 2016, 250-262.

9. Geografia i Història:

Ramón Sánchez Verdú, «Explotación didáctica de los cómics de Mortadelo y Filemón en ESO mediante GeoHenigmas», *Tebeosfera: Cultura Gráfica*, 10(3), 2019, en línia.

10. Terminologia:

“Vocabulari del còmic”, proposta terminològica d'Eduard Baile López per a l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, el lliurament de la qual s'aprovà el 2021; des de llavors, es va filtrant al Portal Terminològic, prèvia revisió de la comissió pertinent de la institució.

i 5. Hi ha vida a l'espai exterior? A la recerca del lector perdut

Projecció social des del 2010

**Club de Lectura Universitari
de Còmic i Àlbum Il·lustrat:**

**CLUECA-LEÉS
(Lectures Educatives
Interculturals i Solidàries)**

DÍA DEL CÓMIC

VIERNES
20 DIC
2013

EN LA
BIBLIOTECA PÚBLICA
DE LA FLORIDA

AVDA. LOPEZ DE CARBONELL 58
ALICANTE
(Centro Social Felicidad (Vecinos))

EXPOSICIÓN DE CÓMICS DEL CONCURSO DEL CENTRO 14
EXPOSICIÓN PARALELA DEL FONDO DE CÓMICS DIDÁCTICOS DE LA BIBLIOTECA. SELECCIÓN A CARGO DE ASUNTOS ALERTADOS.

17ª 2014 CONFERENCIA: "10 CÓMICS QUE HAY QUE LEER ANTES DE MORIR"
Y QUE ESTÁN EN LA BIBLIOTECA FLORIDA-BABEL

17ª 2014 CONFERENCIA: "10 MANGAS QUE HAY QUE LEER ANTES DE MORIR"
Y QUE ESTÁN EN LA BIBLIOTECA FLORIDA-BABEL

18ª 2011 CHARLA: "APRENDIENDO CON CÓMICS: EL CÓMIC COMO ELEMENTO DIDÁCTICO"
CHARLA PARA PROFESORES, PADRES Y ALUMNOS.

18ª 2011 MESA REDONDA: "¿CÓMO TE GUSTARÍA QUE FUERA UNA BIBLIOTECA DE CÓMICS?"
MESA REDONDA ABIERTA PARA REFLEXIONAR EN TORNO AL FUTURO FONDO DE CÓMICS DE ALICANTE, A PARTIR DE LOS FONDOS DE LA BIBLIOTECA FLORIDA-BABEL Y LAS DONACIONES PARTICULARES QUE HA RECIBIDO.

ORGANIZA Ayuntamiento Alicante Cultura

COLABORA CLUECA Asociación de Lectores de Alicante CÓMIC

DOS FOCUS

· FOMENT LECTOR

Cerrillo, P. *et al* (2002). *Libros, lectores y mediadores: la formación de los hábitos lectores como proceso de aprendizaje*. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha.

Portell Rifà, J. (2010). *El gust per la lectura 2010-2011*.
Barcelona: Generalitat de Catalunya.

· EDUCACIÓ LITERÀRIA

Ballester, J. (2015). *La formación lectora y literaria*. Barcelona: Graó.

Mendoza, A. (2001). *El intertexto lector*.
Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha.

Zayas, Felipe (2011). *La educación literaria. Cuatro secuencias didácticas*.
Barcelona: Octaedro.

Situaciones reales de lectura

- Lectura individual, independiente de cualquier trabajo escolar.
- Actividades de presentación y difusión de los libros y de incitación a la lectura.
- Creación de un clima favorable al comentario, al debate, a la recomendación y al intercambio.

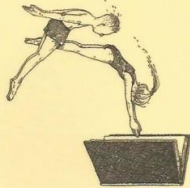
Situaciones de lectura en relación con la educación literaria

- Actividades para el estudio de contenidos literarios programados.
- Trabajo de observación y análisis de obras.
- Comentario detallado de una obra leída de forma colectiva.
- Relación de la lectura con proyectos de escritura creativa.

Dime

Aidan Chambers

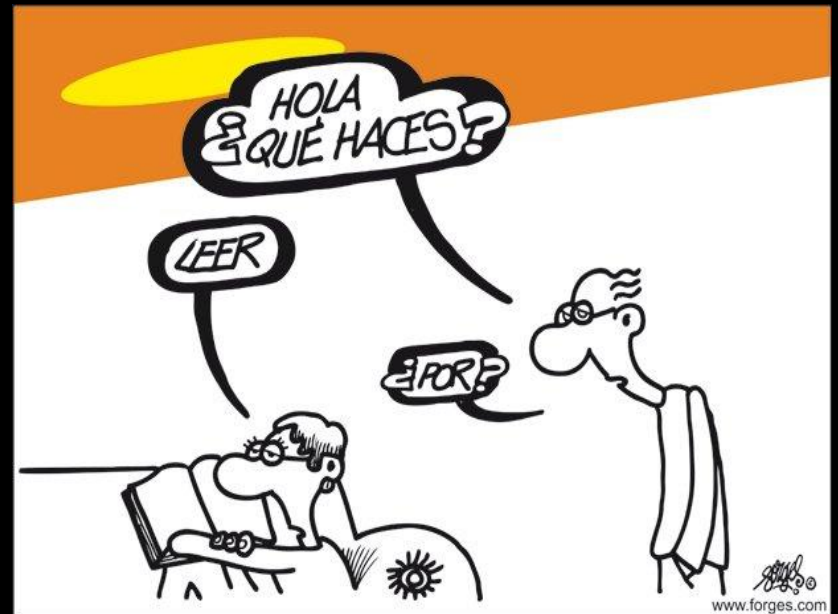

FONDO DE CULTURA
ECONÓMICA

ESPACIOS PARA LA LECTURA

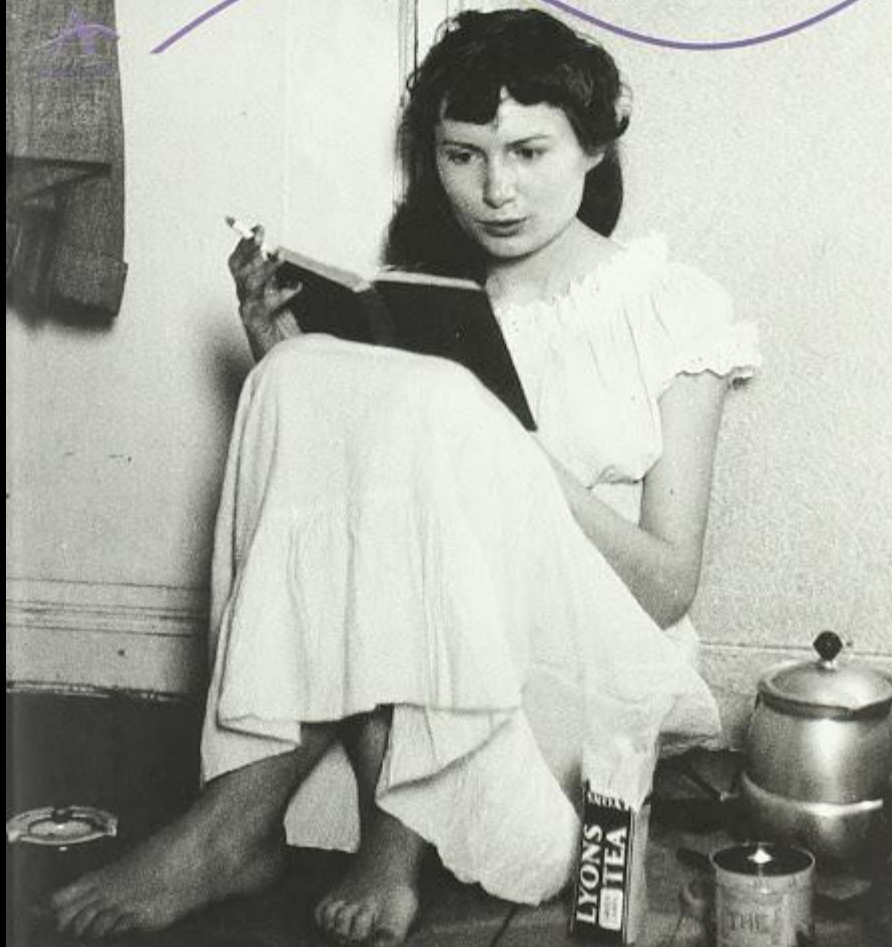
“Para este tipo de conversación cooperativa,
el crítico Wayne C. Booth encunó el término
coducción [...]

en una conversación [...] coductiva, todos,
como comunidad de lectores, cooperaríamos
para extraer de cada uno lo que creíamos
saber de un texto y nuestra lectura.”

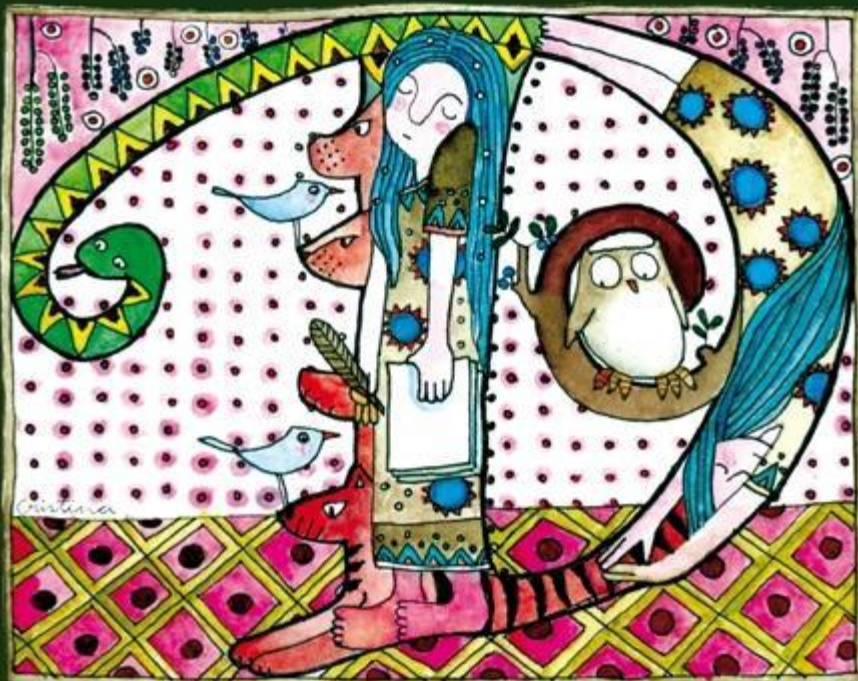

La experiencia de leer

C. S. Lewis

“Tratemos de ver hasta qué punto sería razonable definir un buen libro como un libro leído de un determinada manera, y un mal libro como un libro leído de otra manera.”

ANTONIO A. GÓMEZ YEBRA

ANIMACIÓN A LA LECTURA Y LITERATURA JUVENIL

RENACIMIENTO • LOS CUATRO VIENTOS

LECTOR
-
CONTAGIADOR

MAX | PACO ROCA | FELIPE HERNÁNDEZ CAVA & BARTOLOMÉ SEGUI
 ANTONIO ALTARRIBA & KIM | SANTIAGO VALENZUELA | ALFONSO ZAPICO
 MIGUELANXO PRADO | JUAN DÍAZ CANALES & JUANJO GUARNIDO
 SANTIAGO GARCÍA & JAVIER OLIVARES | PABLO AULADELL | RAYCO PULIDO

PREMIO NACIONAL DE CÓMIC
10 AÑOS
2007-2017

SALA DE EXPOSICIONES DEL RECTORADO
 UNIVERSIDAD DE MÁLAGA
 14 DICIEMBRE 2017 - 13 ENERO 2018

UNIVERSIDAD DE MÁLAGA | GOBIERNO AUTÓNOMO DE ANDALUCÍA | FGUMA | 20 años | LEER+ | Santander

16/02/2018

Comença el Club de Lectura de Premis Nacionals del Còmic

DESENVOLUPAMENT DE LES SESSIONS

SESSIONS	CONTINGUT
1	<ul style="list-style-type: none">- Conformació dels grups d'alumnat.- Presentació del corpus de lectures.- Pautes de desenvolupament del club de lectura.- Repartiment de material bibliogràfic de crítica especialitzada sobre còmic.
2	<ul style="list-style-type: none">- Elecció dels ítems de lectura per part de cada grup.- Exposició general, per part del professorat, de components formals del llenguatge del còmic a partir del material proporcionat en la sessió prèvia.
3	<ul style="list-style-type: none">- Aprofundiment en les peculiaritats del còmic com a mitjà del còmic.- Debat sobre dubtes derivats d'una primera lectura dels ítems triats.
4	<ul style="list-style-type: none">- Exposició, a càrrec del docent, sobre elements narratològics resignificats en funció del mitjà al qual pertanyen les obres de lectura.- Debat sobre dubtes derivats d'una segona lectura dels ítems escollits.
5	<ul style="list-style-type: none">- Debat general.
6	<ul style="list-style-type: none">- Conclusions sobre el desenvolupament del club de lectura.- Perspectives futures.- Emplaçament a respondre un qüestionari sobre l'activitat.

QÜESTIONARI FINAL

<p>1. Penses que llegir un còmic ha sigut una experiència satisfactòria i diferent? SÍ/NO/INDIFERENT</p>	<p>6. Si respongueres Sí a la pregunta 5, enraona la resposta. [resposta oberta]</p>
<p>2. Des del punt de vista formal, és a dir, respecte al llenguatge específic del còmic, explica la teua resposta a la pregunta 1. [resposta oberta]</p>	<p>7. Si respongueres No a la pregunta 5, exposa'n els motius. [resposta oberta]</p>
<p>3. Quina visió tenies del còmic com a mitjà abans de les sessions del club de lectura? [resposta oberta]</p>	<p>8. Trobes que l'anàlisi d'elements paratextuals ajuda a millorar la interpretació de l'ítem de lectura? SÍ/NO/INDIFERENT</p>
<p>4. Sobre quines temàtiques t'agradaria llegir? [resposta oberta]</p>	<p>9. Argumenta la resposta a la pregunta 8. [resposta oberta]</p>
<p>5. Trobes que el format del club de lectura ha sigut enriquidor? SÍ/NO/INDIFERENT</p>	<p>10. Repetiries l'experiència? SÍ/NO/INDIFERENT</p>

24/10/2017

EDICIÓN DE
CINE Y CÓMIC
2019

Aula de Cómics
Universidad de Alicante

IMPRES- CINDI- BLES DEL CÓ- MIC

Lunes 1 de abril. 18.30 h
BATMAN
The Dark Knight. 2008. Christopher Nolan
Francisco J. Ortiz. Profesor de la Universidad de Alicante, crítico de Cine y Cómics

Miércoles 3 de abril. 19 h
AKIRA
1988. Katsuhiro Ôtomo.
Miguel Herrero. Director del Festival de Cine de Sás y miembro de la Academia de Cine.

Lunes 8 de abril. 19 h
SUPERLÓPEZ
Superlópez. 2018. Javier Ruiz Caldera
Ulises Ponce López. Autor y editor de cómics.

Miércoles 10 de abril. 19 h
TINTÍN
The Adventures of Tintin: Secret of the Unicorn. 2011. Steven Spielberg
Ramón Sánchez Verdú. Profesor de Secundaria y miembro de Unicómic

Lunes 15 de abril. 17 h. Mediateca. Campus UA
Miércoles 17 de abril. 18.30 h

WATCHMEN
Watchmen. 2009. Zack Snyder
Eduard Baile. Profesor de la Universidad de Alicante y Coordinador de Unicómic

Recorrido por algunos de los personajes principales del cómic y su representación en la gran pantalla.

Entrada libre hasta completar el aforo de la sala

Aula de Cómics
Sede Ciudad de Alicante,
C/San Fernando, 40, Alicante

CICLO DE ANIME MIYAZAKI

SEDE UNIVERSITARIA DE VILLENA DEL 19 DE OCTUBRE AL 16 DE NOVIEMBRE DE 2018

PROGRAMACIÓN DEL CICLO:

- Viernes 19 de octubre. *Nicky apostrofo de dragón* (1989). Presentación del ciclo y debate. Virginia Rieraque
- Martes 23 de octubre. *Ponyo en el acantilado* (2008). Taller de animación bestial I. Calixta Voadora
- Viernes 2 de noviembre. *La Princesa Mononoke* (1997). Taller de animación bestial II. Calixta Voadora
- Viernes 9 de noviembre. *Poco Rosas* (1992). Taller de animación bestial III. Calixta Voadora
- Viernes 16 de noviembre. *My neighbor Totoro* (1988). Cierre del ciclo y debate. Virginia Rodríguez

ESPACIO Y HORARIOS:
Sede Universitaria de Villena, C/ La Treca, 12. Villena
Viernes de 17:30 a 20:30 horas. Entrada libre

Día Mundial del Refugiado

18 de junio de 2018
Acto de conmemoración
Sede Ciudad de Alicante de la Universidad de Alicante
Edificio San Fernando
Calle San Fernando, 40, Alicante
De 18 a 21 horas

Proyección documental **ASTRAL**. Presentación y debate con Joaquín Acosta, uno de sus protagonistas

Presentación del Cómic **Refugiados: Víctimas Solidarias** por Vicente Navarro, guionista

Exposición **Humor Social: Refugiados**

Campus amb Orgull!

19/07/18 19.00H
SEDE CIUDAD DE ALICANTE
(CALLE SAN FERNANDO)

MESA REDONDA: **CÓMIC LOTRI IMPRESIONES Y EXPERIENCIAS SOBRE LA FEMINICIDA LOTRI Y EL CÓMIC CON AUTORES Y EXPERTOS ALICANTINOS UPL, FERETI Y MEREA LORAY**

25/07/18 19.00H
SEDE CIUDAD DE ALICANTE
(CALLE SAN FERNANDO)

CONFERENCIA DE **MEZCLARIOS: EL PADRE DEL CÓMIC UNDERGROUND ESPAÑOL**
PRESENTACIÓN DE LA SEGUNDA PARTE DE SU BIOGRAFÍA: **SEVILLA Y LA CASITA DE LAS PIRAMAS**

25/07/18
SEDE CIUDAD DE ALICANTE
(CALLE SAN FERNANDO)

EXPOSICIÓN DE ILUSTRACIONES LOTRI DE LOS AUTORES PARTICIPANTES.

TALLER CÓMIC Y SALUD

¡Taller para jóvenes y niños en Calle San Fernando, Sede Ciudad de Alicante!

WONDER WOMAN EL FEMINISMO COMO SUPERPODER

ELISA McCAUSLAND

Curso Feminismo y Cómics I

El Aula de Cómics de la Universidad de Alicante te trae la conferencia

“El viaje de la (super)heroína”

De Elisa McCausland, autora del estudio *Wonder Woman. El feminismo como superpoder*.

Viernes 24 a las 17:30 en el Aula de Cómics de la UA
Sede Ciudad de Alicante
Calle San Fernando, 40

Entrada libre limitada al aforo de la sala

CONNEXIÓ AMB LA CIUTADANIA

- Cursos i jornades
- Seminaris
- Cicles de cinema i còmic
- Tallers
- Club de lectura
- Sala de lectura

L'AUTODEFINICIÓ ÉS IL·LIMITADA: DISSIDÈNCIES **LGBTIQ+** A TRAVÉS DE 4 VECTORS D'ANÀLISI EN EL CÒMIC DE SUPERHEROIS

1. El que és personal és polític

2. Noves masculinitats

3. El gènere és fluid

**4. El camí de
l'heroi adolescent**

1. El que és personal és polític

Judd Winnick/Dale Eaglesham,
Green Lantern, núm. 154(II) (2002):

gay bashing

(“Hate crime, part one”)

2. Noves masculinitats

MARVEL

#51

LIU
PERKINS
TROY

ASTONISHING X-MEN

RATED T+
\$3.99 US
DIRECT EDITION
MARVEL.COM

PURCHASE INCLUDES
FREE
DIGITAL COPY OFFER
SEE INSIDE FOR DETAILS

3. El gènere és fluid

Chris Claremont/Dave Cockrum,
Ms. Marvel, núm. 16 (1978):

Mística

**Primera superheroïna
de gènere fluid?**

4. El camí de l'heroi adolescent

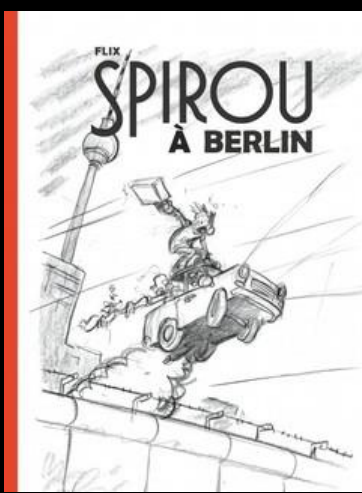

Allan Heinberg/Jim Cheung,
Young Avengers, núm. 1 (2005):

Hulkling i Wiccan

Primera parella superheroica adolescent

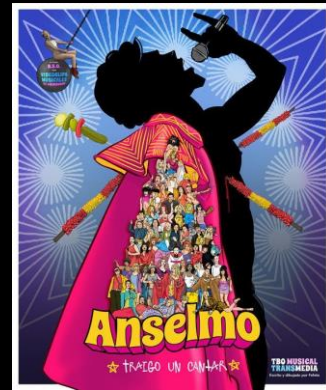

REACTIVACIÓ EN EL CURS 2022-2023

- Exposicions.

- Connexions entre
 autors locals i llibreries.

- Col·laboracions amb
 altres entitats públiques.

El Archivo Histórico Provincial de Alicante se complace en invitarles a la inauguración de la exposición **Vinyetes Migrants**
 Còmic, migració i memòria

Contaremos con la participación de...:

Natalia Molinos Navarro Casa Mediterrània	José Rovira Collado Miembros de l'Ateneu del còmic de la Universitat d'Alicante	Eduard Balle Lipiet	Ximena Borrás Fotoperiodista

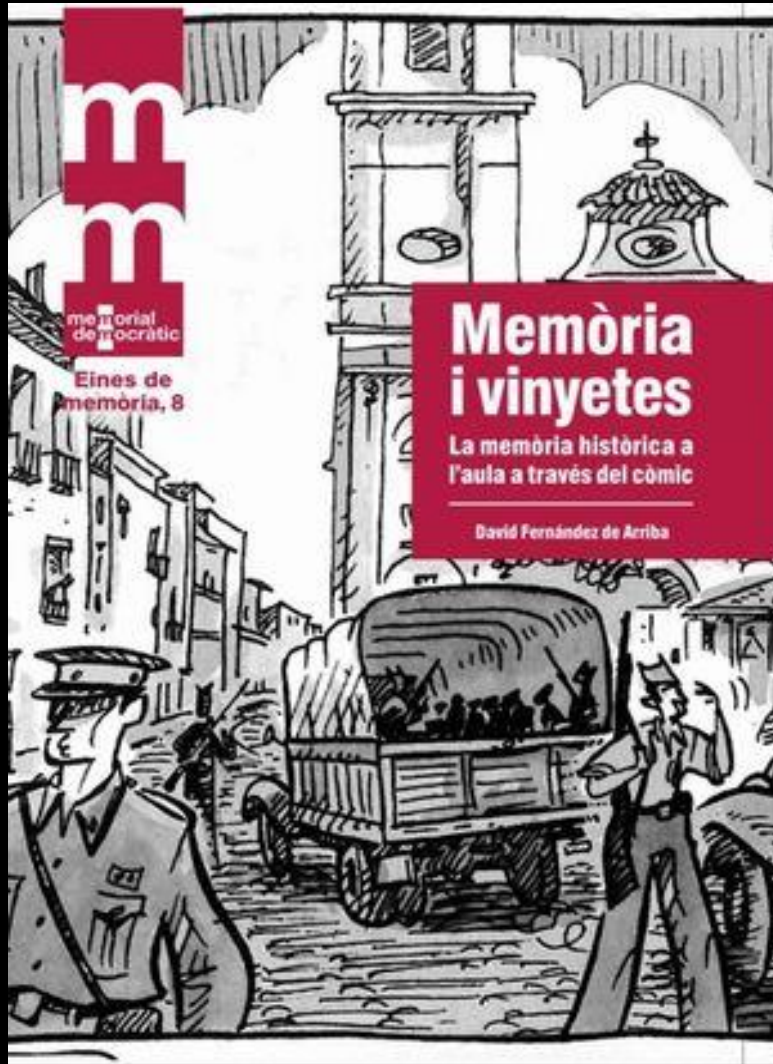
¡Os esperamos!

Vinyetes Migrants | 16 de mayo de 2023 | 12:00h | Archivo Histórico Provincial de Alicante
 (C/ Guillem de Castro, 3 • 03007 Alicante)

Patrocinada por: Universitat d'Alicante, Diputació d'Alicante, NH & C, ANPA

Participa en la inauguració: Ateneo Comics, BUA, Godall

El còmic com a tecnologia multimodal per a la *memòria* a l'aula: espai de lectura per a crear relats contrahegemònics

André Malraux: trobar la *memòria*

2018

El còmic com a eina de recerca historiogràfica: àmbit interdisciplinari per a la comprensió del fet històric

afers
fulls de recerca i pensament

98

El còmic i la història del segle XX

2021/2022

2021-2022

Reconstrucció històrica

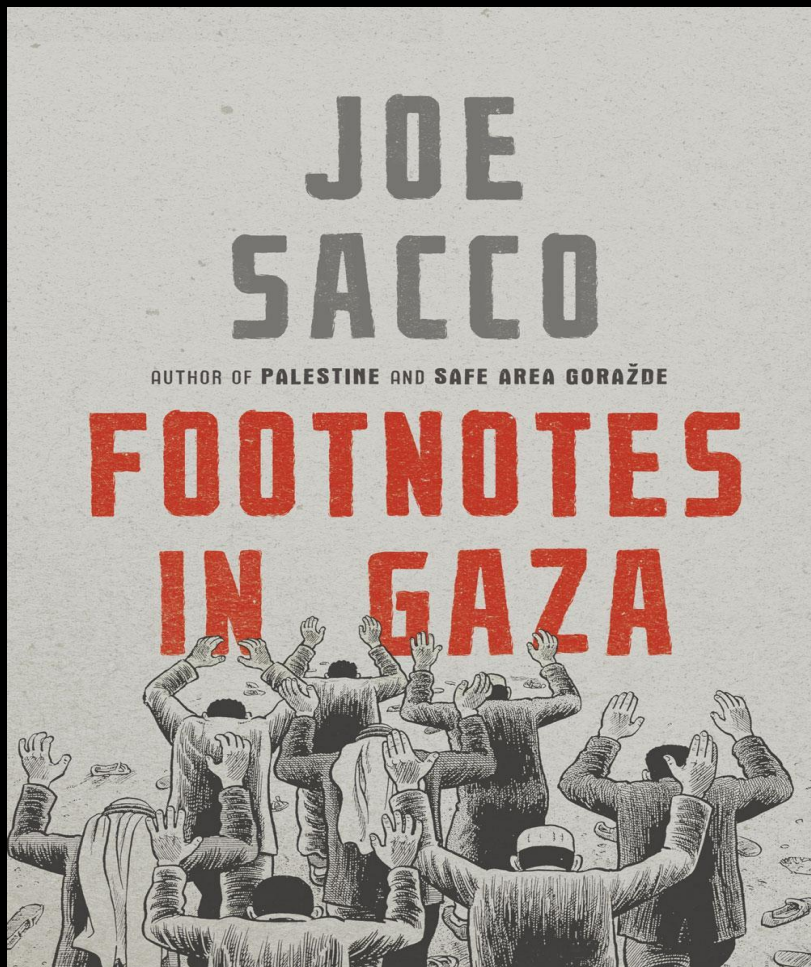
Ficció històrica

Reconstitució històrica

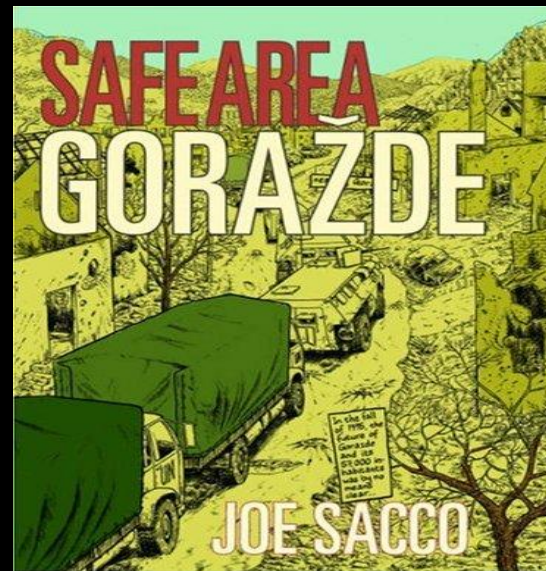

... tanto contra los terratenientes que no eran lo bastante ricos para haberse procurado su seguridad personal en Sevilla o en el sur de Francia como contra los curas, acusados de legitimar y bendecir la tiranía de aquellos.

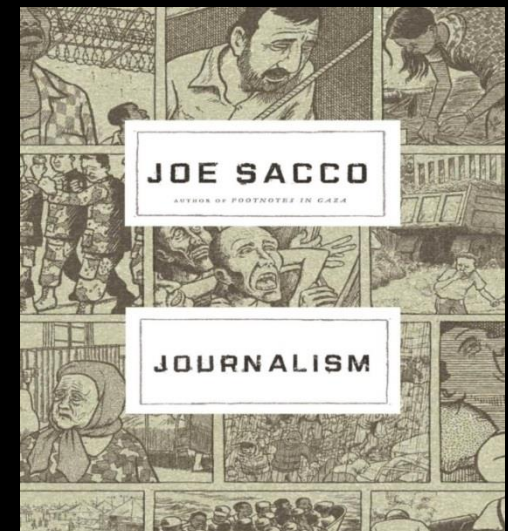
Connexions amb el comic periodisme: filtrant la realitat a través dels nivells icònics del dibuix

2009

2000

2012

Periodismo Cómico

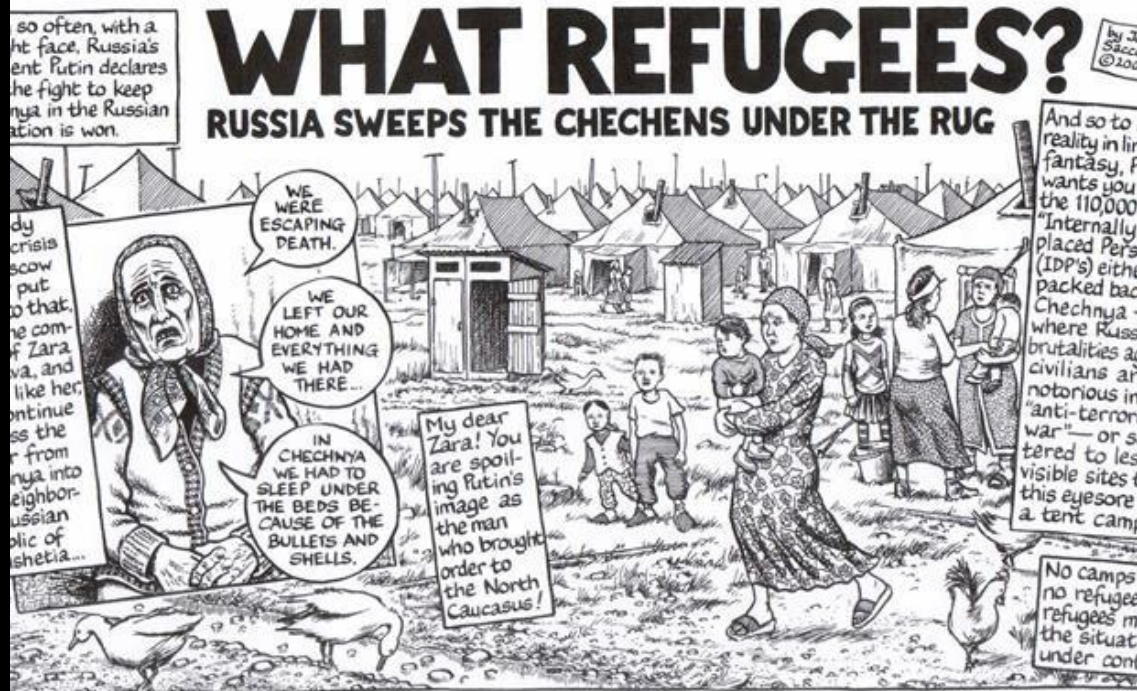
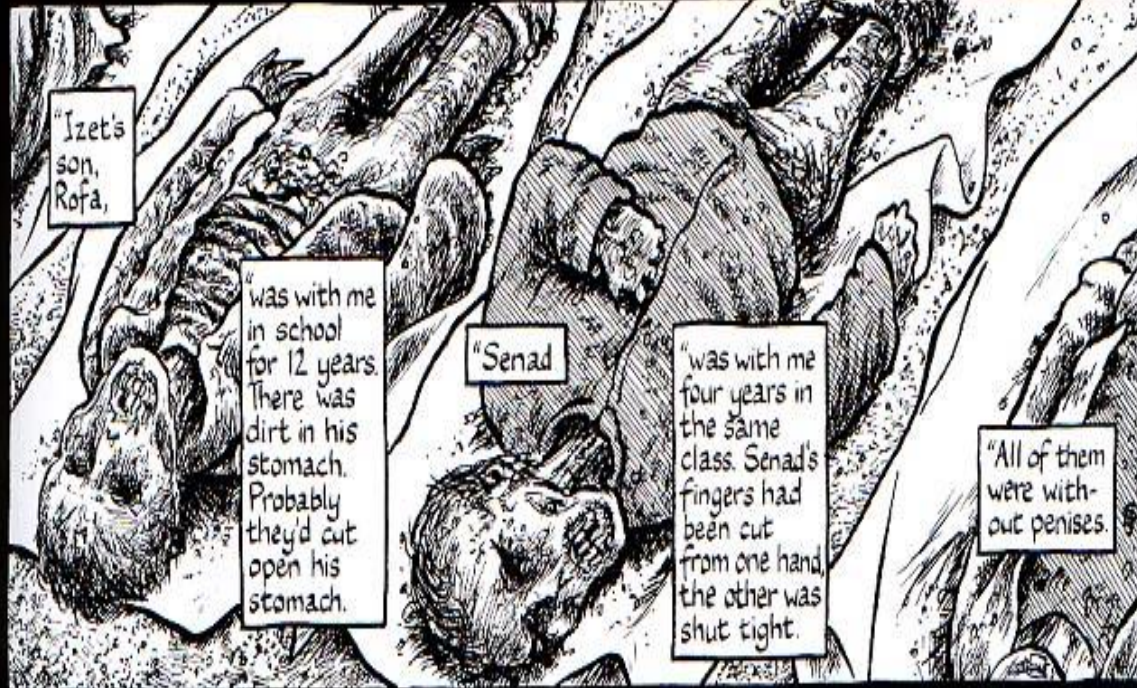
UNA HISTORIA DEL GÉNERO
DESDE LOS PIONEROS A JOE SACCO

Diego Matos Agudo

COMUNICACIÓN SOCIAL
MATEOS Y JARDINES

2017

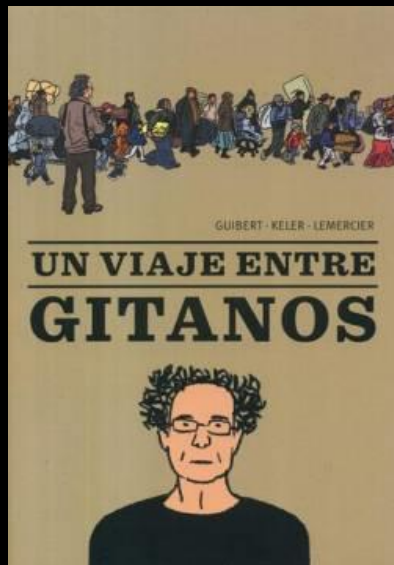

Relacions multidisciplinàries: **el fotoperiodisme**

GUIBERT
LEFÈVRE/LEMERCIER
El fotógrafo

2003

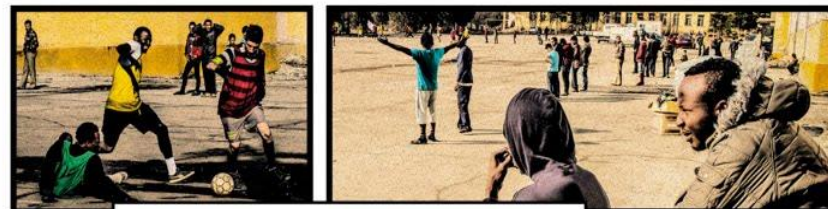
2011

2016

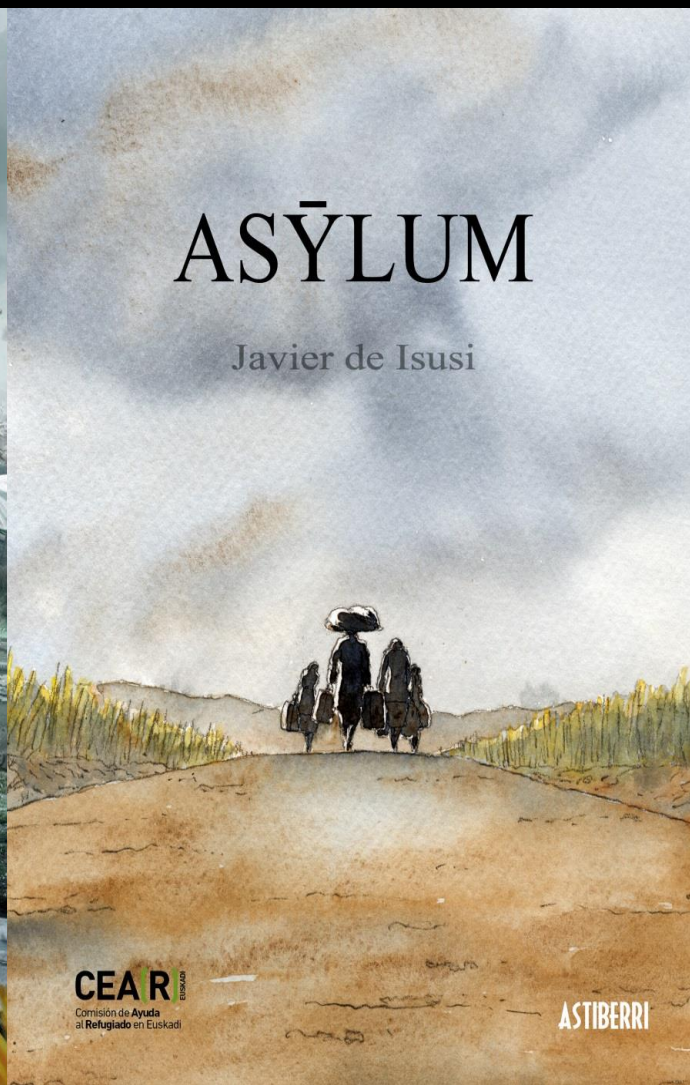
2022

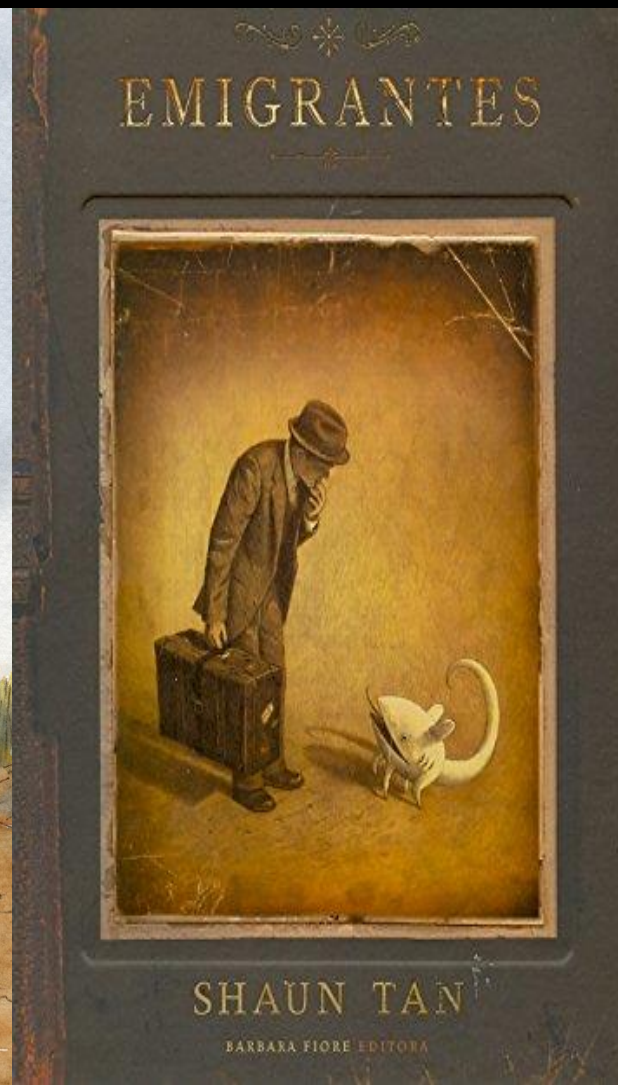
Cròniques dels refugiats: **desarrelament, identitat perduda, vexació**

2018

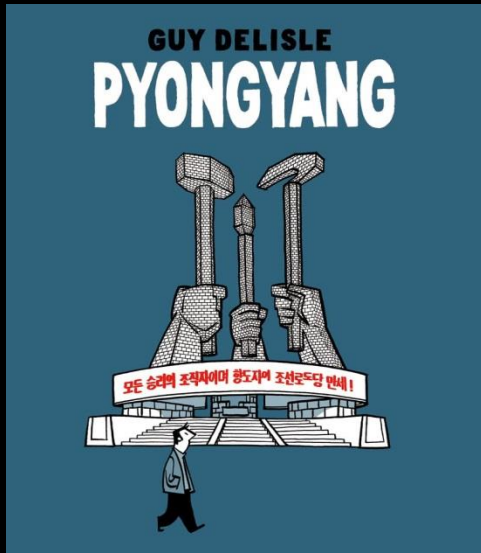

2017

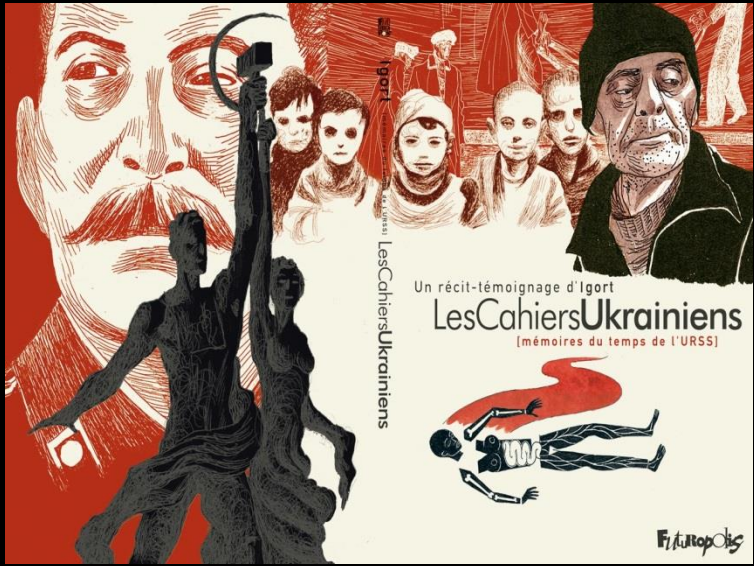
2007

Altres exemples de no-ficció: quadern de viatge, reportatge gràfic, (auto)biografia

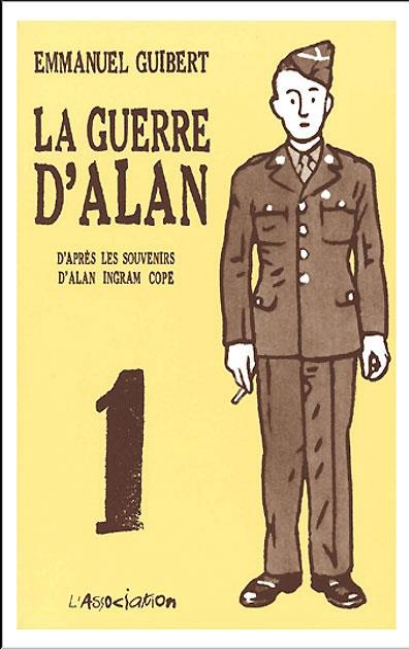

2010

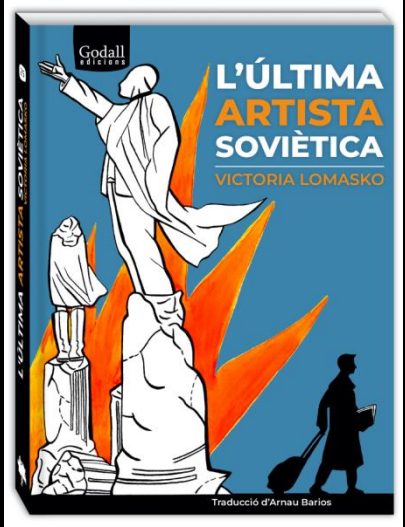
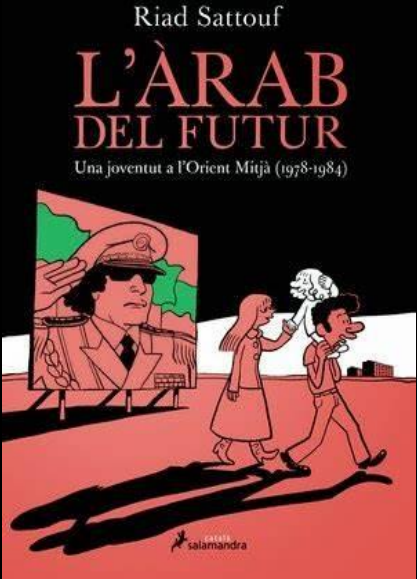
2003

2000-2008,
2012 i 2016

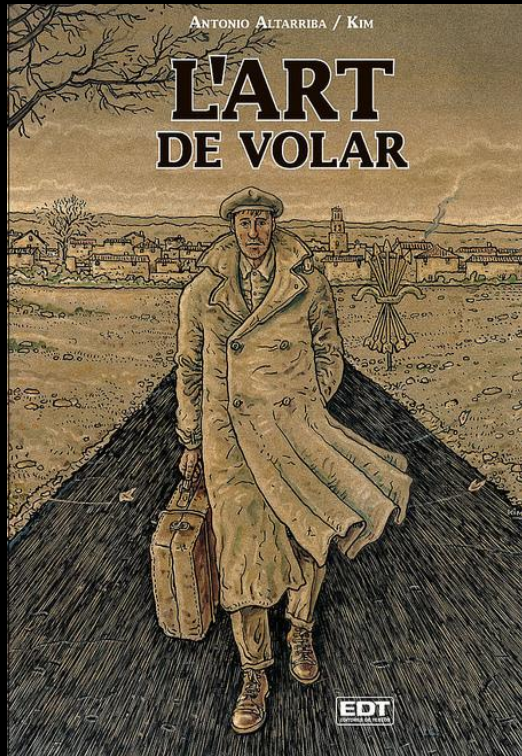

2014-en curs

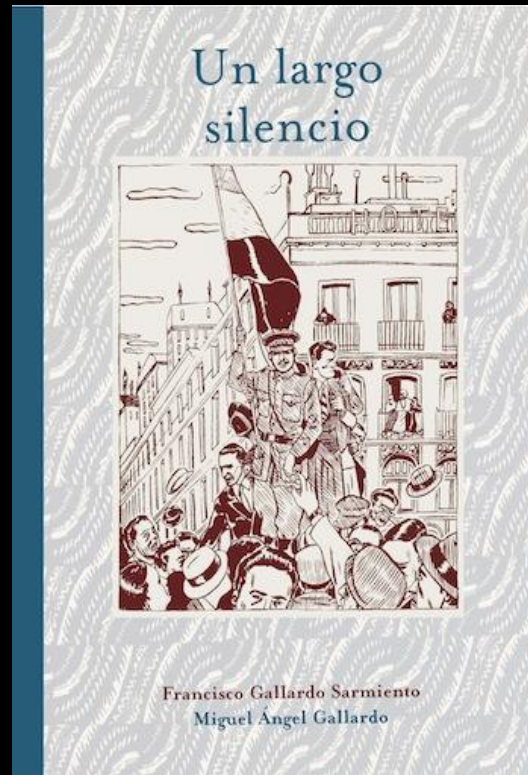
2021

Memòria ficcionalitzada en primera persona

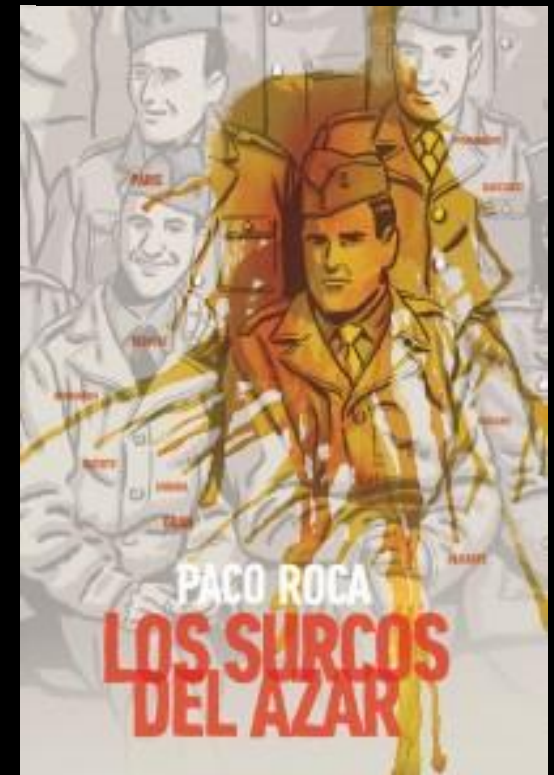
2009

Memòria paterna

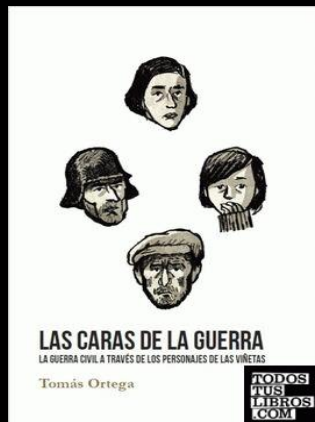

1998

Memòria recreada

2013

2018

PUERTO DE ALICANTE.
28 MARZO DE 1939

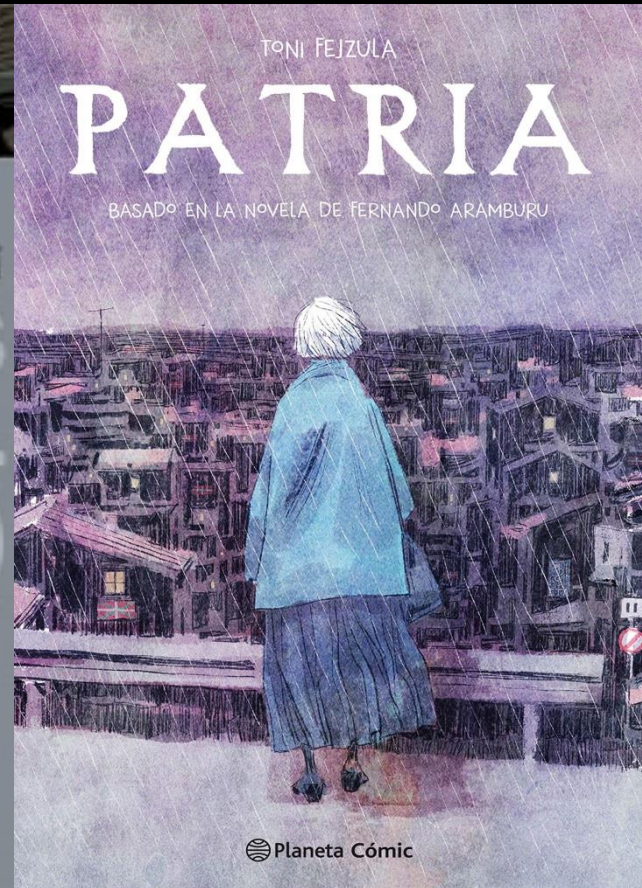
Memòria del terrorisme: diàleg, perdó, reconciliació

2014

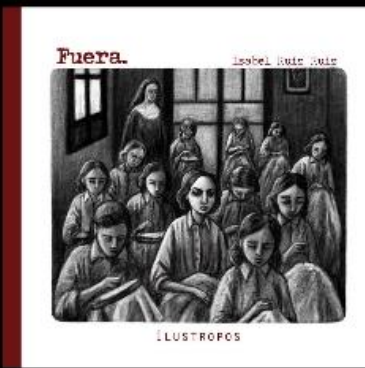
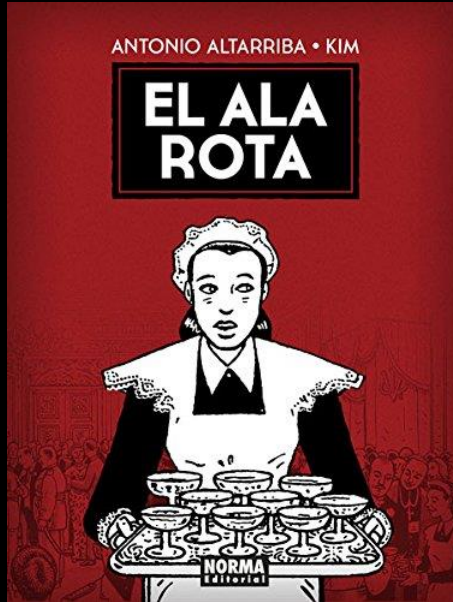
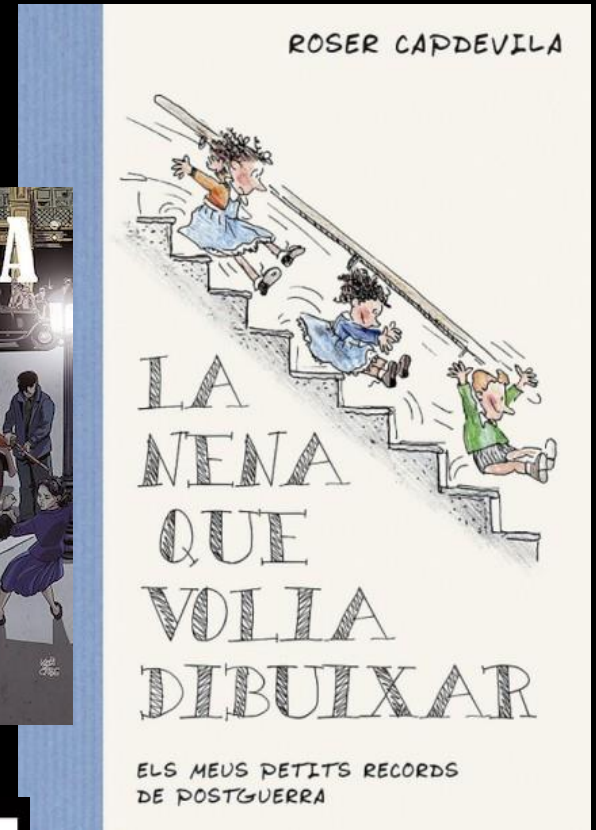
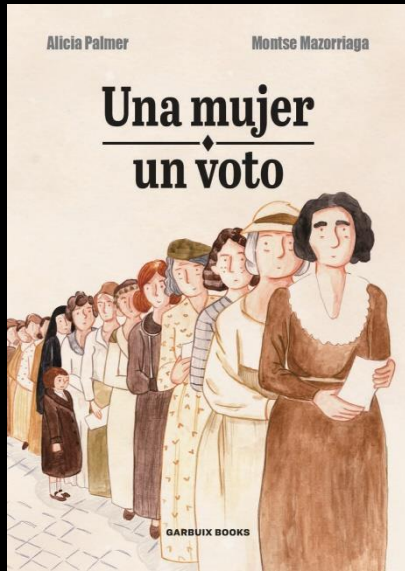

2014

2020

Front a la *damnatio memoriae* de la història de les dones: *el retorn dels oprimits* (Susan Stanford Friedman)

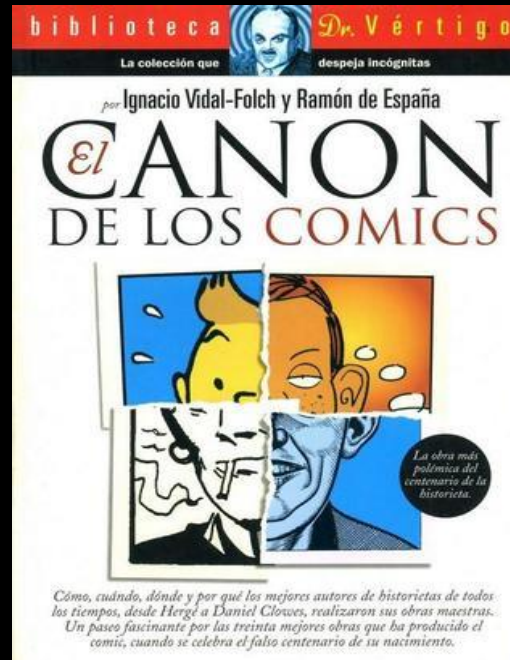
...LET'S GO
EXPLORING!

A MUSCLES DE GEGANTS? EL LLISTAT DEFINITIU O UN ATZUCAC? (I)

2005-2009

1996

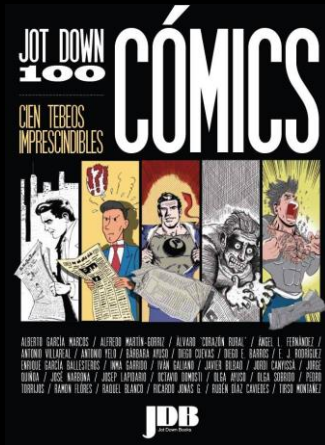

2015

A MUSCLES DE GEGANTS? EL LLISTAT DEFINITIU O UN ATZUCAC? (II)

Jot Down Books i l'*Asociación de Críticos y Divulgadores de Cómic (ACDCómics)* ofereixen cada any un exemplar recopilatori dels còmics essencials del període corresponent.

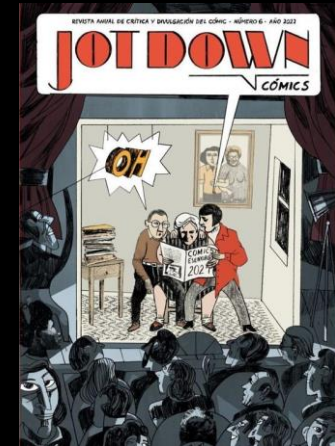
2014

2017

2020

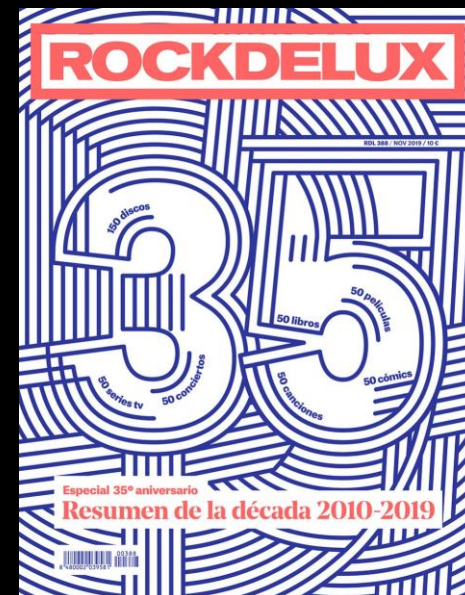

2022

A MUSCLES DE GEGANTS? EL LLISTAT DEFINITIU O UN ATZUCAC? (i III)

2019

2019

QUÈ FEM AMB EL CÀNON? UNA PANORÀMICA URGENT (I)

ROVIRA-COLLADO, José (2017): “Canon artístico y criterios de selección de historietas: las propuestas de Unicómic”. *Umbral. Literatura para infancia, adolescencia y juventud*, 12(3), 3-19

ROVIRA-COLLADO, José i BAILE LÓPEZ, E. (2021): “Un cànnon de còmic com a proposta de lectures per a l'aula de secundària”. *Articles: Revista de didàctica de la llengua i de la literatura*, 90, 29-35.

Posició conjunta	Obres/Sèries/Personatges (autoria)	Edat recomanada (a partir dels...)	Edició en català
1	<i>Maus: A Survivor's Tale</i> (A. Spiegelman)	14 anys	Sí
2	Sèrie <i>Blueberry</i> (J.-M. Charlier i J. Giraud 'Moebius')	14 anys	No
3	Sèrie <i>Astérix le Gaulois</i> (R. Goscinny i A. Uderzo)	8 anys	Sí
	Sèrie <i>Les Aventures de Tintin</i> (Hergé)	8 anys	Sí
4	Sèrie <i>Paracuellos</i> (C. Giménez)	12 anys	No
5	<i>A Contract with God</i> (W. Eisner)	16 anys	No
	Sèrie <i>Corto Maltese</i> (H. Pratt)	12 anys	Sí
	Sèrie <i>The Sandman</i> (N. Gaiman et alii)	14 anys	No
	<i>Watchmen</i> (A. Moore i D. Gibbons)	14 anys	Sí
6	<i>Adolf</i> (O. Tezuka)	16 anys	No
	<i>Black Hole</i> (Ch. Burns)	16 anys	No
	Sèrie <i>Calvin and Hobbes</i> (B. Watterson)	8 anys	No
7	<i>El Eternauta</i> (H. G. Oesterheld i F. Solano López)	14 anys	No
	Sèrie <i>Little Nemo in Slumberland</i> (W. McCay)	8 anys	No
	Sèrie <i>Mort Cinder</i> (H. G. Oesterheld i A. Breccia)	14 anys	No

QUÈ FEM AMB EL CÀNON? UNA PANORÀMICA URGENT (i II)

ROVIRA-COLLADO, José (2017): “Canon artístico y criterios de selección de historietas: las propuestas de Unicómic”. *Umbral. Literatura para infancia, adolescencia y juventud*, 12(3), 3-19

ROVIRA-COLLADO, José i BAILE LÓPEZ, E. (2021): “Un cànon de còmic com a proposta de lectures per a l'aula de secundària”. *Articles: Revista de didàctica de la llengua i de la literatura*, 90, 29-35.

Posició conjunta	Obres/Sèries/Personatges (autoria)	Edat recomanada (a partir dels...)	Edició en català
8	Sèrie <i>Prince Valiant</i> (H. Foster)	10 anys	No
	Sèrie <i>The Spirit</i> (W. Eisner)	12 anys	No
	<i>V for Vendetta</i> (A. Moore i D. Lloyd)	14 anys	Sí
	<i>Akira</i> (K. Otomo)	14 anys	No
	Sèrie <i>Animal Man</i> , 1-26, volum I (G. Morrison i C. Truog)	14 anys	No
	<i>Arrugues [Rides]</i> (P. Roca)	14 anys	Sí
	<i>Batman: Year One</i> (F. Miller i D. Mazzucchelli)	14 anys	No
	<i>El almanaque de mi padre [Chichi no Koyomi]</i> (J. Taniguchi)	16 anys	No
	Sèrie <i>Flash Gordon</i> (A. Raymond, D. Barry et al)	10 anys	No
	<i>From Hell</i> (A. Moore i . Campbell)	16 anys	No
	<i>Jimmy Corrigan: The Smartest Kid on Earth</i> (C. Ware)	12 anys	No
	Sèrie <i>Spirou et Fantasio</i> (A. Franquin)	8 anys	Sí
	Sèrie <i>Mafalda</i> (Quino)	8 anys	Sí
	<i>Persepolis</i> (M. Satrapi)	14 anys	Sí
Sèrie <i>Superlópez</i> (Jan)	8 anys	Sí	

CONeixEMENT DEL CÀNON ENTRE L'ESTUDIANTAT: MOLT SAP DE CÒMIC EL RECEPTOR? (I)

ROVIRA-COLLADO, José, BAILE LÓPEZ, E., GALLO-LEÓN, J. P. i SÁNCHEZ VERDÚ, R. (2020): "Conocimiento del canon de Unicómic entre el alumnado de la Facultad de Educación". *La docencia en la Enseñanza Superior: Nuevas aportaciones desde la investigación e innovación educativas*, Octaedro, 856-865.

La investigació es va dur a terme entre març i abril de 2020.

Es va enviar l'enquesta a l'alumnat de la Universitat d'Alacant mitjançant les eines del campus virtual.

Total de persones enquestades		105
Sexe	Hòmens	23
	Dones	82
Grups d'edat	Entre 18 i 22 anys	40
	Entre 23 i 30 anys	51
	Entre 31 i 40 anys	10
	Més de 40 anys	4
Titulació	1r curs del Grau en Mestre d'Educació Infantil	22
	3r curs del Grau en Mestre d'Educació Primària	29
	Màster de Formació del Professorat	33
	Màster d'Investigació Educativa	21

CONEIXEMENT DEL CÀNON ENTRE L'ESTUDIANTAT: MOLT SAP DE CÒMIC EL RECEPTOR? (II)

- S'usa el qüestionari *Quant saps de còmics? El cànon artístic d'Unicòmic* a través de *Google Forms* [<https://forms.gle/PR27YhV5gb3c4JYr8>].
- Aquest qüestionari està validat per especialistes externs, tant pel que fa al tractament de dades estadístiques com pel que fa al coneixement d'ús del còmic.
- Està estructurat en dues parts: en la primera és respon la pregunta “Quins deu còmics són per a tu més importants?”; en la segona part es plantegen diverses qüestions amb escala Likert sobre el cànon d'Unicòmic.
- Les obres es presenten al costat d'una miniatura de la portada per a facilitar-ne el reconeixement.
- Es plantegen les categories de resposta següents:
 - 5 = *Totalment d'acord*: si la teua resposta és SÍ amb certesa i ets capaç de parlar d'aquest còmic; has llegit aquest còmic (o diversos d'aquesta col·lecció) i et sembla una obra fonamental.
 - 4 = *D'acord*: si la teua resposta és SÍ, coneixes l'obra i/o el personatge; has llegit alguns números de la col·lecció o la novel·la gràfica completa.
 - 3 = *Saps que és un còmic i en coneixes alguna cosa*.
 - 2 = *En desacord*: et sona el títol/portada, però ets incapaç de donar cap resposta; has sentit/llegit sobre el còmic/personatge, fins i tot en altres mitjans com el cinema, sèries de televisió o Internet, però no en saps res més.
 - 1 = *Totalment en desacord*: ni et sona el còmic ni ets capaç de donar una resposta; NO saps res d'aquest còmic.

CONEIXEMENT DEL CÀNON ENTRE L'ESTUDIANTAT: MOLT SAP DE CÒMIC EL RECEPTOR? (III)

10 obres més conegudes en la investigació

TOTAL (N=105)	<i>Astérix le Gaulois</i>	<i>Mafalda</i>	<i>Las Aventures de Tintín</i>	<i>Batman: Year One</i>	<i>Superlópez</i>	<i>V for Vendetta</i>	<i>Arrugas [Rides]</i>	<i>Maus: A Survivor's Tale</i>	<i>Calvin and Hobbes</i>	<i>Akira</i>
Mitja	4,56	4,54	4,28	3,74	3,73	3,7	3,16	2,91	2,51	2,47
Mitjana	5	5	5	4	4	4	4	3	2	2
Moda	5	5	5	5	5	5	5	1	1	1
Desviació	0,746	0,877	0,976	1,323	1,325	1,467	1,716	1,659	1,401	1,494
Variància	0,556	0,77	0,952	1,751	1,755	2,152	2,945	2,752	1,964	2,232
Mínim	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Màxim	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Suma	479	477	449	393	392	389	332	306	264	259
Desv Sup	5	5	5	5	5	5	4,876	4,569	3,911	3,964
Desv Inf	3,814	3,663	3,304	2,417	2,405	2,233	1,444	1,251	1,109	1

PRESÈNCIA DEL CÀNON A LES BIBLIOTEQUES DE LA PROVÍNCIA D'ALACANT: REFLEXIÓ SOBRE L'ACCESSIBILITAT DE LES OBRES (I)

- El nombre de biblioteques públiques analitzades és de 102 dins del Catàleg de la Xarxa Electrònica de Lectura Pública Valenciana a la província d'Alacant.
- La llista de les biblioteques per municipis s'agrupa en 9 comarques per a simplificar-ne l'anàlisi, per bé que el conjunt total es troba a [<https://ceice.gva.es/va/web/xl/v/municipios-agrupados-por-provincias#ali>].
- De l'anàlisi, se n'exclouen punts com els Arxius Històrics Provincials d'Alacant i d'Oriola, així com el punt itinerant de lectura al Mercat Central d'Alacant.

Comarca	Total biblioteques
L'Alacantí	18
El Baix Segura	16
La Marina Baixa	12
La Marina Alta	18
L'Alt Vinalopó	5
El Vinalopó Mitjà	11
El Baix Vinalopó	10
L'Alcoià	8
El Comtat	4

MARTÍNEZ-CARRATALÁ, F. A. i MARTÍNEZ SÁNCHEZ, S. José (2023): "Presencia del canon artístico de Unicómic en las bibliotecas públicas de la provincia de Alicante". *E-SEDLL*, 5, 45-61.

++COMPLEMENT++

GALLO-LEÓN, J. P. (2017): "Presència del còmic a les biblioteques universitàries espanyoles". *BiD: Textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, 38, 1-12.

PRESÈNCIA DEL CÀNON A LES BIBLIOTEQUES DE LA PROVÍNCIA D'ALACANT: REFLEXIÓ SOBRE L'ACCESSIBILITAT DE LES OBRES (II)

Comarca	Referències totals	Obres
L'Alacantí	30	18
El Baix Segura	24	16
La Marina Baixa	24	12
La Marina Alta	24	18
L'Alt Vinalopó	23	5
El Vinalopó Mitjà	22	11
El Baix Vinalopó	20	10
L'Alcoià	19	8
El Comtat	7	4

PRESÈNCIA DEL CÀNON A LES BIBLIOTEQUES DE LA PROVÍNCIA D'ALACANT: REFLEXIÓ SOBRE L'ACCESSIBILITAT DE LES OBRES (III)

Biblioteques destacades amb 15 o més referències

Comarca	Biblioteques destacades	Referències
L'Alacantí	Sant Joan d'Alacant	26
L'Alacantí	SVR (M. Delibes)	24
La Marina Baixa	BPMC Benidorm	23
La Marina Alta	BMP Dénia	22
L'Alacantí	ALC (Florida-Babel)	22
El Baix Segura	BPE Orihuela	21
L'Alacantí	ALC (Azorín-Pública)	19
L'Alt Vinalopó	ALM Biar	18
L'Alcoià	BOM Castalla	17
El Vinalopó Mitjà	BPM Petrer Paco Mollá	16
L'Alt Vinalopó	BPMC Villena- Miguel Hernández	16
La Marina Alta	ALM Xàvia	16
El Vinalopó Mitjà	BMP Asp	15
L'Alcoià	BPM Ibi	15

PRESÈNCIA DEL CÀNON A LES BIBLIOTEQUES DE LA PROVÍNCIA D'ALACANT: REFLEXIÓ SOBRE L'ACCESSIBILITAT DE LES OBRES (IV)

Obres	FA	FA (%)
1. <i>Maus: A Survivor's Tale</i> (Art Spiegelman)	42	41,18
2. Sèrie <i>Blueberry</i> (Jean Michel Charlier i "Moebius")	47	46,08
3. Sèrie <i>Astérix le Gaulois</i> (René Goscinny i Albert Uderzo)	93	91,18
3. Sèrie <i>Les Aventures de Tintín</i> (Hergé)	92	90,20
5. Sèrie <i>Paracuellos</i> (Carlos Giménez)	32	31,37
6. Sèrie <i>A Contract with God</i> (Will Eisner)	10	9,80
6. Sèrie <i>Corto Maltese</i> (Hugo Pratt)	40	39,22
6. Sèrie <i>The Sandman</i> (Neil Gaiman et alii)	8	7,84
6. <i>Watchmen</i> (Alan Moore & Dave Gibbons)	22	21,57
10. <i>Adolf</i> (Osamu Tezuka)	2	1,96
10. <i>Black Hole</i> (Charles Burns)	7	6,86
10. Sèrie <i>Calvin and Hobbes</i> (Bill Watterson)	21	20,59
13. Sèrie <i>El Eternauta</i> (H. G. Oesterheld i Francisco Solano López)	7	6,86
13. Sèrie <i>Little Nemo in Slumberland</i> (Winsor McCay)	2	1,96
13. Sèrie <i>Mort Cinder</i> (H. G. Oesterheld i Alberto Breccia)	4	3,92

PRESÈNCIA DEL CÀNON A LES BIBLIOTEQUES DE LA PROVÍNCIA D'ALACANT: REFLEXIÓ SOBRE L'ACCESSIBILITAT DE LES OBRES (i V)

Obres	FA	FA (%)
13. Sèrie <i>Prince Valiant</i> (Hal Foster)	36	35,29
13. Sèrie <i>The Spirit</i> (Will Eisner)	32	31,37
13. <i>V for Vendetta</i> (Alan Moore i David Lloyd)	25	24,51
19. <i>Akira</i> (Katsuhiro Otomo)	20	19,61
19. Sèrie <i>Animal Man</i> [núms. 1-26] (Grant Morrison & Chas Truog)	2	1,96
19. <i>Arrugas [Rides]</i> (Paco Roca)	48	47,06
19. <i>Batman: Year One</i> (Frank Miller i David Mazzucchelli)	9	8,82
19. <i>El almanaque de mi padre [Chichi no Koyomi]</i> (Jiro Taniguchi)	7	6,87
19. Sèrie <i>Flash Gordon</i> (Alex Raymond i Dan Barry et alii)	29	28,43
19. <i>From Hell</i> (Alan Moore i Eddie Campbell)	12	11,77
19. <i>Jimmy Corrigan: The Smartest Kid on Earth</i> (Chris Ware)	7	6,86
19. Sèrie <i>Spirou et Fantasio</i> (André Franquin)	50	49,02
19. Sèrie <i>Mafalda</i> (Quino)	74	72,55
19. <i>Persepolis</i> (Marjane Satrapi)	44	43,14
19. Sèrie <i>Superlópez</i> (Jan)	25	24,51

PER UNA PERSPECTIVA INCLUSIVA: ON SÓN ELS PERSONATGES FEMENINS? (I)

RUIZ-BAÑULS, M, BAILE LÓPEZ, E., CONTRERAS DE LA LLAVE, N. i VILLARUBIA ZÚÑIGA, M. S. (2021): "Protagonistas femeninas del cómic en el aula: percepción, planteamiento y resultados". *Nuevos retos educativos en la enseñanza superior frente al desafío COVID-19*, Octaedro, 819-830.

- L'anàlisi descriptiva confirma l'escassa percepció de l'alumnat universitari i d'ensenyaments mitjans al voltant de la narrativa gràfica protagonitzada per dones, ja que els únics personatges reconeixibles són aquells les translacions intermedials dels quals, bé en cinema o en televisió, han comptat amb més èxit i si, de més a més, han adquirit un valor icònic gran.
- Es parteix d'una investigació descriptiva sobre la percepció individual del coneixement sobre dones protagonistes de còmic segons un model mixt que inclou elements de tipus quantitatiu i qualitatiu per a disposar d'una visió més gran del fenomen estudiat.
- Pel que fa al context, hi participen 286 persones: 164 estudiants de dues universitats (Grau de Mestre en Educació Primària i Màster de Professorat-Universitat d'Alacant i Graus de Periodisme i Comunicació audiovisual-Universitat Miguel Hernández d'Elx), que suposen el 57,3% de la mostra; i 122 estudiants de tres centres d'educació secundària i batxillerat de la província d'Alacant, un 42,7% del total. Podem considerar-los grups per conveniència o accidentals, conformats a partir de la distribució pròpia dels grups de cada centre educatiu, ja que, a més, no pren part la totalitat dels grups o cursos.
- Hi ha 186 dones (65%) i 100 homes (35%), mentre que l'edat oscil·la des dels 14 anys de l'alumnat d'institut fins als més de 40 a les universitats.

PER UNA PERSPECTIVA INCLUSIVA: ON SÓN ELS PERSONATGES FEMENINS? (II)

- Es parteix d'una selecció de trenta il·lustracions que representen personatges femenins, la compilació dels quals és a càrrec de l'associació Unicòmic.
- Segons un enfocament descriptiu transversal, s'utilitzen inicialment anàlisis d'estadístiques de tendència central (mitjanes i desviacions típiques) que ens serveixen per a constatar el gran desconeixement entre la joventut de còmics amb dones protagonistes.
- Es proposa un qüestionari mixt titulat *Quines dones protagonistes del còmic conec?*, compost per 37 ítems i que es pot consultar en línia: <https://forms.gle/qLuAntxvRXfjMSec8>.
- A més de les dades sociodemogràfiques i acadèmiques, es proposen trenta il·lustracions relatives al coneixement de protagonistes femenines del còmic de diverses etapes històriques i àmbits. La presentació dels ítems s'organitza per ordre alfabètic i el grau de coneixement es mesura a través de la següent escala Likert de cinc punts:
 - 5 = *Totalment d'acord*. Reconeixement gran. SÍ que conec amb certesa i soc capaç de parlar d'aquesta dona protagonista de còmic. N'he llegit diversos còmics i és un personatge fonamental.
 - 4 = *D'acord*. Lectura del còmic. SÍ que conec aquesta dona protagonista de còmic. He llegit alguns còmics en què apareix.
 - 3 = *Coneixement superficial*. Sí que sé el nom d'aquesta dona protagonista de còmic i en conec alguna cosa.
 - 2 = *En desacord*. Coneixement mínim. Conec alguna cosa sobre aquesta protagonista de còmic, però en desconec el nom.
 - 1 = *Totalment en desacord*. Gens de reconeixement. Ni conec la protagonista ni soc capaç de donar una resposta. NO sé res d'aquest personatge femení de còmic.
- A més, s'hi inclouen 30 preguntes obertes no obligatòries amb el següent enunciat: “Si n’has respost 3 o més, afig el nom de la protagonista i informació sobre com has conegut aquesta dona (còmics, cinema, tv...)”. Complementàriament, s'hi inclou una última pregunta oberta: “Afegiries cap dona protagonista de còmic a aquesta selecció? Indica quina i per què”.

TENEMOS QUE
DESAPRENDER
LO QUE NUNCA DEBERÍAN
HABER NOS ENSEÑADO.

IT'S MY LIFE AND I'LL DO WHATEVER I WANT WITH IT!

I'M MY OWN PERSON!

PER UNA PERSPECTIVA INCLUSIVA: ON SÓN ELS PERSONATGES FEMENINS? (i III)

VARIABLES ANALITZADES	M	DT
A. Superheroïnes		
Ítem 5 Coneixement d'una il·lustració de la Bruja Escarlata	3,12	0.63
Ítem 7 Coneixement d'una il·lustració de la Capitana Marvel	3,87	0.86
Ítem 8 Coneixement d'una il·lustració de Catwoman	4.83	0.27
Ítem 11 Coneixement d'una il·lustració d'Elektra	1.37	1.22
Ítem 13 Coneixement d'una il·lustració de Fénix	1.42	1.12
Ítem 14 Coneixement d'una il·lustració de Harley Quinn	3.65	0.64
Ítem 21 Coneixement d'una il·lustració de Muerte	1.52	1.44
Ítem 22 Coneixement d'una il·lustració de Susan Storm	2.44	1.30
Ítem 26 Coneixement d'una il·lustració de Red Sonja	1.50	1.51
Ítem 27 Coneixement d'una il·lustració de Tank Girl	1.49	0.96
Ítem 28 Coneixement d'una il·lustració de Tormenta	3.01	1.07
Ítem 30 Coneixement d'una il·lustració de Wonder Woman	4.80	0.43
B. Manga		
Ítem 2 Coneixement d'una il·lustració d'Arale	2.13	1.01
Ítem 6 Coneixement d'una il·lustració de Bulma	3,18	0.92
Ítem 25 Coneixement d'una il·lustració de Ranma	1.63	1.07
C. Espanya i Hispanoamèrica		
Ítem 9 Coneixement d'una il·lustració de Clara de Noche	1.52	1.13
Ítem 10 Coneixement d'una il·lustració de Doña Urraca	1.68	0.98
Ítem 12 Coneixement d'una il·lustració d'Esther	1.57	1.07
Ítem 17 Coneixement d'una il·lustració de Mafalda	4.86	0.22
Ítem 21 Coneixement d'una il·lustració de Moderna de Pueblo	3.12	0.86
D. Còmic americà		
Ítem 1 Coneixement d'una il·lustració d'Anita la Huérfana	1.51	1.21
Ítem 4 Coneixement d'una il·lustració de Betty Boop	4.63	0.24
Ítem 15 Coneixement d'una il·lustració de Lucy Van Pert	3.43	0.62
Ítem 16 Coneixement d'una il·lustració de Lulú	2.07	1.16
Ítem 19 Coneixement d'una il·lustració de Minnie Mouse	4.97	0.21
Ítem 23 Coneixement d'una il·lustració d'Olivia	3.77	0.53
E. Còmic europeu		
Ítem 3 Coneixement d'una il·lustració de Barbarella	1.48	1.12
Ítem 18 Coneixement d'una il·lustració de Marjane Satrapi	1.97	1.36
Ítem 24 Coneixement d'una il·lustració de la Pitufina	4.92	0.27
Ítem 29 Coneixement d'una il·lustració de Valentina	1.15	1.03

ENCARA MÉS: ON SÓN LES AUTORES? (I)

RUIZ-BAÑULS, M., ROVIRA-COLLADO, José i MATEO GUILLÉN, C. (en premsa): "Mujeres fantásticas y dónde encontrarlas: recepción y propuesta didáctica del personaje femenino en el cómic". *Cómic, educación y literatura*, Peter Lang.

Autora	Any de naixement (i defunció, en el seu cas)	Obra destacada
Álvarez-Pedrosa, Flavia (Flavita Banana)	1987	<i>Las cosas del querer</i> (2017)
Berrocal, Carla	1983	<i>Doña Concha: la rosa y la espina</i> (2021)
Bustos ,Natacha	1981	<i>Moon Girl and Devil Dinosaur</i> (2013) (il·lust.)
Campos, Purita	1937-2019	<i>Esther y su mundo / Patty's world</i> (1971) (il·lust.)
Capdevila, Roser	1939	<i>La nena que volia dibuixar: els meus petits records de postguerra</i> (2018)
Córcoles, Raquel ('Moderna de Pueblo')	1986	<i>Soy de pueblo</i> (2012)
Durán, Cristina	1970	<i>El día 3</i> (2018) (il·lust.)
Galcerà Vilanova Rosa	1917-2015	<i>Azucena</i> (1946) (il·lust.)
Galvañ, Ana	1957	<i>Pulse Enter para continuar</i> (2018)
Lorente, Lola	1980	<i>Maganta</i> (2021)

ENCARA MÉS: ON SÓN LES AUTORES? (i II)

Martín, Susanna	1976	<i>Residencia de Estudiantes</i> (2019)
Miralles, Ana	1959	<i>Eva Medusa</i> (1991)
Moreu, Mamem	1985	<i>Dolores y Lolo</i> (2019)
Oncina, Ana	1989	<i>Just Friends</i> (2021)
Penyas, Ana	1987	<i>Estamos todas bien</i> (2017)
Pérez, Laura	1983	<i>Tótem</i> (2021)
Pérez Verneti, Laura	1958	<i>El brillo del gato negro</i> (2008) (il·lust.)
Pompeia, Núria	1931-2016	<i>Mujercitas</i> (1975)
Riba Rossy, Raquel ('Lola Vendetta')	1990	<i>Más vale Lola que mal acompañada</i> (2017)
Ríos, Emma	1976	<i>I.D.</i> (2016)
Santaolaya, Antonia	1966	<i>Del Trastevere al Paraíso</i> (2020) (il·lust.)
Soler, Sara	1992	<i>Us</i> (2021)
Tamarit, Núria	1993	<i>Dues monedes</i> (2019)
Vázquez, Roberta	1989	<i>Socorro</i> (2019)
Vila Migueloa, María del Carmen ('Marika Vila')	1949	<i>Matahari</i> (1990) (il·lust.)

...LET'S GO
EXPLORING!

2006

L'adaptació com a
pràctica transposicional >>> acte de revisió

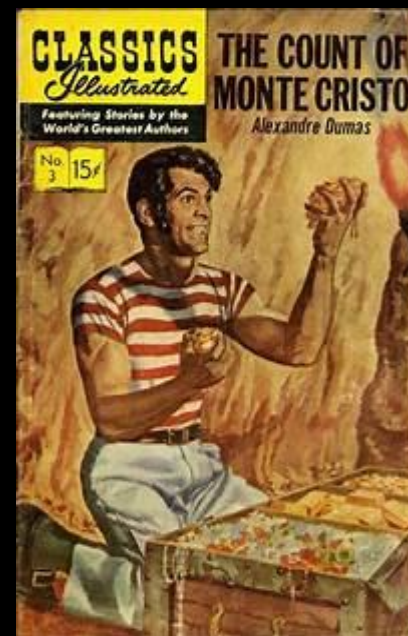
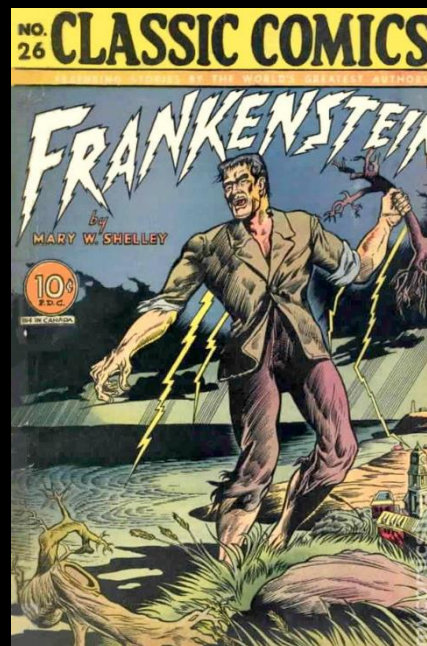
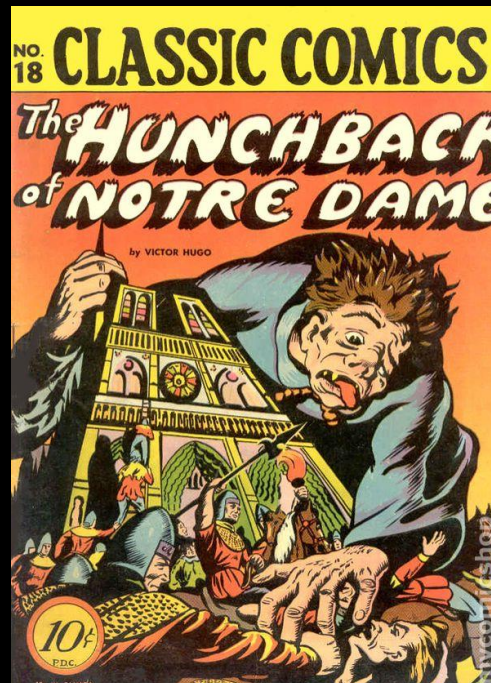
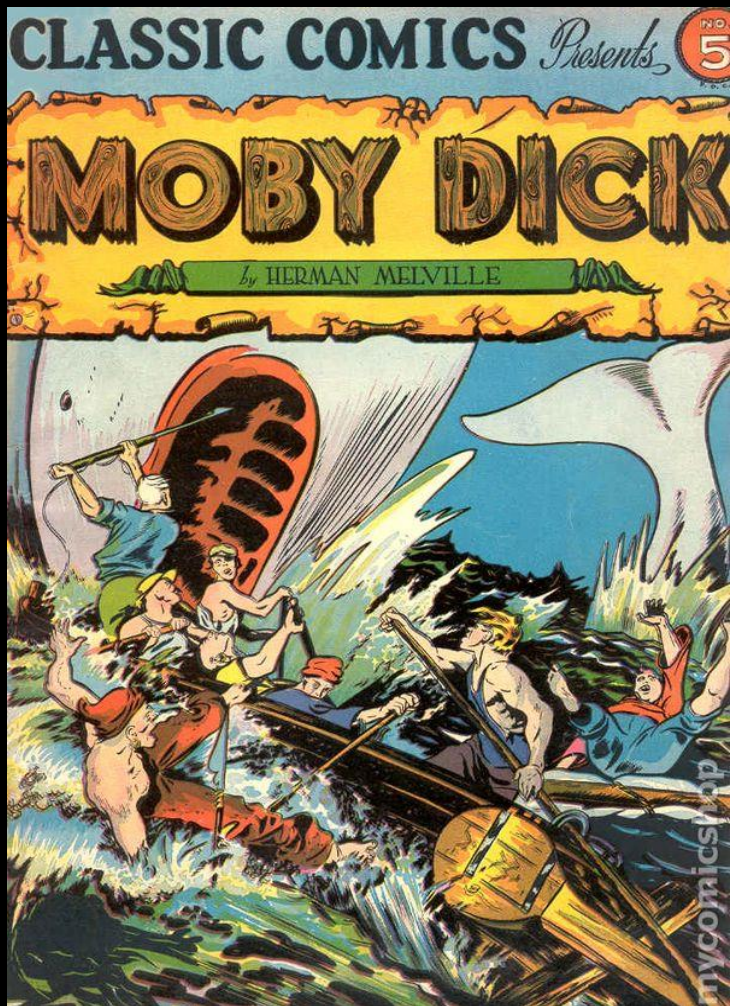
“ A FILMIC ADAPTATION IS
AUTOMATICALLY DIFFERENT AND
ORIGINAL DUE TO THE CHANGE OF
MEDIUM ”

Classic Comics >>> Classics Illustrated

Diverses editorials

169 números

1941-1969

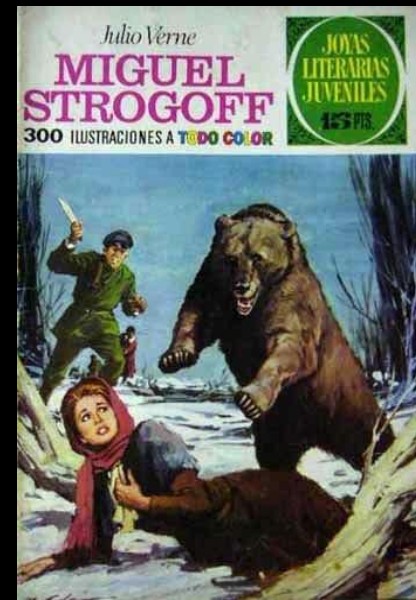
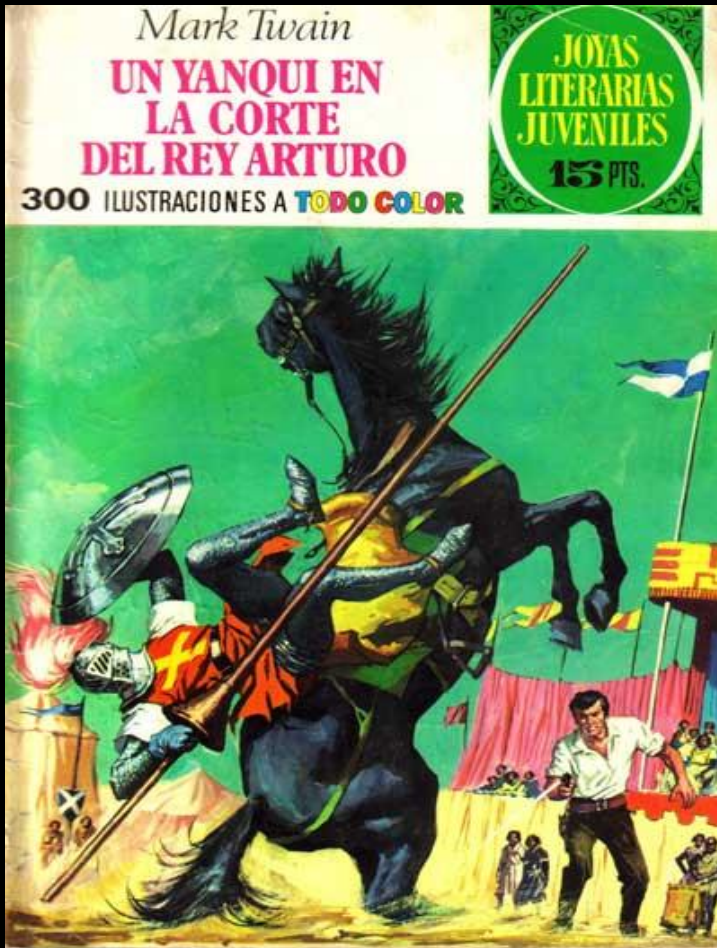

Joyas Literarias Juveniles

Editorial Bruguera

269 Ilustraments

1970-1983

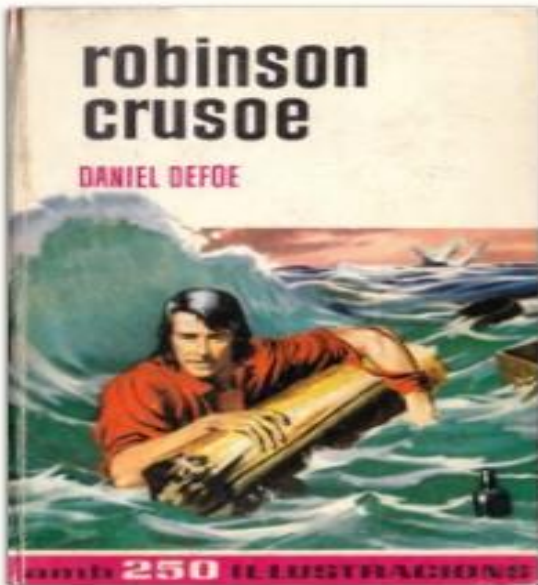

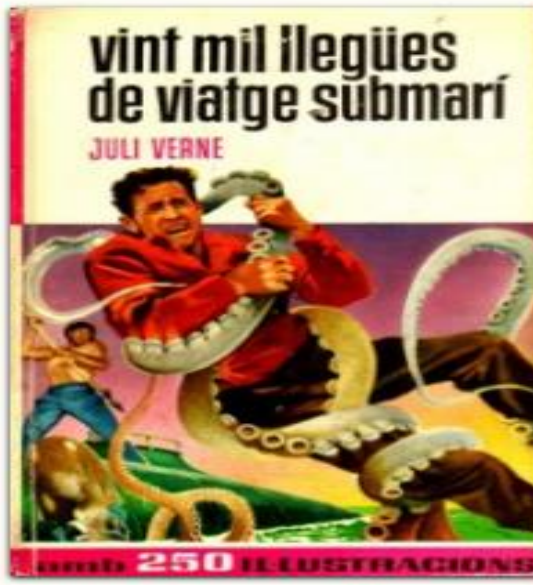
HISTORIES (1964, BRUGUERA) 1 - IX-1964 · JOANA D' ARC

HISTORIES (1964, BRUGUERA) 2 · X-1964 · LA CABANA DE L'ONCLE TOM

HISTORIES (1964, BRUGUERA) 5 · I-1965 · ROBINSON CRUSOE

HISTORIES (1964, BRUGUERA) 6 · II-1965 · VINT MIL LLEGÜES DE VIATGE SUBMARÍ

Col·lecció Històries

Editorial Bruguera

20 lliuraments

1964-1966

QUADERN DEL VIATGE I DEL AMOR

1984

L'ALBA ERA UNA NOIA DE DISSET ANYS, VERGE I BRUNA...

MIRA QUÈ HE TROBAT: ÉS UN LLI-BRE TITULAT "MANUAL DEL PILOT." HI PODRIEM APRENDRE DE VO-LAR.

A L'AEROPORT, HI HAVIA AVIONS A LES PISTES, I VAN PUJAR EN UN D'ELLS.

I DE QUÈ ENS SERVIRIA?

HI DEU HA-VER AVIONS EN BON ESTAT, PER QUÈ NO ANEM AL CAMP D'AVIACIÓ?

A L'INTERIOR...

NO PODEM ARRISCAR-NOS DIDAC, PENSA QUE SI ENS MATEM, S'HAURÀ ACABAT TOT DE DEBÓ. UN AVIÓ NO ÉS UN COTXE.

ET SEMBLA QUE HO DEI-XEM CÒRRER, DONCS?

SÍ, DIDAC, MÉS VAL.

VAN POSAR-SE A LA FEINA DE FILMAR EL DOCUMENTAL.

ELS HOMES DEL DEMÀ PODRAN VEURE LA FI DEL MÓN DEL SE-GLE XX.

I VAN DEDICAR-SE A RECÓRRER LA CIUTAT PER TAL DE RECOLLIR IMATGES D'AQUELL PAISATGE AL·LUCINANT, QUE PER A ELLS JA ERA HABITUAL.

NO HASTES, ENTE DE PROMOCIONEN ENTE I MEJYO O PROMOCIONEN TROBELLU P'U MOVINE NO PHE DE DE TO SOMSAMOS PROBLE- TOS ENACA.

¿ TOU BELLU DE P'VECULO HOC ENTO- SONS I AVONS NERO ENI DUC NO ZEKU?

VERTE LI DUC P'OS DEURU BRED DE DACE ENTE- LEM. I TO DE NOLA DUTRE HAZEM UNU UN ACOSU MA GAVATEU LI P'FRANCU. ACOSU CAU I OPIRNU DE BENDU VIFRUCU IANU ENACI P'CO DUREU.

¿ MUDOS DE TSI I MERS VIFRUCU CACONVINO REPARACIO DE BTTU LI TRECIO DAME KITU. ¿ I REACIIONS NLO P'NOU EN LI EN- P'UCU PRIMERU NO ZEKU?

¿ M'AS EN- NERO?

¿ UGULA VAM BERO D'ELU. ENTE DE CURE NERULLU ANOHO BROCOSU

¿ M'AS EN- NERO?

¿ M'AS EN- NERO?

¿ MERS NLO BLO P'OTONO POTONU E ATLANTU? D'ACH VRA CACONVITA. ANETU?

¿ M'AS EN- NERO?

¿ M'AS EN- NERO?

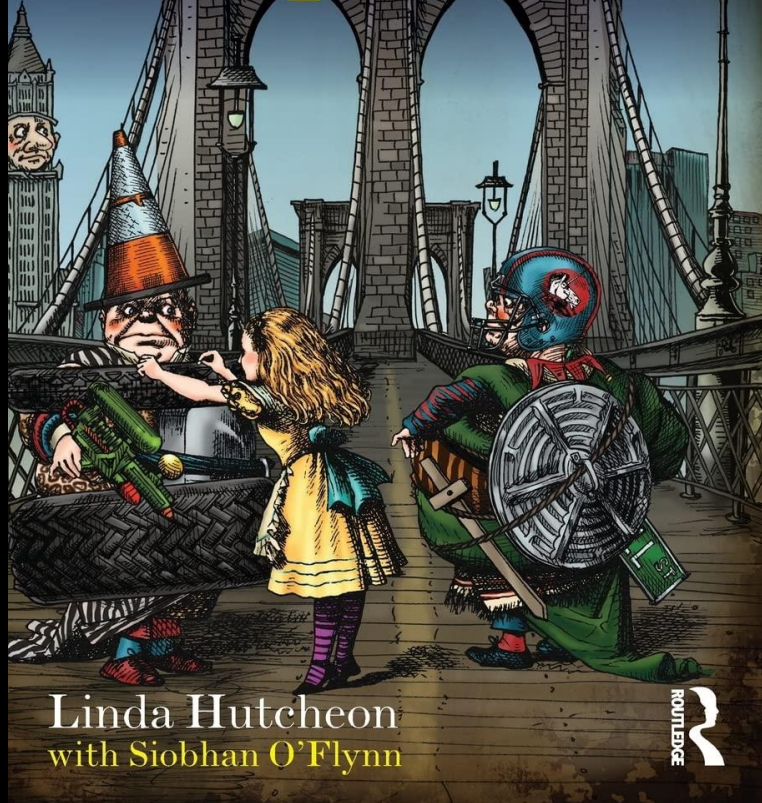
¿ M'AS EN- NERO? ¿ M'AS EN- NERO? ¿ M'AS EN- NERO?

¿ M'AS EN- NERO?

¿ M'AS EN- NERO?

second edition

A Theory of Adaptation

Linda Hutcheon
with Siobhan O'Flynn

ROUTLEDGE

3 enfocaments no necessàriament excloents:

I. Transposicions

II. Actes creatius d'apropiació

III. Extensions o ítems derivats

2012 [2006]

1975

Alberto Breccia, "El corazón delator"

EL CORAZÓN DELATOR

EDGAR POE

EL CORAZÓN DELATOR

EDGAR POE

ADAPTACION Y DIBUJOS
**ALBERTO
BRECCIA**

© Alberto Breccia

**NO ODIABA AL
VIEJO**

**CREO QUE FUE
SU OJO...**

**...SU OJO DE
BUITRE.**

**ME MIRABA Y ME
HELABA LA SAN-
GRE EN LAS VE-
NAS.**

**LUEGO DESCUBRÍA
EL FANAL CON CUI-
DADO.**

**DECIDÍ
MATARLO.**

**TODAS LAS NOCHES
GIRABA EL PICAPORTE
DE SU PUERTA...**

**... Y LA ABRÍA LENTA-
MENTE...**

**SIEMPRE ENCONTRABA SU OJO
CERRADO.**

**... MUY LENTA-
MENTE.**

**ASÍ RESULTABA IMPOSIBLE
MATARLO.**

**NO ERA EL VIEJO SINO SU
OJO LO QUE ME IRRITABA.**

**Y CADA MAÑANA
LO TRATABA CA-
RRIOSAMENTE.**

1974

Alberto Breccia, "El color que cayó del cielo"

BRECCIA & LOVECRAFT

LOS MITOS DE CTHULHU

CUANDO MIRARON HACIA ARRIBA EL FONDO DEL VALLE PRESENTABA UN PAVOSOSO ESPÉCTACULO.

SIN QUE NADRA FUERSE ANUNCIARLO, AQUELLA SUSTANCIA ABOMINABLE SE ELEVO HACIA EL CIELO.

PARALELAMENTE UNA NUBE DE FOSFÓFOROS BRILLANTES QUE NO PODIAN PERTENECER A ESTE MUNDO SURGIO DE LA GRAN- ZIA CONDENADA Y MALDITA.

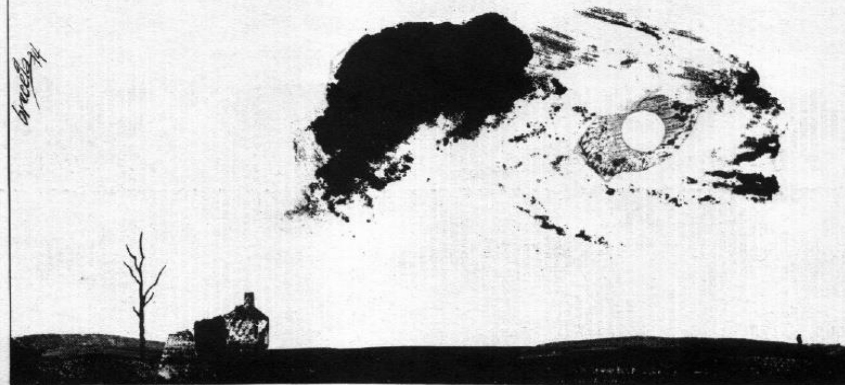
HAN PASADO CUAR- RENTA Y CUATRO AÑOS DESDE QUE OCURRIO AQUEL HECHO TERRIBLE. PERO RIMI NO HA VUELTO AL LUGAR Y SE ALEGRARA CUANDO LO VIERA DESAPARECER BASTO LAS AGUIAS DE LA NIEVEA REPRESA.

YO ME ALEGRARÉ TAMBIEN, PUES NO ME GUSTA COMO LA LIZ DEL SOL CAMBIA DE COLOR EN LA BOCA DE AQUEL POZO ABAN- DONADO.

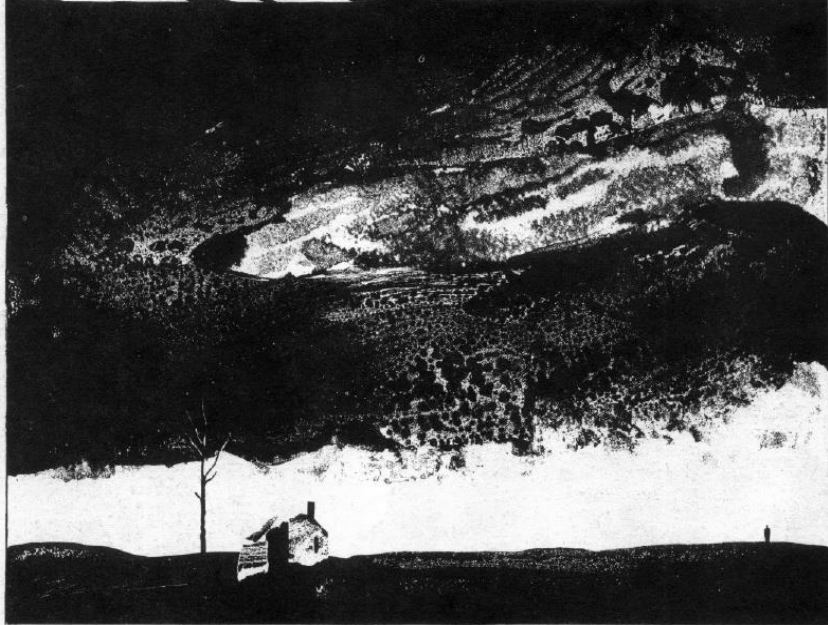

LOS CAMPESINOS DICEN QUE ALGO SIGUE ESPERANDO EN EL FONDO DEL POZO. SOLO DIOS SABE DE QUE SE TRATA. EN CUANTO A SU MATERIA, SUPONGO QUE LA SUSTANCIA DESCRITA POR RIMI DEBE SER UN GAS, ALIQUÍLE UN GAS QUE OBEDECE A LEYES QUE NO SON DE ESTE UNIVERSO. NO ES UN FRUTO DE ESOS SOLES Y PLANETAS QUE SE OBSERVAN CON LOS TELESCOPIOS Y LAS PLACAS FOTOGRÁFICAS, ES SOLO UN COLOR QUE CAYÓ DEL CIELO... UN TERRIBLE MENSAJERO DE DOMINIOS INFINITOS, TODAVÍA SIN FORMA, Y QUE ESTÁN MÁS ALLÁ DE LA NATURALIDAD TAL COMO LA CONOCEMOS HOY; DE DOMINIOS CUYA MERA EXISTENCIA NUBLA LA MENTE Y NOS PARALIZA CON LOS OSCUROS ABIS- MOS QUE SE ABREN, MÁS ALLÁ DEL COSMOS, ANTE NUESTRA TEMERA- SA MIRADA.

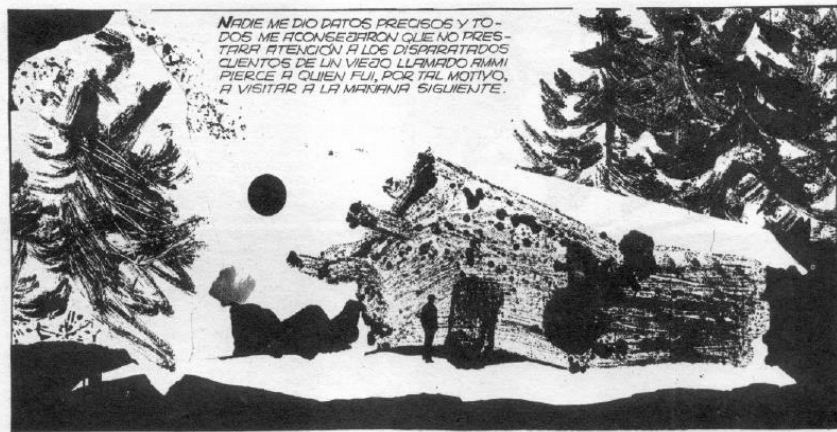

EL COLOR QUE CAYÓ DEL CIELO

CUANDO PARTÍ PARA LAS COLINAS Y VALLES PARA EXAMINAR EL PLAN DE LA REPRESA, ME INFORMARON QUE AQUELLOS LUGARES ESTABAN MALITOS. ME LO DIERON EN ARKHAM Y COMO ESTÁ EN UNA CIUDAD MUY VIEJA DONDE ABUNDAN LOS CUENTOS DE BRUJAS, PENSÉ QUE ESA MALDICIÓN ERA ALGO RELATADO EN VOZ BAJA POR LAS ABUELAS A SUS NIETOS A TRAVÉS DE LOS SIGLOS. LA EXPRESIÓN "CAMPO FULMINADO" ME PARECIÓ MUY RARA Y ALGO TEATRAL Y ME PREGUNTE CÓMO HABÍA LLEGADO A POPULARIZARSE ENTRE AQUELLOS PURITANOS. TODA AQUELLA EXTENSIÓN ESTABA CUBIERTA DE UN FINO POLVO GRIS QUE NINGÚN VIENTO PARECÍA HABER LEVANTADO.

UNA NOCHE INTERROGUÉ A LOS VIEJOS DE ARKHAM SOBRE AQUEL "CAMPO FULMINADO". NO SE TRATABA DE UNA LEYENDA, SINO DE ALGO QUE HABÍA OCURRIDO EN VIDA DE AQUELLAS MISMAS GENTES, POCO DESPUÉS DE 1880.

NADE ME DIÓ DATOS PRECISOS Y TODOS ME RECONSEJERON QUE NO PESTARA ATENCIÓN A LOS DISPARATADOS CUENTOS DE UN VIEJO LLAMADO RIMM PIERCE A QUIEN FUI, POR TAL MOTIVO, A VISITAR A LA MAÑANA SIGUIENTE.

BUENOS DÍAS, SOY TOPOGRAFO DE LA COMPAÑIA QUE CONSTRUIRÁ EL DIQUE, Y COMO ALCUNOS CAMPOS DESAPARECERAN BAJA LAS AGUAS ME GUSTARÍA CONOCER ALGUNAS CARACTERÍSTICAS DEL TERRENO.

ES MUCHO MEJOR... SÍ, SEÑOR... ES MUCHO MEJOR QUE ESTEN BAJA LAS AGUAS, SOBRE TODO DESPUÉS DE LO QUE SUCEDIÓ EN LOS LEGANOS DÍAS...

TODO COMENZO CON EL METEORITO Y AQUELLA NUBE BURCA EN PLENO MEDIODÍA...

...HUBO UNA SERIE DE EXPLOSIONES Y UNA COLUMNA DE HUMO SE ELEVO DESDE EL VALLE.

ALLÍ ESTABA LA CASA, EN LO QUE SERÍA MÁS TARDE EL CAMPO FULMINADO, LA CASA BLANCA DE NAHUM GARDNER CON SUS FÉRTILES JARDINES Y HUERTAS... LA GRAN PIEDRA QUE CAYÓ DEL CIELO SE HUNDIÓ SILNTO AL POZO DE LA MISMA...

1975-1978

Trilogia shakespeariana

GIANNI DE LUCA

AMLETO

DALL'OPERA DI WILLIAM SHAKESPEARE

ADATTAMENTO DI RAUO TRAVERSO

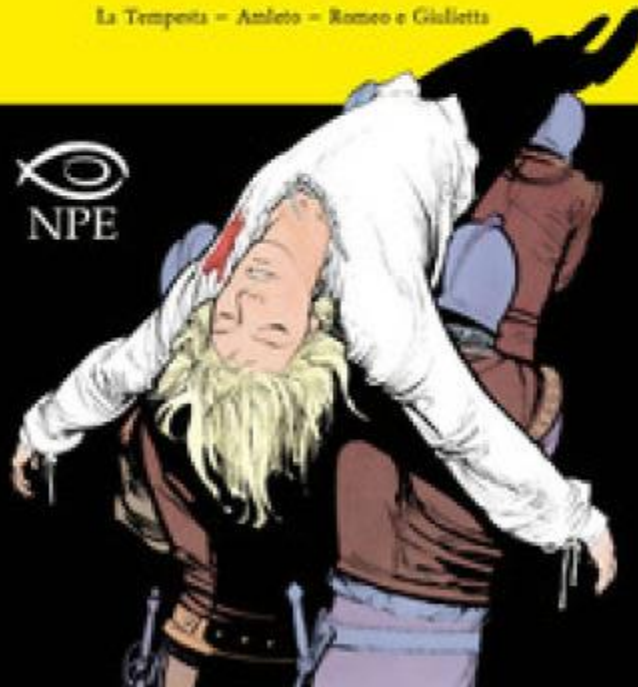

BLACKVELVET
SMOOTH JAZZ

TRILOGIA
SHAKESPEARIANA

GIANNI DE LUCA

La Tempesta - Amleto - Romeo e Giulietta

GIANNI DE LUCA

**ROMEO
E GIULIETTA**

DALL'OPERA DI WILLIAM SHAKESPEARE

ADATTAMENTO DI RAUO TRAVERSO

BLACKVELVET
SMOOTH JAZZ

ROMEO e GIULIETTA

di W. SHAKESPEARE TRADUZIONE DI GIANNI DE LUCA
adattamento di SIGMA

La città di Verona, le famiglie dei Montecchi e dei Capuleti, divise da antichi rancori, sono accesi gli uni fra le fazioni popolari che parteggiano per l'una o per l'altra causa. È un altro comune a molte città italiane dell'epoca: ogni giorno avvengono provocazioni e risse.

ECCO DUE DI CASA, ONTECCHI: ORCA DI ATTACCAR BRIGA MA STIANO DALLA PARTE DELLA LEGGE.

MI MORDERO' IL POLLICE. È UN AFFRONTO PER LORO.

MESSERE, VI MORDERE IL POLLICE PER NOI?

IO, MI MORDO IL POLLICE, MESSERE.

MESSERE, VI MORDERE IL POLLICE PER NOI?

LA LEGGE È CON NOI SE DICO DI SÌ?

NO, MESSERE.

ALLORA MESSERE NON MI MORDO IL POLLICE PER VOI, MA IO MI MORDO IL POLLICE.

GIÙ LE SPADE!

BENVOLIO NON BATTERTI CON I SERVIZI. MISURATI CON ME E GUARDA IN FACCIA LA TUA MORTE.

SON QUI PER METTERE LA PACE E NON PER BATTERMI.

ODIO LA PACE E TUTTI I MONTECCHI COME TE.

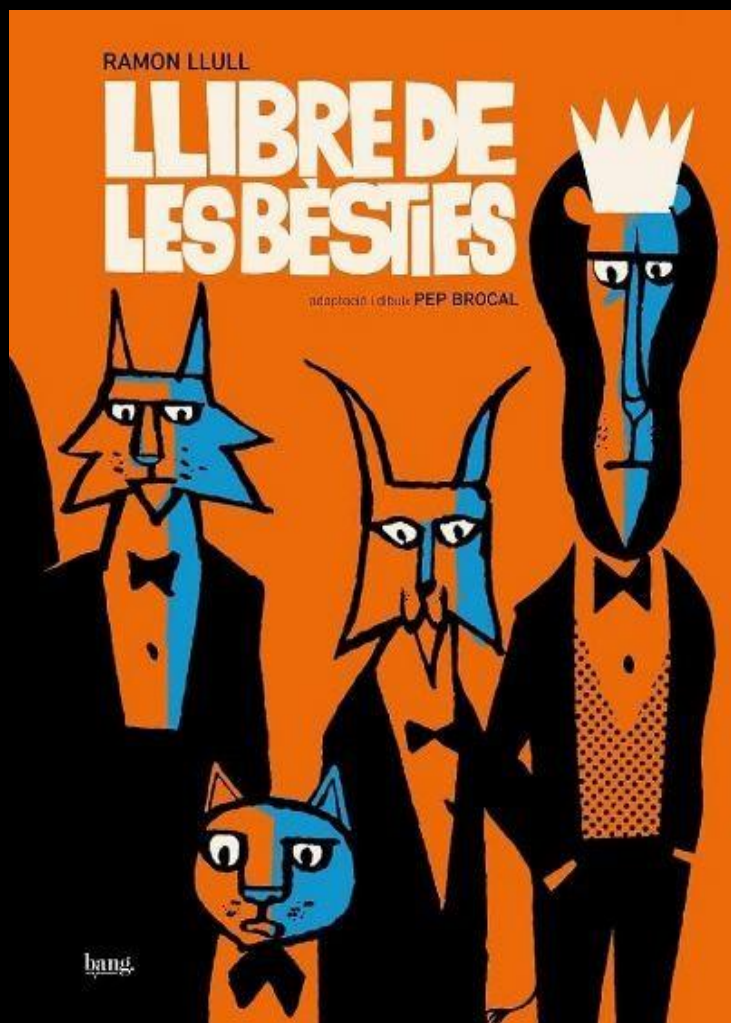
TIBALDO, NON INSISTERE!

MORTE AI MONTECCHI!

FERMATEVI! STA ARRIVANDO IL PRINCIPE!

ADDOSSO AI MONTECCHI!

MORTE AI CAPULETI!

2023

Julià Guillamon – Toni Benages i Gallard

LLIBRE DE CAVALLERIES

Adaptació de la novel·la de Joan Perucho

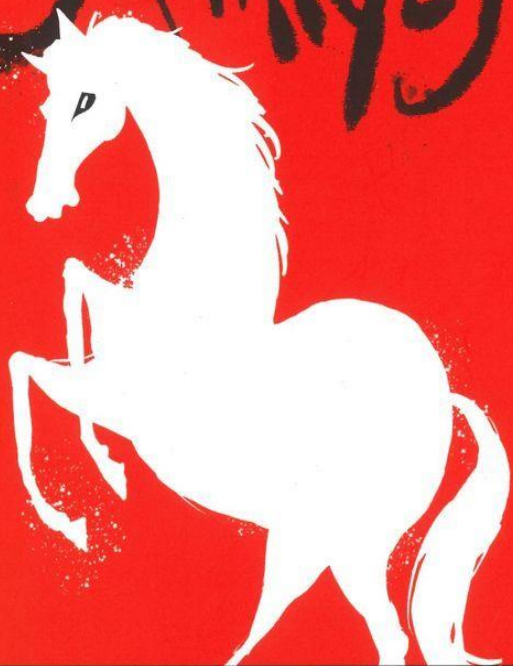
Empúries

2020

Cussà | Kap

CAVALLS SAVATGES

2022

1: PONT DE SORT: LLADRES PER FORÇA

And Louise holds a handful of rain,
temptin' you to defy it.

Visions oh Johanna, Bob Dylan

No ens quedava ni una cagarrina
de cavall i l'Alex havia marxat
a migdia als supermercats de
narcòtics per omplir el rebost.

A la tarda ja badallàvem i cada hora
era un quart més lenta que l'anterior.

ACABA DE
TRUCAR EL
LEX.

DIU QUE NO
TROBA RES
ENLLOC I QUE
NO SAP QUAN
ARRIBARÀ.

Manuel de Pedrolo
MECANOSCRIT
DEL
SEGON ORIGEN
Adaptació de Martín Pardo

LA FILLA DEL MAR

D'ÀNGEL GUIMERÀ

QUIM NOGUERO · JOSEMARÍA CASANOVAS

2024

PAM

2012

I. IL·LUSTRACIÓ

cerca de semblança + ecfràstica

II. REESCRIPURA

apropiacionisme + transformació

III. TRANSFICCIÓ

semblança/apropiacionisme + univers expandit

Intertextualitats

The NEW ACCELERATOR By H. G. Wells

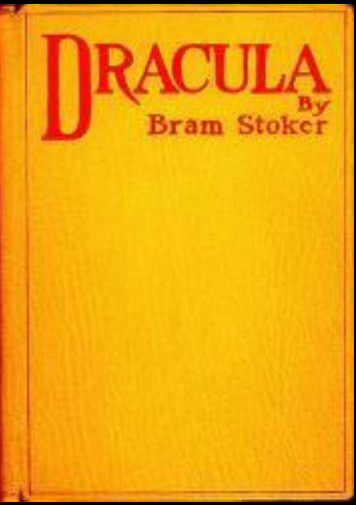

ATTACHED, it was a new thing of...
 I had never before...
 The...
 The...
 The...

Nathaniel Hawthorne
 Rappaccini's Daughter

Nathaniel Hawthorne
 Rappaccini's Daughter

George Orwell
 Nineteen eighty-four
 a novel

10c JULY NO. 1

APPROVED BY THE CLASSICS CODE AUTHORITY 25

Dostoyevsky COMICS

"CRIME and PUNISHMENT!"

No. 16 Ten Cents

ACTION CAMUS

Don't Miss-- "A WALK ON THE BEACH!"

SO MUCH FOR THE HARMONY OF THE DAY!

BLAM! BLAM! BLAM! BLAM!

IF I WAS BEMITCHED, IT WAS NOT AN UNPLEASANT SENSATION.

ONE SIREN LED TO ANOTHER IN AN INTERTEXTUAL PROGRESSION.

COLETTE COULD WRITE BETTER THAN ANYONE ABOUT PHYSICAL THINGS; THEY INCLUDE THE FEEL OF A PEACH IN ONE'S HAND. A MAN COULD ONLY WRITE IN THIS WAY ABOUT A WOMAN'S BREAST.

...IN THAT SPIRIT OF MARVELOUS MEGALOMANIA I CAME OUT OFFICIALLY JULY 1ST (1970) IN THE VOICE OF A PIECE TITLED AMBIVALENTLY FROM A LINE BY COLETTE "OF THIS PURE BUT IRREGULAR PASSION."

I REFERRED BACK TO COLETTE HERSELF, BASKING IN HER SENSUALISM AS PERHAPS THE SEA-RAVAGED ODYSSEUS HAD IN THE MINISTRATIONS OF NAUSICAA.

AND LIKE NAUSICAA'S ULYSSEAN COUNTERPART, GERTY MACDOWELL, SHE WAS EVEN GOOD FOR A WANK.

FRAGMENTS OF DICKENS'S LOST NOVEL "A MEGALOSAUR'S PROGRESS"

ABANDONED AS AN EGG 	AN UNEXPECTED INHERITANCE 		LONDON 	A POWERFUL ENEMY
A CRUEL ORPHANAGE 	A WATCHFUL STRANGER 		TRUE LOVE 	A REVEALING LETTER
		BECOMES A GENTLEMAN		

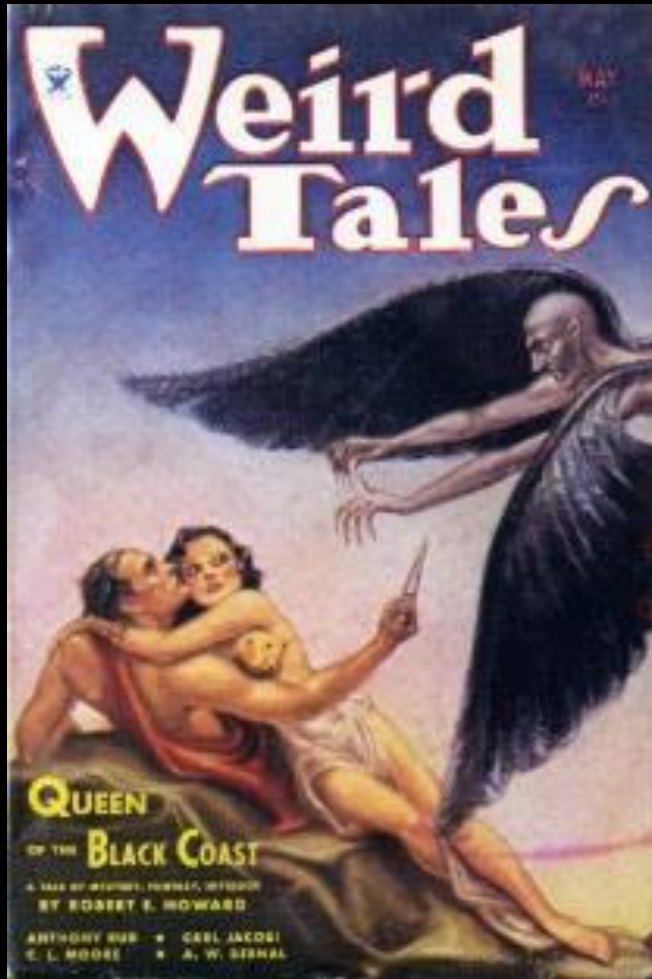
YOU'RE ALL JUST JEALOUS OF MY JETPACK.

TUT TUT

SCIENCE FICTION

PROPER LITERATURE

Finals alternatius i/o prolongacions del text original

Tirant lo Blanc (1465/1490) de Joanot Martorell: *la novel·la total*

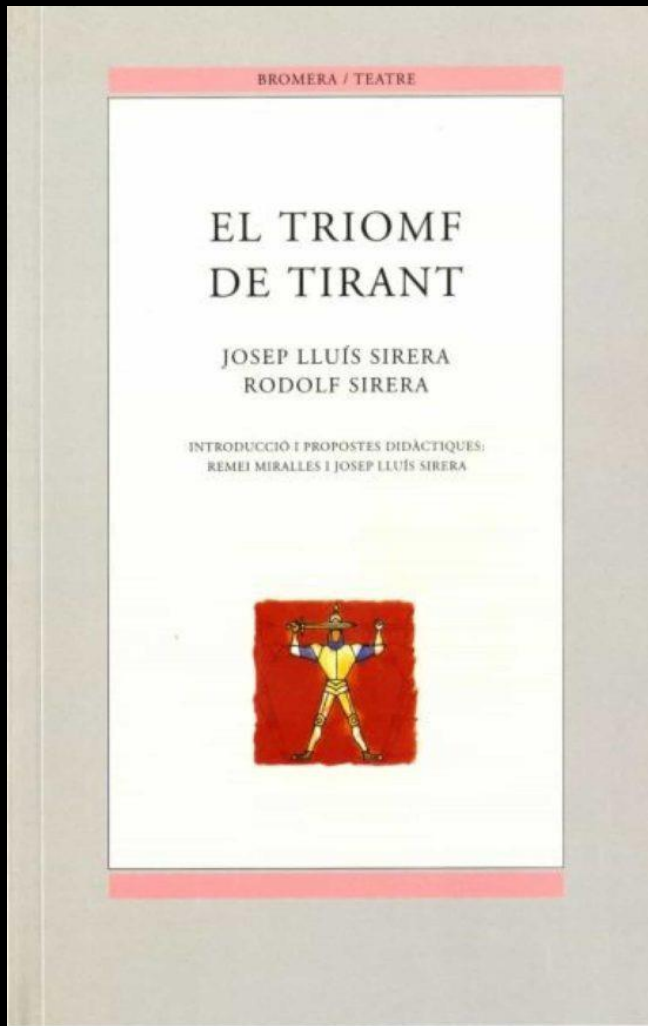

Honor labor e glori
a de nostre seyor du
Jesu christ e de la glo
riosa sacratissima uerge Ma
ria mare sua senyora nostra
comēca la letra d'ispet librela
pellat Tirāt loblāch: dirigi
da p mossē Joanot mātozell
caualler al serēssimo pri cep
don Fer rando de portogal.

olt excel
lent vir
tuos e .
glozos p
cep . Rey
spectant
sarsia p
vulgada
fama fos
informat
de vrēs v
tutes: molt maior met ara be bagut
noticia d' aquelles per vrā seyoria
vler me edunicar e disultar vrēs
v tuosissims desfigs lo bre los fets
dels antiba virtuosos: e n fama
molt gloriosos cauallera: dels qu
als los poetes e hystorials han en
seu obres comendat perpetuant
lurs recordacions e virtuosos ac
tes. E singularment los molt insig
nes actes de caualleria d' aquell tā
famos caualler que com lo sol res
plandeix entre los altres planets
axi resplandeix a quest en singula
ritat de caualleria entre los altres:

cauallers del mon apellat Tirant
lo blanc: qui per sa virtut conq
ta molts regnes e provincies do
nāt los a altres cauallers no volēt
ne sino la sola honor de caualleria
. E mes auant conquista tot limpe
ri grech cobrant lo dels turchs q
aquell hauien subingat a lur domi
ni dels cristians grechs . E com la
dita hystoria e actes del dit Tirāt
sien en lengua anglesa: e a vostra
illustra senyoria sia stat grat voler
me pregar la girar en lengua por
tuguesa opinant per yo eler itat
algunt tps en la illa de anglaterra
d' quecs milor saber aquella lengua
q' altri . Les quals pregaries so sta
des ami molt acceptables mana
ments Com ia yo sia per mon orb
obligat manifestar los actes virtu
osos d' els cauallers passats maior
ment com en lo dit tractat sia mole
ste sament lo mes de tot lo dret e
orde de armes de caualleria . E iat
sia considerada ma insuficiencia e
les curials efamiliars ocupacio
qui obsten e les aduacitars dela
noble fortuna qui no donen re
pos als lms pēsa de aquest treball
ustamēt excusarme pogues Empe
zo cōsiant en lo sobirā be deador
de tots los bēs qui ajuda als bōs
desfigs supplant lo defalliment d' es
desliants . E porta los bōs propo
sits a d' gudes sius E vostra seyoria
quiper la virtut comportara los d
falliments axi en stil com en orde:
en lo ptesēt tractat permi posats
in ad uertēcia: pus verdrāramēt
ignorancia me atreuire; exponere
no solament de lengua anglesa: en
portugesa, s' abas encara de porte

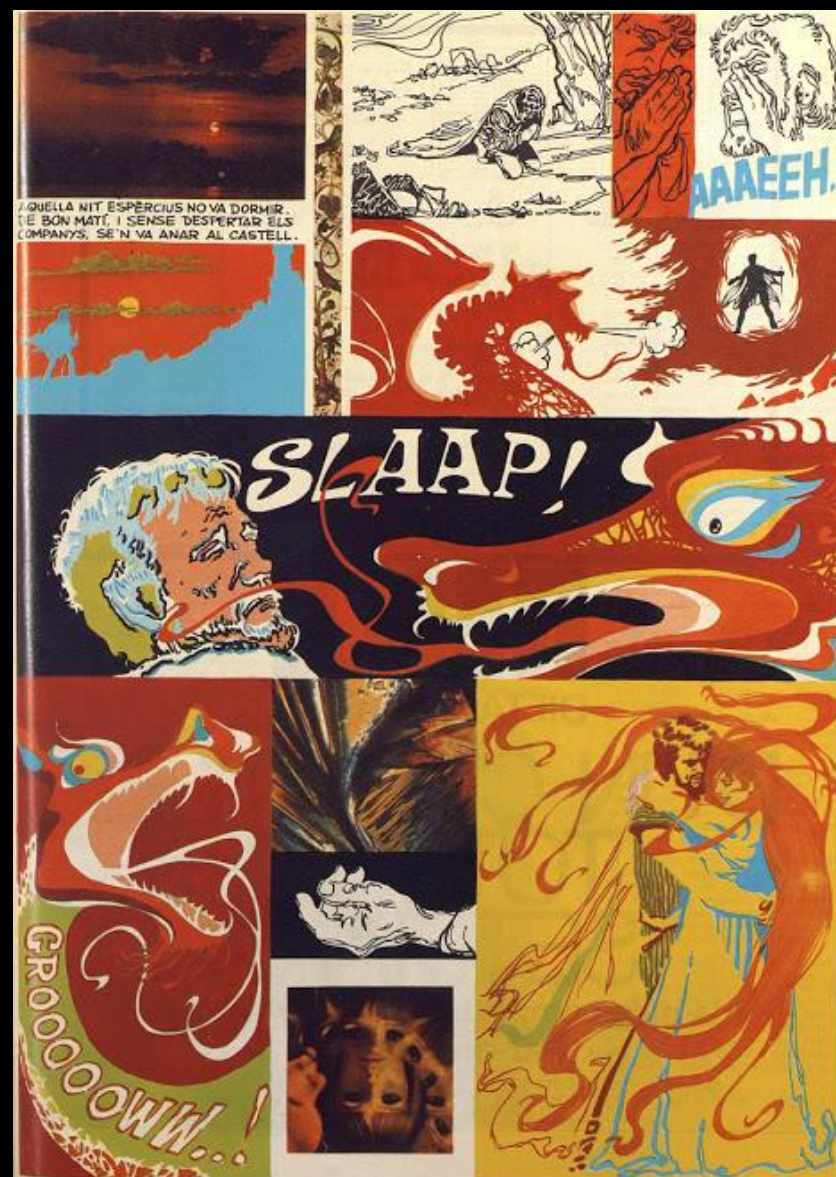
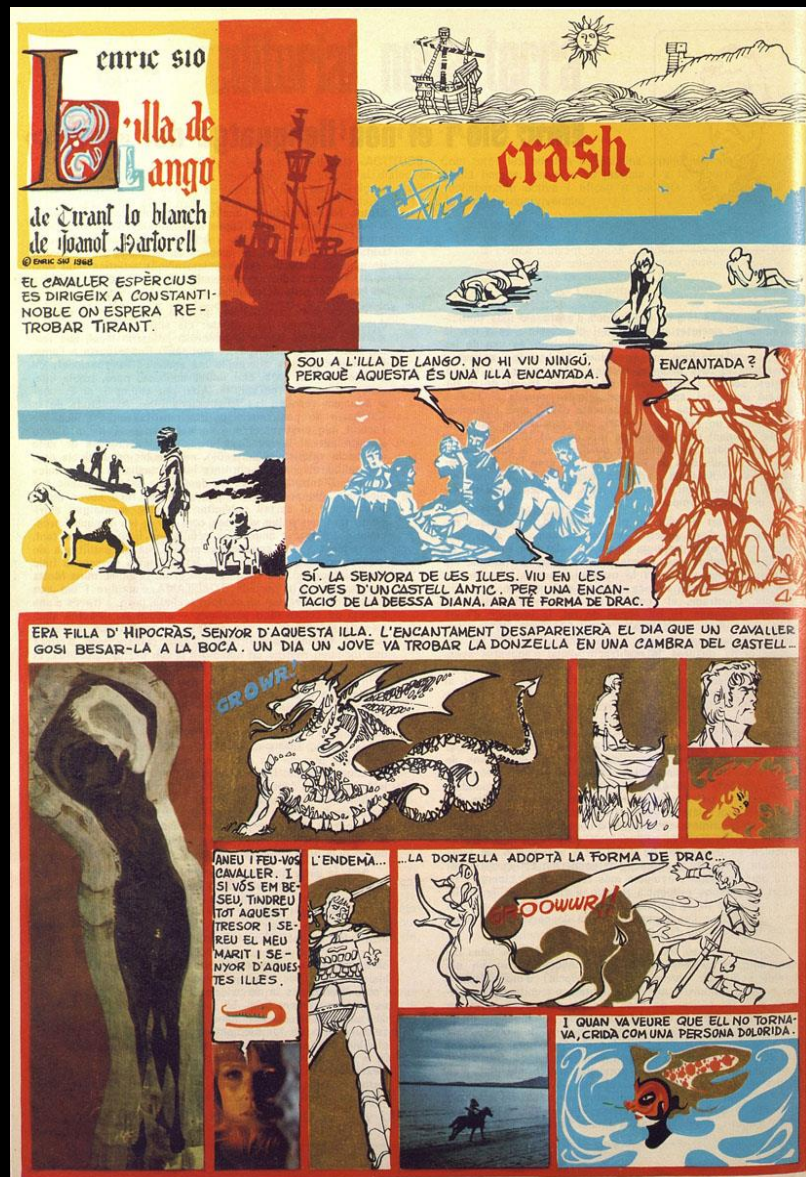

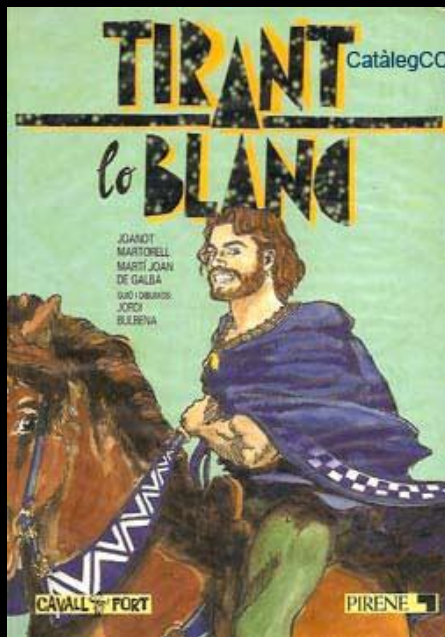
1992

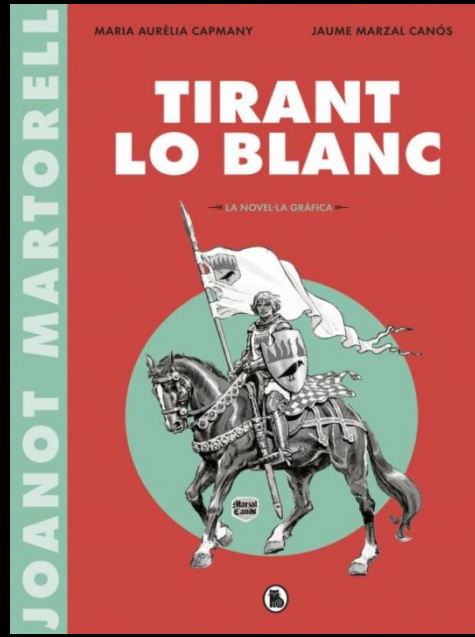
2006

“L’illa de [sic] Lango de *Tirant lo Blanch* de Joanot Martorell” /1968 (*Oriflama*, 78)

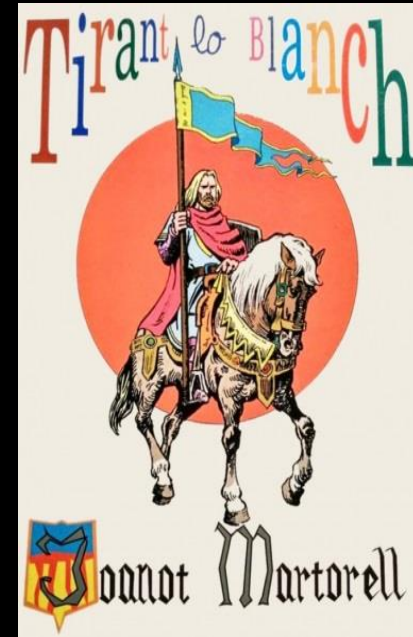
J. Bulbena/1972-1973

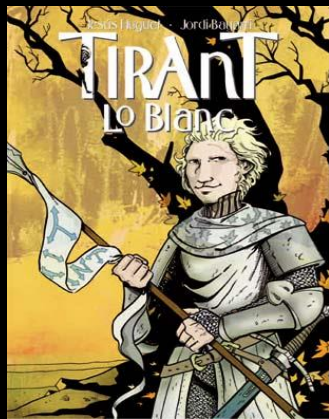
**M. A. Capmany-A. Martín-
J. Marzal/1982**

**J. Fuster-S. Llobell,
1991-1992**

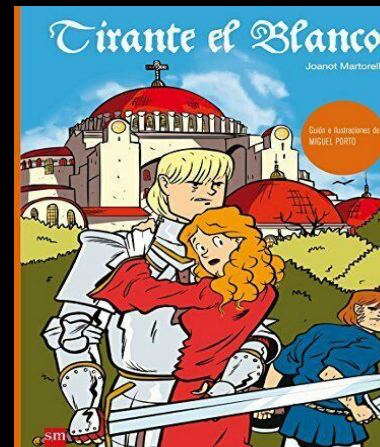
**A. Cabanes-E.
Calvo/1995**

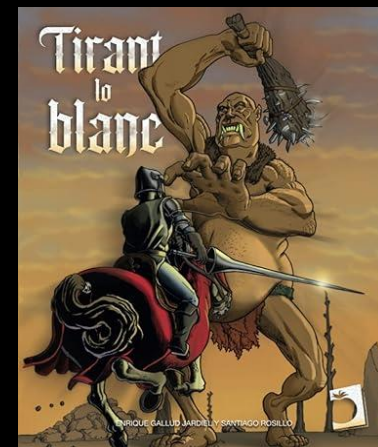
**J. Huguet-
J. Bayarri/2006**

**Santi
Tena/2007**

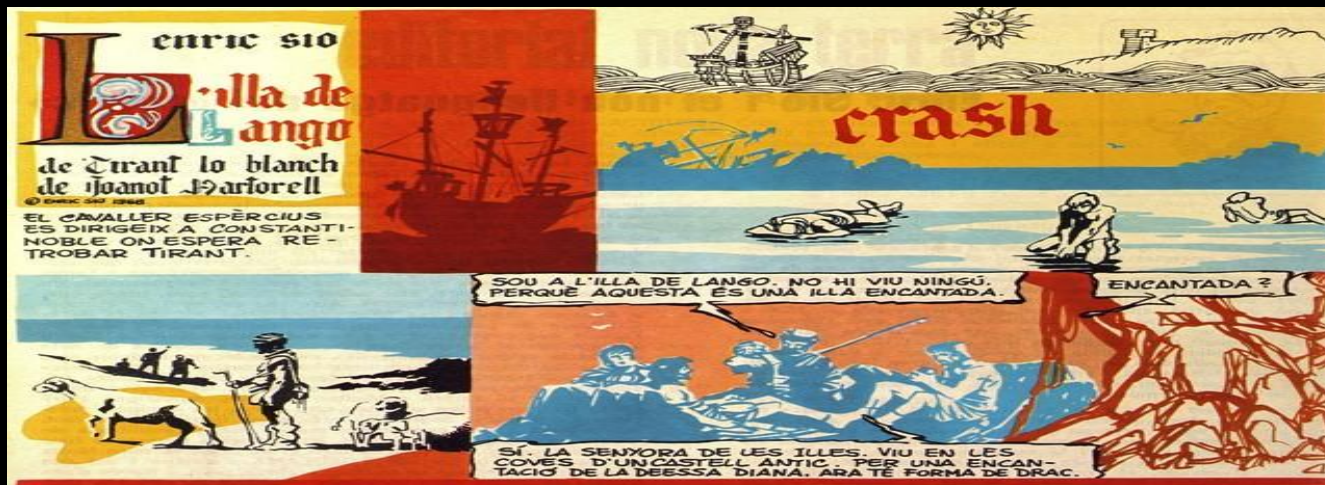
M. Porto/2008

**E. Gallud-S.
Rossilló/2022**

Eduard Baile (2023a): “Claves de lectura de las adaptaciones literarias al cómic: el caso del *Tirant lo Blanc*”, *Lenguaje y Textos*, 57, 1-15.

Eduard Baile (2023b): “*Quan el mitjà és el missatge*: la resignificació del *Tirant lo Blanc* a través de les adaptacions al còmic”, dins *Marinela Garcia et al* (coords.), *Estudis en honor del professor Rafael Alemany Ferrer*, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 57-67.

Eduard Baile (2024): “Al voltant de les adaptacions al còmic del *Tirant lo Blanc*: una anàlisi multimodal amb finalitat didàctica”, dins *Maribel Guardiola i Caterina Martínez* (coords.), *Estudis actuals de Filologia Catalana*, Tirant lo Blanch, 65-105.

Eduard Baile (en premsa): “El *Tirant* pop: l’adaptació de l’episodi de l’illa del Langó per Enric Sió”, dins monogràfic sobre postmodernitat per a *Els Marges* (a cura de Víctor Martínez-Gil).

Santiago Tena (2017): *En busca de un modelo de adaptación del Tirant lo Blanc a cómic en el contexto de la hipermodernidad, tesi doctoral llegada a la Universitat Catòlica de València Sant Vicent Màrtir sota la direcció de Leonardo Gómez i Vicent Gimeno.*

Santiago Tena (2020): “Las adaptaciones de *Tirant lo Blanc* al cómic”, *Tirant (Butlletí informatiu i bibliogràfic de literatura de cavalleries)*, 23, Universitat de València, 111-136.

(1) Autoria	<ul style="list-style-type: none">- Creadors participants.- Funció de cada u.- Trajectòria professional i trets autorals.- Sinergies de l'equip creatiu.
(2) Continent	<ul style="list-style-type: none">- Format: àlbum, <i>comic book</i> (grapa), integral, webcòmic...- Coberta, contracoberta, guardes, etc.- Tipus de paper i qualitat de l'edició.
(3) Elements narratològics 	<ul style="list-style-type: none">- Títol.- Argument.- Tema principal i secundaris.- Ideologia.- Elements diegètics del relat: personatges, espai, temps, acció...- Elements extradiegètics del relat: punt de vista, nivells narratius, veu....- Gèneres formals: biografia, memòries...- Gèneres temàtics: terror, <i>western</i>...- Paratextos.

(4) Proposta gràfica

- **Format de pàgina i vinyetes.**
- **Estil de dibuix.**
- **Nivells icònics.**
- **Components específics: cartel·les, baferades, línies cinètiques...**
- **Enquadraments.**
- **Paleta de colors.**
- **Retolació.**
- **Metàfores visuals.**
- **El·lipsi.**
- **Tipus de relació que s'estableix entre text i imatge.**
- **Monosèmia/polisèmia interpretativa a partir de les explicatures/implicatures visuals.**

(5) Ampliació de l'anàlisi

- **Construcció del significat.**
- **Competència lectora.**
- **Valors narratius.**
- **Vincles interdisciplinaris.**
- **Comparatisme.**
- **Valors sensorials.**

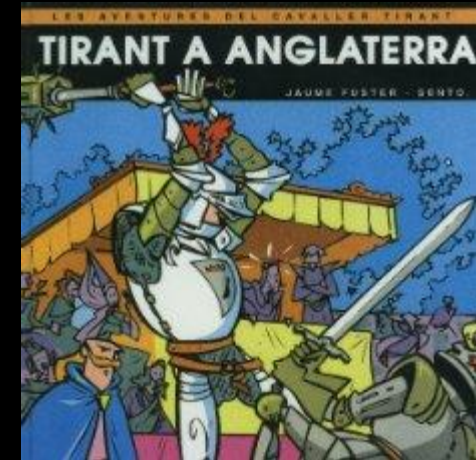
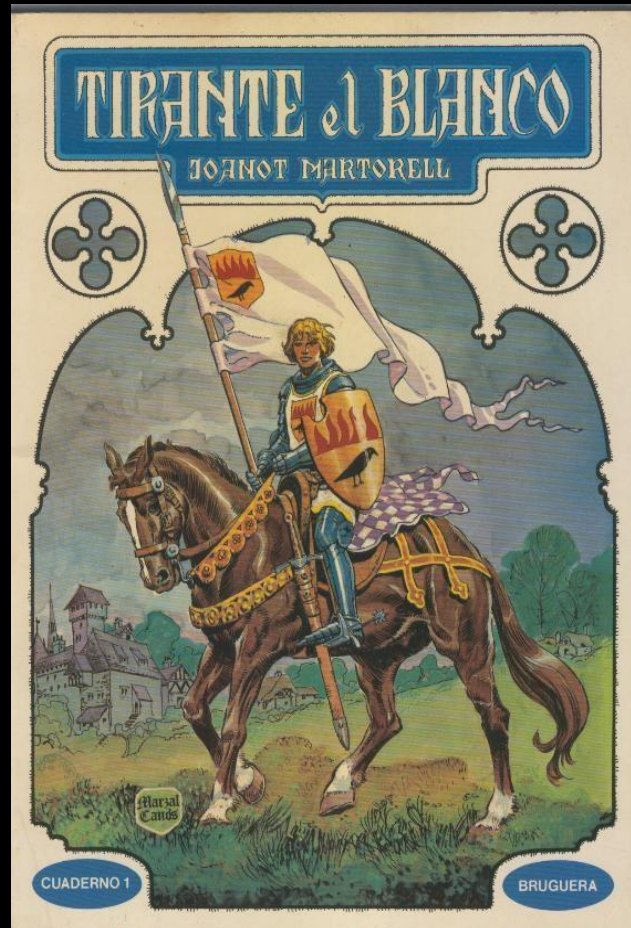
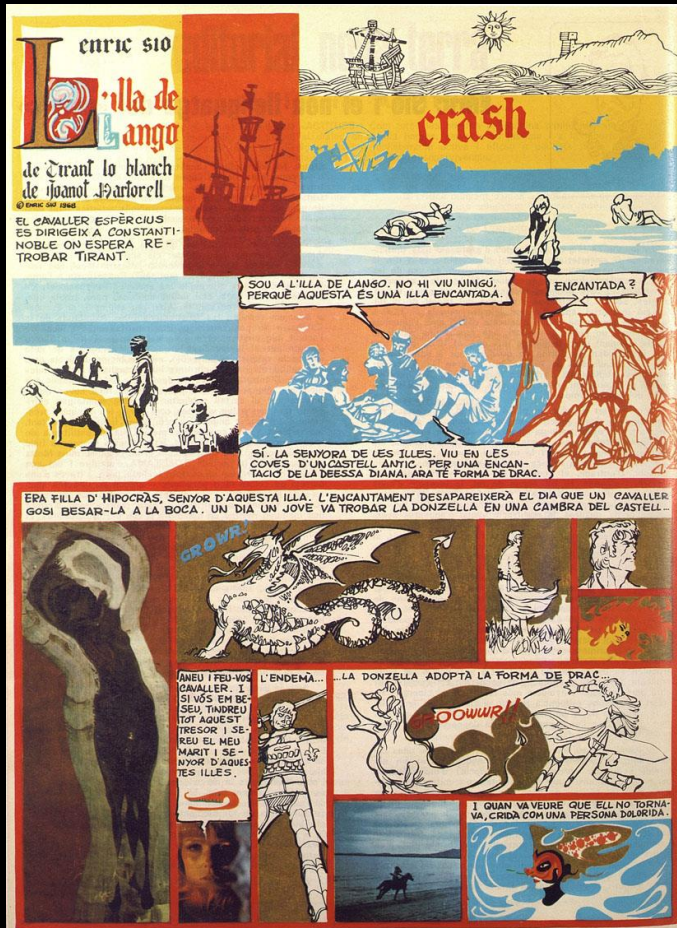
(6) Públic objectiu

- Finalitat.
- Edat recomanada.
- Doble destinatari.
- Literatura guanyada.

(7) Estimació qualitativa

- Opinió crítica sobre la vàlua de l'obra analitzada.
- Influència en el desenvolupament del mitjà.

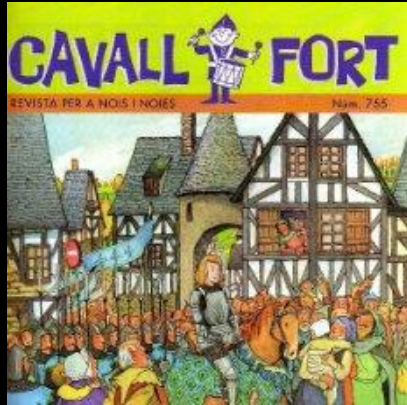
1. Autoria

- Sió o Bulbena, exemples de creació en solitari: implica un factor *autoral* major?

- En altres casos, equips si bé el grau de sinèrgia pareix variar: tal volta una major compenetració entre Fuster-Sento front a models més propers a la idea de taller com Capmany-Martín-Marzal o Huguet-Bayarri.

2. Continent

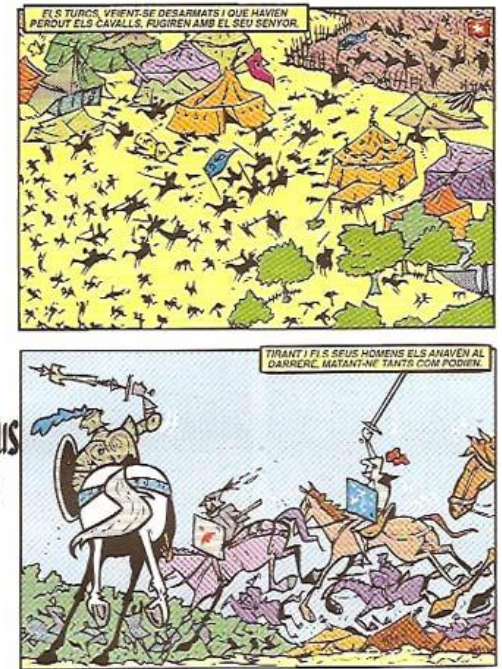

- En revistes (amb serialització o sense): Sí a *Orillama*, Bulbena a *Cavall fort*, Fuster-Sento a *El Temps*. Posteriorment, sovint es recopilen tot tenint en compte el que implica quant a contracoberta, guardes i qualitat d'edició.
- En altres casos, recurrència des de bon començament al volum, sobretot en relació a l'àlbum francobelga (detall peculiar entorn a Huguet-Bayarri: *Tirant navegant*).

3. Elements narratològics

De les enveges del Duc de Macedònia que estan a punt de fer combatre cristians contra cristians, dels amors de Diafebus i Estefania i de noves batalles de Tirant contra els moros.

- Sió: episodi concret com a excusa experimental.
- Bulbena: tòpic del *manuscrit trobat* i diacronia.
- Capmany-Martín-Marzal i Fuster-Sento: adaptació vs apropiació (+ riquesa paratextual).
- En general: alternança entre el gènere d'aventures, l'humorístic i el romàntic.

4. Proposta gràfica

14

15

16

- Sió: avantguarda.
- Marzal: figuratiu i realista, escola de les tires de premsa de Foster, Raymond, etc. filtrada per les *Joyas Literarias Juveniles*.
- Sento: caricaturesc, herència de la historieta d'humor clàssica.
- Porto i Huguet: *Ímia clara*.
- Bulbena: naïf.

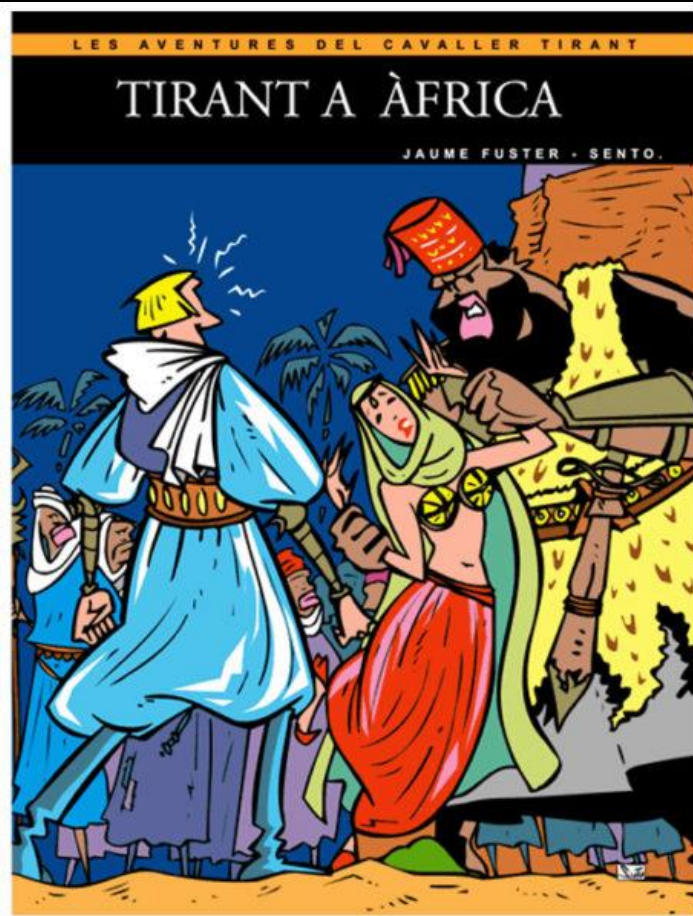
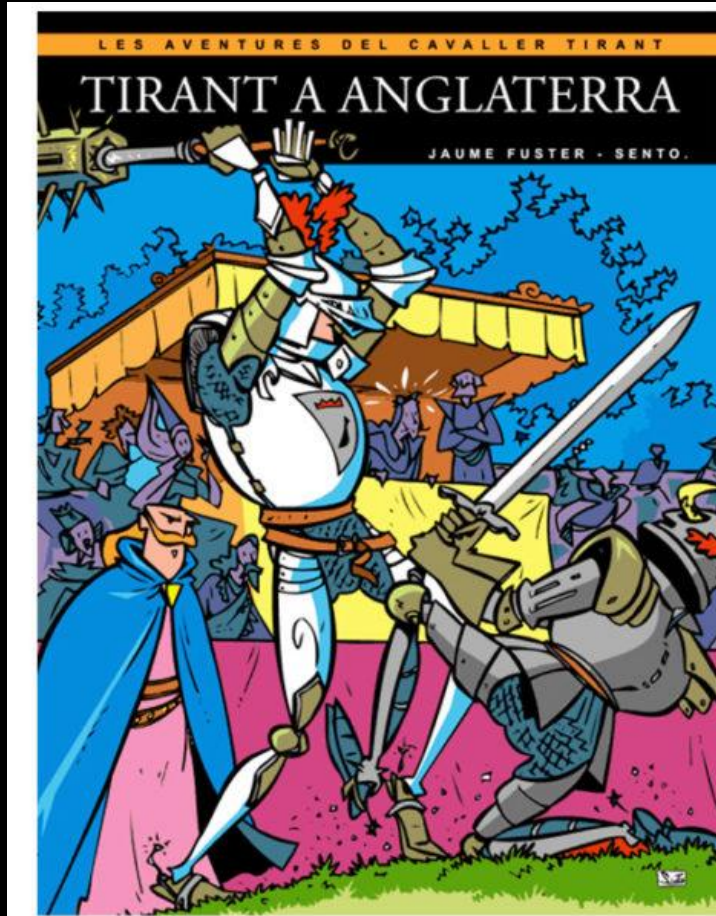
6. Públic objectiu

- Sió: lector adult i, probablement, especialitzat.

- En la resta d'ítems, tendència a afavorir un lector juvenil però, potser, apel·lant sovint a una certa transversalitat (referent de la BD?).

7. Estimació qualitativa

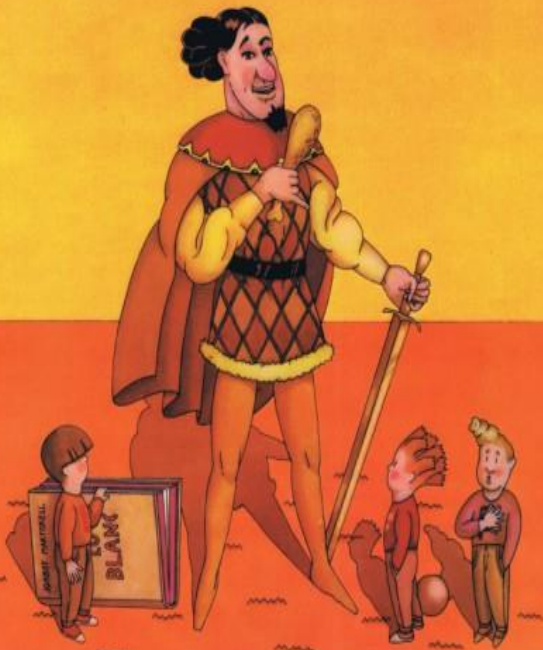

- Fuster-Sento: millor versió.
- Mencions especials: Sió; i Capmany-Martín-Marzal.
- No obstant això, dignitat d'altres versions, especialment Porto; i Bayarri.
- Prescindible: Cabanes-Calvo; i Gallud-Rossilló.

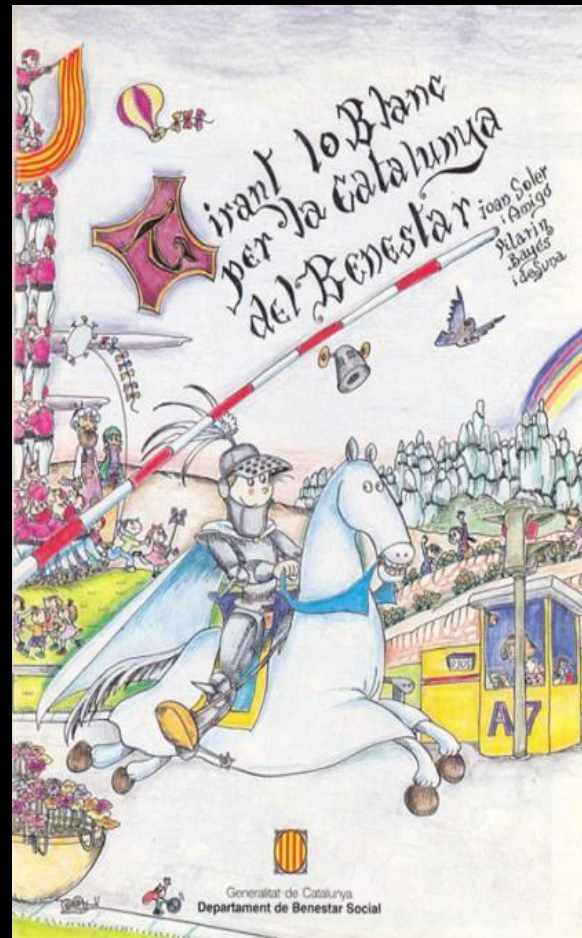
Recreació, resignificació...

1983

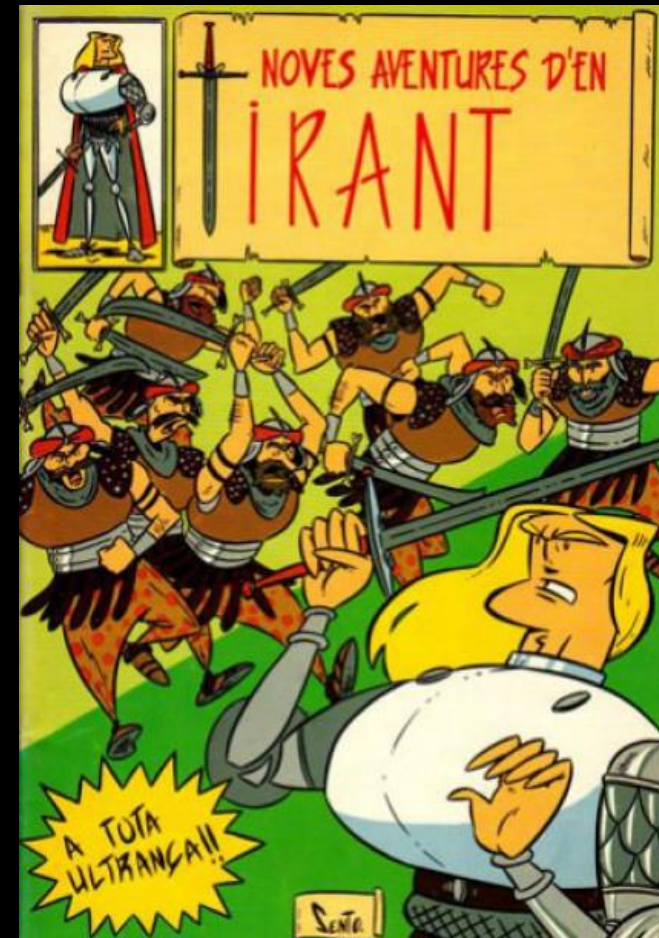
JOSEP PALACIOS - JOAN VERDÚ
JOANOT MARTORELL
SEGONS TIRANT LO BLANC

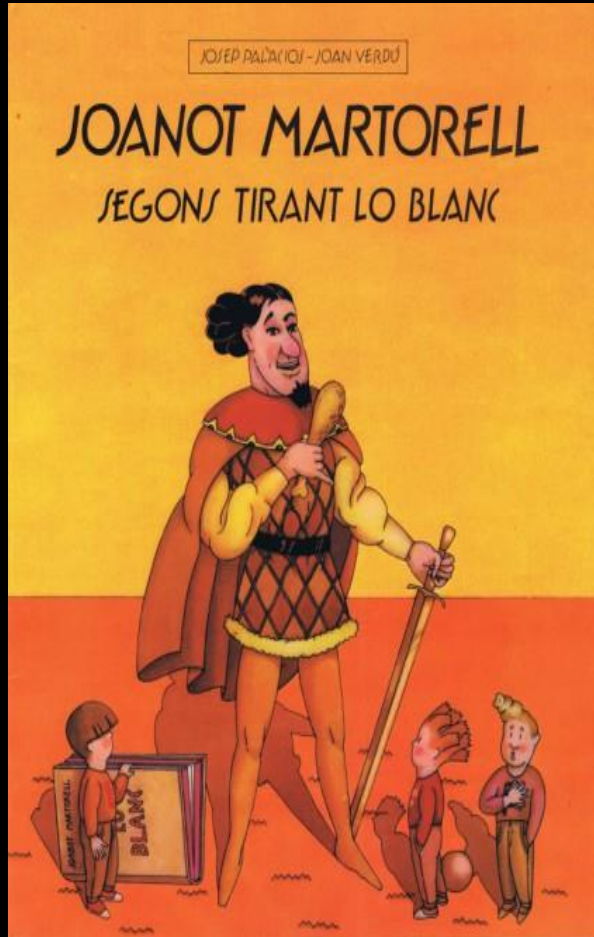
1990

1991

1983

...LET'S GO
EXPLORING!

“Col·lecció gràfica – Sèrie còmics”: 2008-2024 (30 lliuraments + 1 sense numerar)

**Biografies literàries + festivitats, processons
i altres elements de la cultura popular**

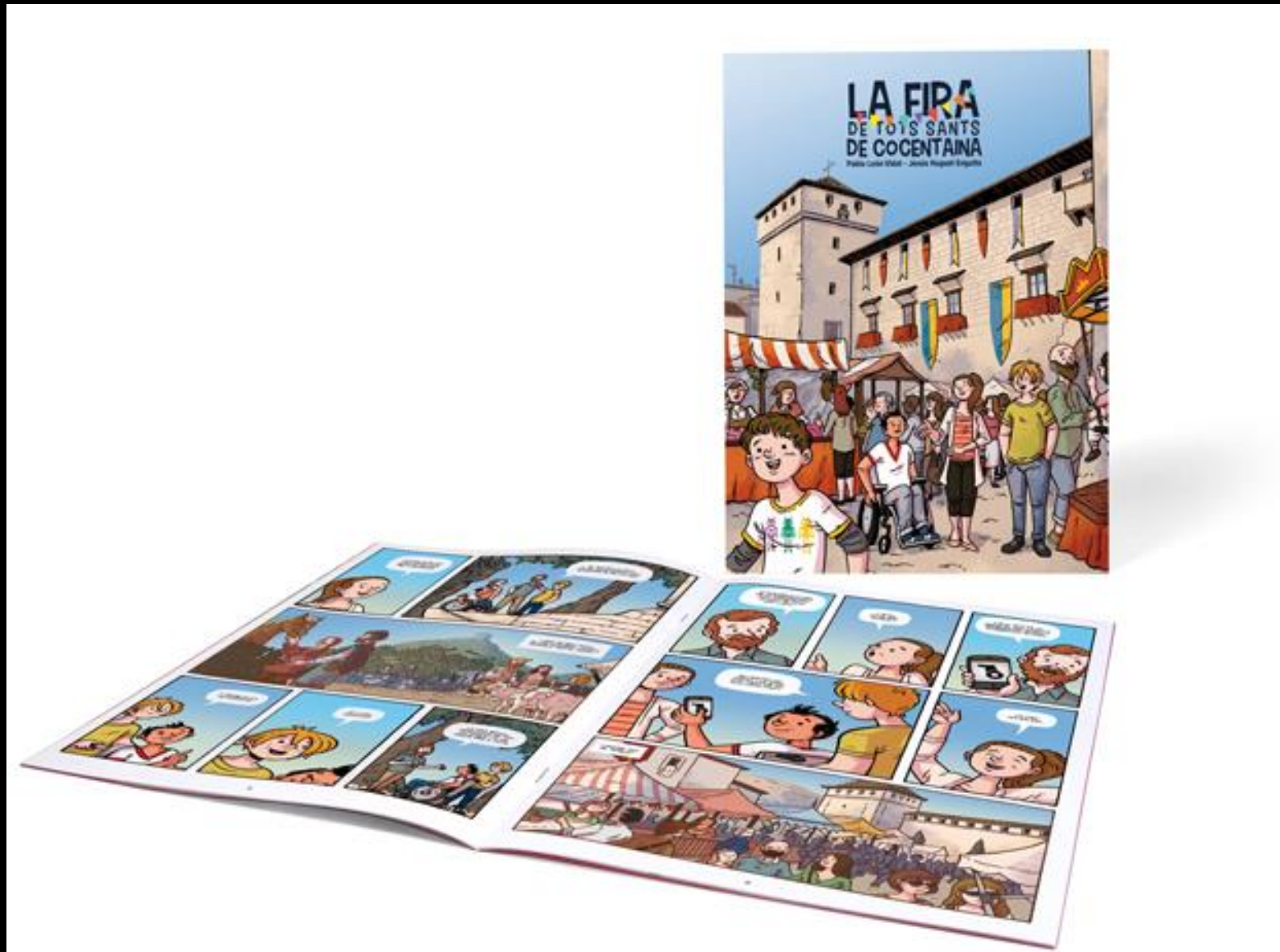
Maila López-Viñas i José Rovira-Collado (2021): “Biografía gráfica de Federico García Lorca, *Textos*, 93, 29-35.

José Rovira-Collado, Sebastián Miras, Francisco A. Martínez-Carratalá i Eduard Baile (2023): “Biografías literarias gráficas como libros de no ficción. Poesía y memoria histórica dibujadas”, *Revista Colombiana de Educación*, 89, 359-388.

José Rovira-Collado, Sebastián Miras, Mónica Ruiz-Bañuls i Eduard Baile (2024): “Enseñanza de la literatura hispanoamericana a través de biografías literarias gráficas”, *Tejuelo*, 40, 45-76.

Eduard Baile (en premsa): “Les biografies d’escriptors de la «Col·lecció Gràfica - Sèrie Còmics» de l’Acadèmia Valenciana de la Llengua: un model de construcció identitària basada en el patrimoni literari valencià”, dins **Dari Escandell Mestre (coord.)**, *Cultura literària i resiliència al País Valencià*, Publicacions de l’Abadia de Montserrat, 191-214.

Estructura: àlbum de 16 pàgines més 4 de cobertes

Es poden descarregar de la secció de publicacions del web de l'AVL

Paratextos

Els aparells del Misteri

Mangrana
o Magrana

Oberta

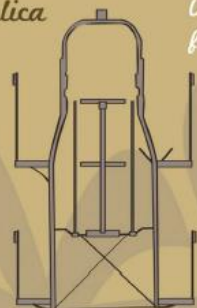
Secció

Planta

Recèlica

Vista
frontal

Vista
lateral

Planta

Trinitat

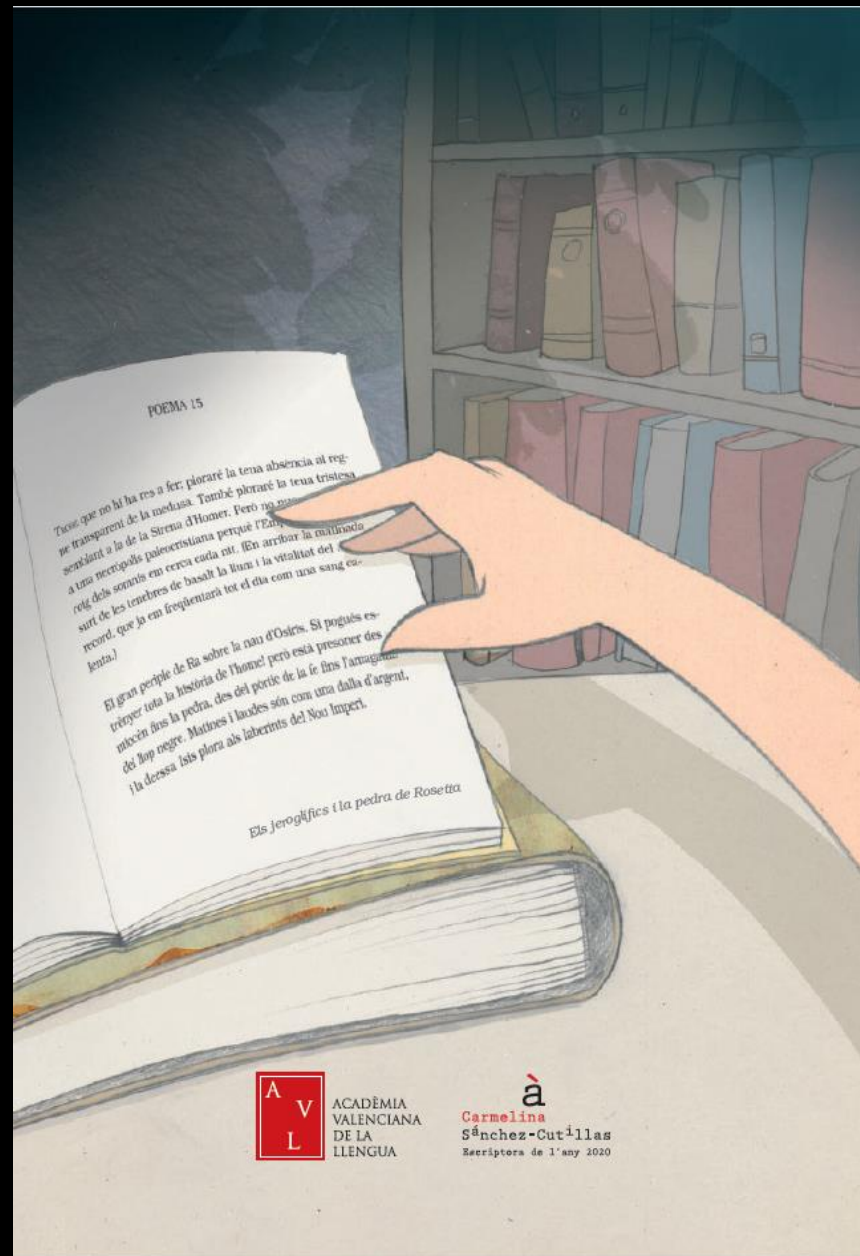
Vista frontal

Vista lateral

Planta

POEMA 15

Tu que no hi ha res a fer; ploraré la teua absència al regne transparent de la medusa. També ploraré la teua tristesa sentiant a la de la Sirena d'Homer. Però no ploraré a una necròpolis paleocristiana perquè l'Estel i el reg dels sonants em cerca cada nit. I en arribar la matinalitat surt de les tendres de basalt la llum i la vitalitat del record, que ja em freqüentaran tot el dia com una sang estenta.)

El gran peple de Ra sobre la nau d'Ostres. Si pogués estranger tota la història de l'home! però està presoner després d'una mitja hora. des del període de la fe fins l'armadura del llip negre. Matthes i laudes són com una dalla d'argent, i la deessa Isis plora als laberints del Nou Imperi.

Els jeroglífics i la pedra de Rosetta

ACADÈMIA
VALENCIANA
DE LA
LLENGUA

à
Carmelina
Sánchez-Cutillas
Escriptora de l'any 2020

De la insuportable levetat de la construcció identitària...

Vicent Andrés Estellés va morir a València el 27 de març del 1993 i ens va deixar abundant obra inèdita.

Pòstumament, es va aplegar complet el "Murall del País Valencià", i moltes poblacions valencianes posaren el nom del poeta a un dels seus carrers.

...el més important és que Vicent Andrés Estellés és el gran poeta del poble valencià modern, de la nostra realitat, de la nostra lluita quasi constant. Dels nostres fràgils moments de victòria i alegria...

Però això no és el més important...

...Estellés és el poeta de la meua vida i de la meua terra... i no soc l'única que ho pensa...

I ací estém. I acíestic jo. Ja tinc més de trenta anys. I jo mateixa tinc una xiqueta...

...i, com tantes altres coses que vaig descobrir en els poemes de Vicent Andrés Estellés, he après que, per a deixar-li un món millor, un món més just, un món més amable, no podem callar i fer com que els problemes no van amb nosaltres. Només podem fer una cosa...

"ASSUMIRAS la veu d'un poble i serà la veu del teu poble, i seràs, per a sempre, poble, i patiràs, i esperaràs, i aniràs sempre entre la pols, et seguirà una polseguera. I tindràs fam i tindràs set, no podràs escriure els poemes i callaràs tota la nit mentre dormen les teues gents, i tu sols estaràs despert, i tu estaràs despert per tots..."

...a tot el que volies saber sobre la resiliència cultural i no gosaves preguntar

Contrapés (I): veu de la infantesa (indicis de feminisme?)

Contrapés (II): indicis de multiculturalitat

3

6

Contrapés (i III): apunts de memòria històrica

A POC A POC, LA GUERRA VA ANAR EMPITJORANT, I LES AUTORITATS VAN COMENÇAR A PENSAR EN LA MANERA D'EVACUAR ELS XIQUETS PER A ALLUNYAR-LOS DELS COMBATS.

TENIU UNA OPORTUNITAT ÚNICA D'APRENDRE A LLEGIR I A SUMAR. APROFITEU-LA!

ELS MEUS GERMANS ESTAVEN EN EL FRONT, UN COM A REDACTOR EN CAP DEL DIARI "VANGUARDIA" I L'ALTRE COM A DIRECTOR D'UNA ESCOLA DE COMISSARIS. INCLÓS LA MEUA GERMANA ERA MILICIANA DE LA CULTURA EN LA PRIMERA LÍNIA DEL FRONT

LA MEUA FAMÍLIA VA ACONSEGUIR QUE EL MINISTERI DE TREBALL I BENEFICÈNCIA S'OCUPARÀ D'ENVIAR-ME A LA UNIÓ SOVIÈTICA AMB ALTRES 70 XIQUETS. ERA UN POC MAJOR PER A ANAR-ME'N, PERÒ ALGÚ DEGUÉ PENSAR QUE PODRIA AJUDAR A CUIDAR ELS MÉS MENUTS.

LA GUERRA DURARÀ POC, JA VORÀS. PROMPTÉ ENS TORNAREM A VORE. AH, PREN, PER A QUE NO T'OBLIDES DEL VALÈNCIA

Quan esclata la Guerra Civil Espanyola, Vicent Andrés Estellés només té dotze anys.

La guerra fa que abandone els estudis, però llig gran quantitat de llibres que li deixa un veí. Lorca, Machado, Lorente, Camer... tots estos poètes formen part de les lectures d'aquella època.

A diferència de moltes altres, la família de Vicent Andrés no ha d'exiliar-se, però, així i tot, el final de la guerra ho canvia tot...

Però, pare, per què?

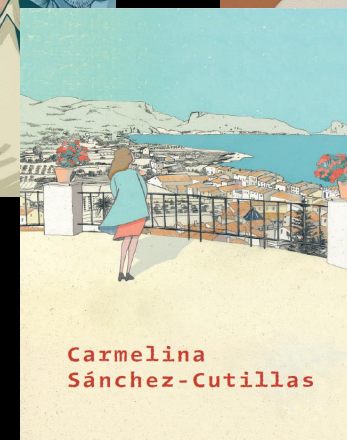
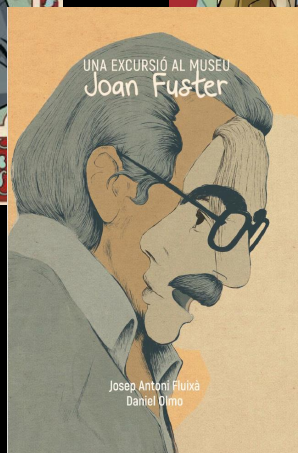
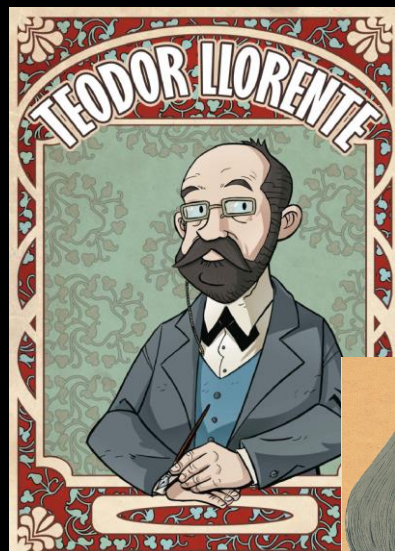
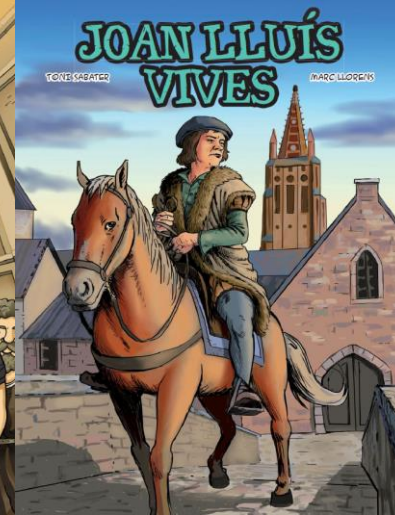
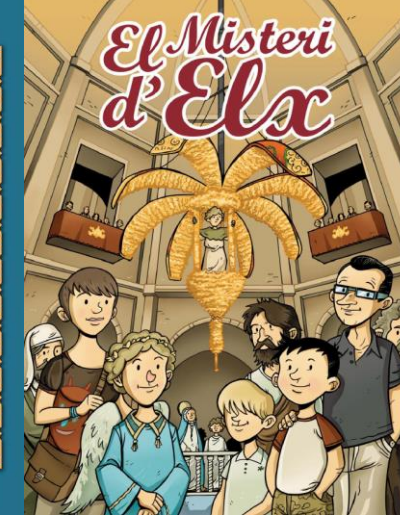
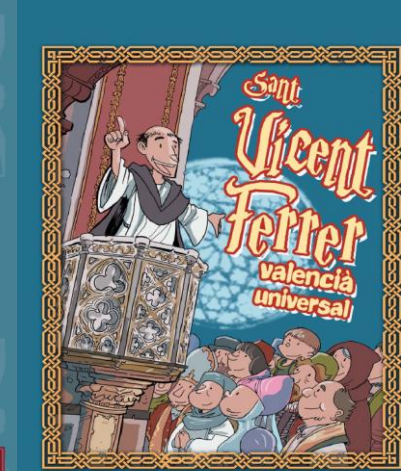
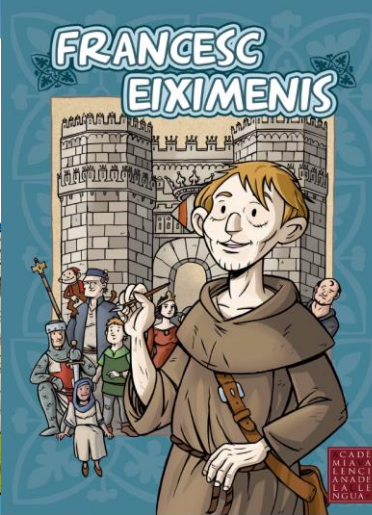
Per què hem de cremar tots estos llibres?

Vicent, ja saps que han detingut molta gent per tindre llibres prohibits. No vull que vos passe res.

Aquella va ser la primera vegada que vaig sentir parlar de la Guerra Civil. I vaig pensar que degué ser una guerra molt cruel si obligaven la gent a cremar llibres.

Jesús Huguet/2010 (núm. 3 de la col·lecció)

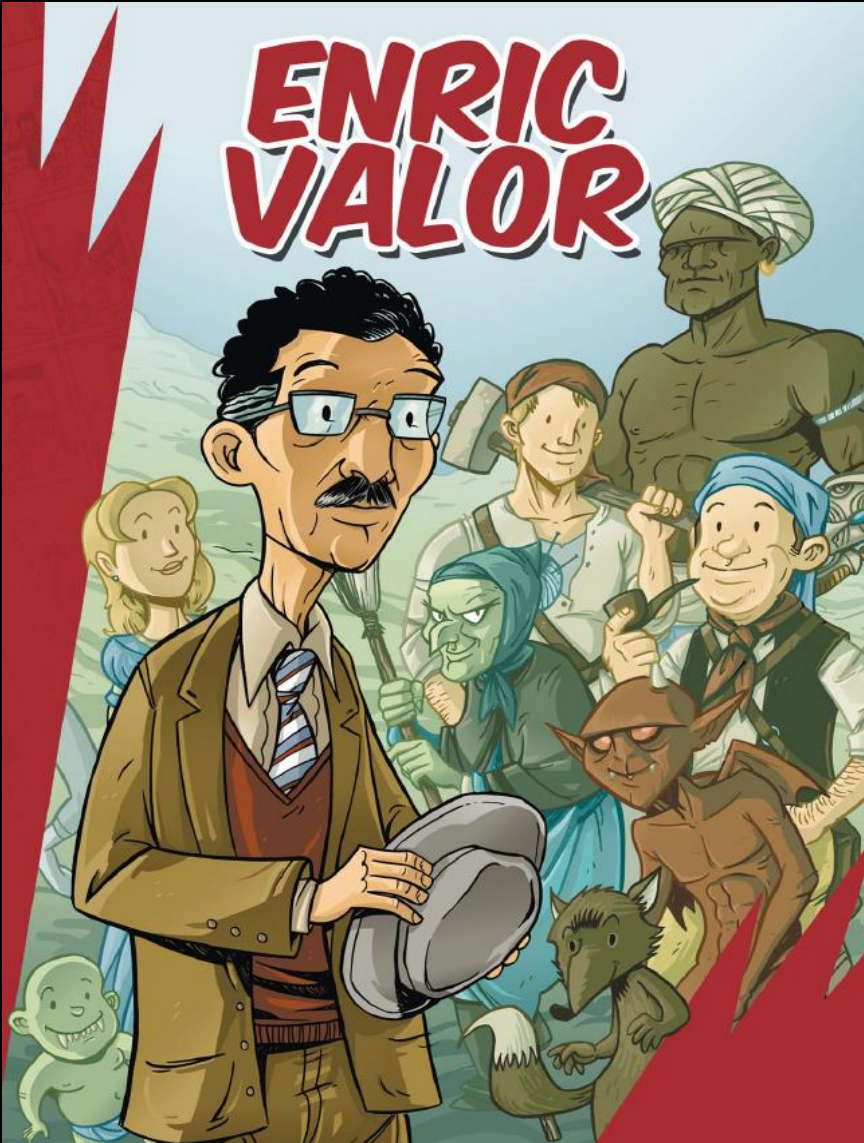
ENRIC VALOR

Jesús Huguet/2010 (núm. 3 de la col·lecció)

ENRIC VALOR

Elements d'interés

* Escenificació de la literatura oral (etnopoètica): “El dimoni caçador”; “I queixalets també”.

* Paratextos: mapa de la zona de desenvolupament de les rondalles (si fa no fa, la Diània).

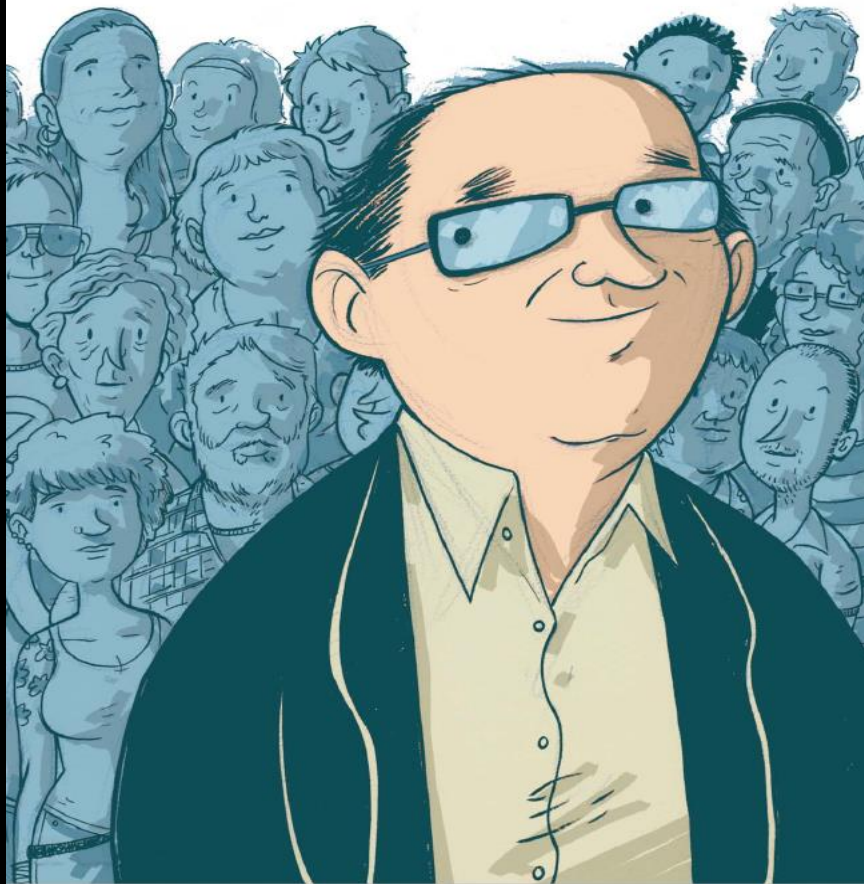
ACADÈ
MIAVA
LENCI
ANADÈ
LALLE
NGUA

Jesús Huguet/2012 (núm. 6)

VICENT ANDRÉS

ESTELLÉS

LA CLAU QUE OBRI TOTS ELS PANYS

L'any 1953 apareixerà el seu primer llibre "Ciutat a cau d'orella", escrit després d'un viatge a Tarragona. A pesar de les dificultats, Estellés escriu en valencià, i prompte fa amistat amb altres poetes i intel·lectuals preocupats per la defensa de la nostra llengua.

Acò és genial, Vicent... tu escrius des del poble!

I, el 1955, es casa amb Isabel Llorente, que treballa en l'Asuntament de València

Als deu mesos tenen una filla, que mor quatre mesos després.

A!

"No et diré 'Anem ací'.
No et diré 'Anem allà'.
Només et diré 'Anem.'"

"Res no m'agrada tant /
com enamorar-me d'oli cru
/ el pimentó torrat,
tallat en tires."

"...la costera de Xàtiva,
el barranc alcoià de la Batalla,
la lluna de l'horta de Castelló,
la intacta meravella
de Gandia..."

"Feroçment
ens amòvem
des del matí
a la nit..."

"...ara com ara
em veig al costat d'una dona,
/ filla, com jo, del poble, nascuda
a Gandia, / pels carrers de València
en uns passeigs interminables. / Me
l'he estimada molt. / Me l'estime
molt més que els versos de
Virgili o Horaci, / criatures
secretres que em
proporcionaven
alegria."

"...Ja no sabria viure sense tu.
Aquesta és la primera vegada
que ho declare. / Et demane que
em cregues / imploro als déus
que accepten la meua petició."

"Seràs la fe i
la medalla oculta, /
seràs l'amor i la ferocitat, /
seràs la clau que obrí tots
els panys, / seràs la llum,
la llum il·limitada..."

"Dic el teu nom, Isabel,
i canten els canyars /
i pels carrers diversos de
València / passen amants
que es besen a la boca..."

"Ones que vénen,
mar que s'allunya, /
tot és ben prop, tot és
lluny. / Plors que s'enceten,
rivers que es moren, /
quan creus que ho tens
tot s'esmuny."

"...arribava, de sobte,
Joanot Martorell, aquell
estol de vaixells, amb el Tirant
i Carmesina, i s'omplia
/ la meua casa de llum,
de calc, de Grècia."

"...dansen, per a mi sol,
a la meua nit, al meu cor,
/ els guerrers de Morella, /
les gentes d'Algemesi, / puja una
veu de vidre o d'aigua a Eix,
/ avancen pels carrers els
moros i els cristians..."

"Pocs poetes poden dir
que el seu poble ha parlat
a través d'ells... pocs poetes
han tingut tan clar que vivien
en un país concret, en una
època concreta..."

"...el nostre país,
la nostra època."

"Cloc els ulls
i mei fot."

Jesús Huguet/2012 (núm. 6)

Elements d'interés

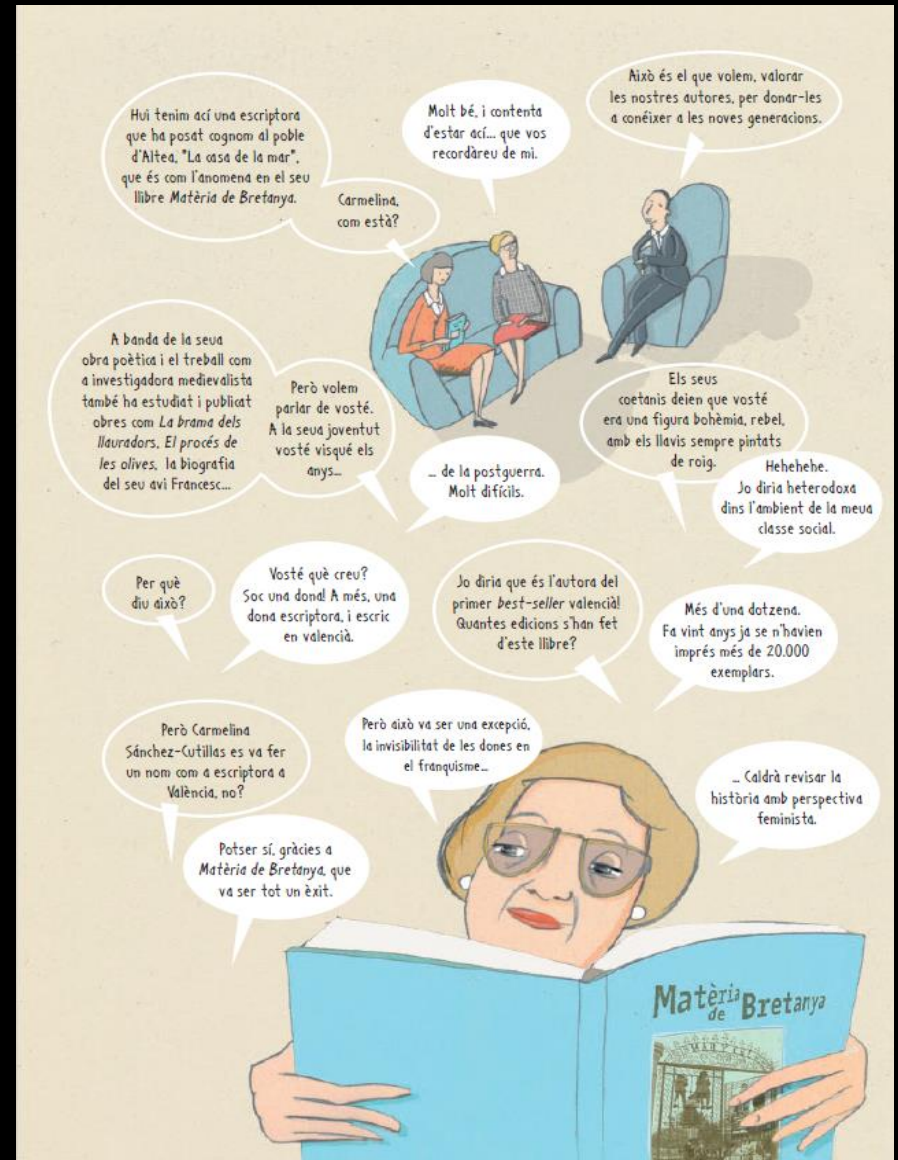
- * Desplegament intertextual mitjançant la protagonització i la dramatització (“Assumiràs la veu d’un poble”).
- * Sentit cívic de la identitat valenciana i amb consciència de classe (“el fill del forner”).

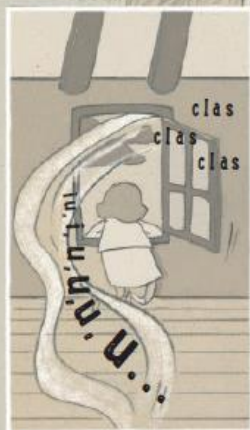
ACADÈ
MIAVA
LENCI
ANADE
LALLE
NGUA

Esperança Martínez Molina/2020 (núm. 17)

**Carmelina
Sánchez-Cutillas**

«Avui que bufa el vent i crida, em venen a la memòria aquells altres crits del vent ensemyorint-se de la vella casa dels avis, com si totes les cambres i l'escala i els enteixinats foren l'invisible cau del vent.»

«I aleshores el foraster allargant-me l'embolic de tela em deia: "Xiqueta, ajuda'ns.". Però només donar-me el paquet li va dir: "Que no la veus? Tan xicoteta i acabe de deixar entre les seues mans tota la Matèria de Bretanya".»

A PARTIR DE 1961 JA NO PUBLICARÀ RES MÉS. L'ANY 1997 EL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA EDITA L'OBRA POÈTICA DE CARMELINA SÁNCHEZ-CUTILLAS, QUE ARREPLEGA EL CONJUNT DE LES SEVES POESIES PUBLICADES. A LA BIBLIOTECA VALENCIANA TAMBÉ ES CONSERVEN POEMARIS INÈDITS DE L'ESCRITORA QUE SÓN PATRIMONI CULTURAL VALENCIÀ.

Amb Carme Miguel

Una mesa redonda con mujeres inició la II Mostra Literària

1985

el periòdic

Independient d'Alborsia

2000

EL CLUB DE SUBSCRIPCIÓ DEL PERIÒDIC INDEPENDENT D'ALBORSIA FARA ENTREGA DEL GUARDÓ EL 31 DE MARÇ A COMENÇAMENT DE LA VERA

El Premi Isabel de Villena, per a Carmelina Sánchez Cutillas

L'Associació d'Escriptors i Escriidores de l'Alborsia

PREMIOS DE LA CRÍTICA

Una velada para los escritores valencianos

La Asociación de Escritores y Escriadoras de Alborsia organiza una velada para los escritores valencianos en el marco de la Crítica que tendrá lugar el día 10 de mayo en el salón de actos de la Casa de la Cultura de Alborsia. La velada contará con la presencia de los escritores valencianos que han ganado el Premio Isabel de Villena 2004 por su obra 'El lenguaje de la memoria' de María Noya. La velada será a las 20 horas en el salón de actos de la Casa de la Cultura de Alborsia.

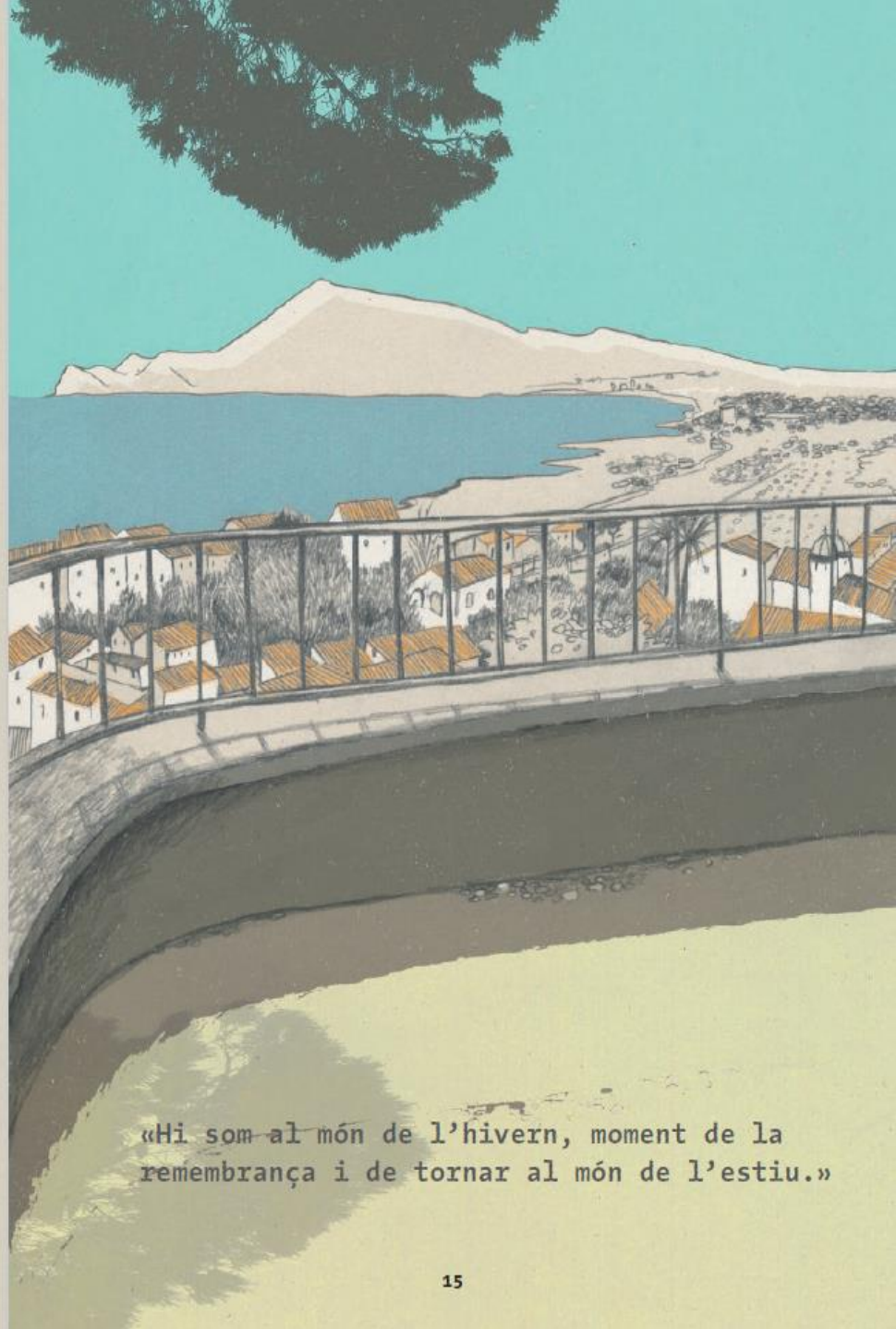

2004

1997

Els jeroglífics i la pedra de Rosetta (1976) és, indiscutiblement, el millor poemari de Carmelina Sánchez-Cutillas i un dels més originals i interessants de tota la recerca formal i estètica produïda en el camp de la poesia al País Valencià als anys setanta. I segurament, d'haver estat estudiat i analitzat degudament, fóra un dels poemaris més innovadors produïts dins la literatura catalana dels darrers vint anys.

Lluís Alpera

«Hi som al món de l'hivern, moment de la remembrança i de tornar al món de l'estiu.»

«La mar vivia en una badia molt gran. Un dels cantons d'aquella badia que era la casa de la mar s'anomenava la Punta de l'Albir i l'altre cantó el Morro de Toix...»

CARMELINA NAIX ALLÀ PEL 1927 A MADRID, PERÒ PROMPTE LA FAMÍLIA S'INSTAL·LARÀ ENTRE VALÈNCIA I ALTEA.

A CASA DE L'AVI, CARMELINA EXPLICA A SA MARE:

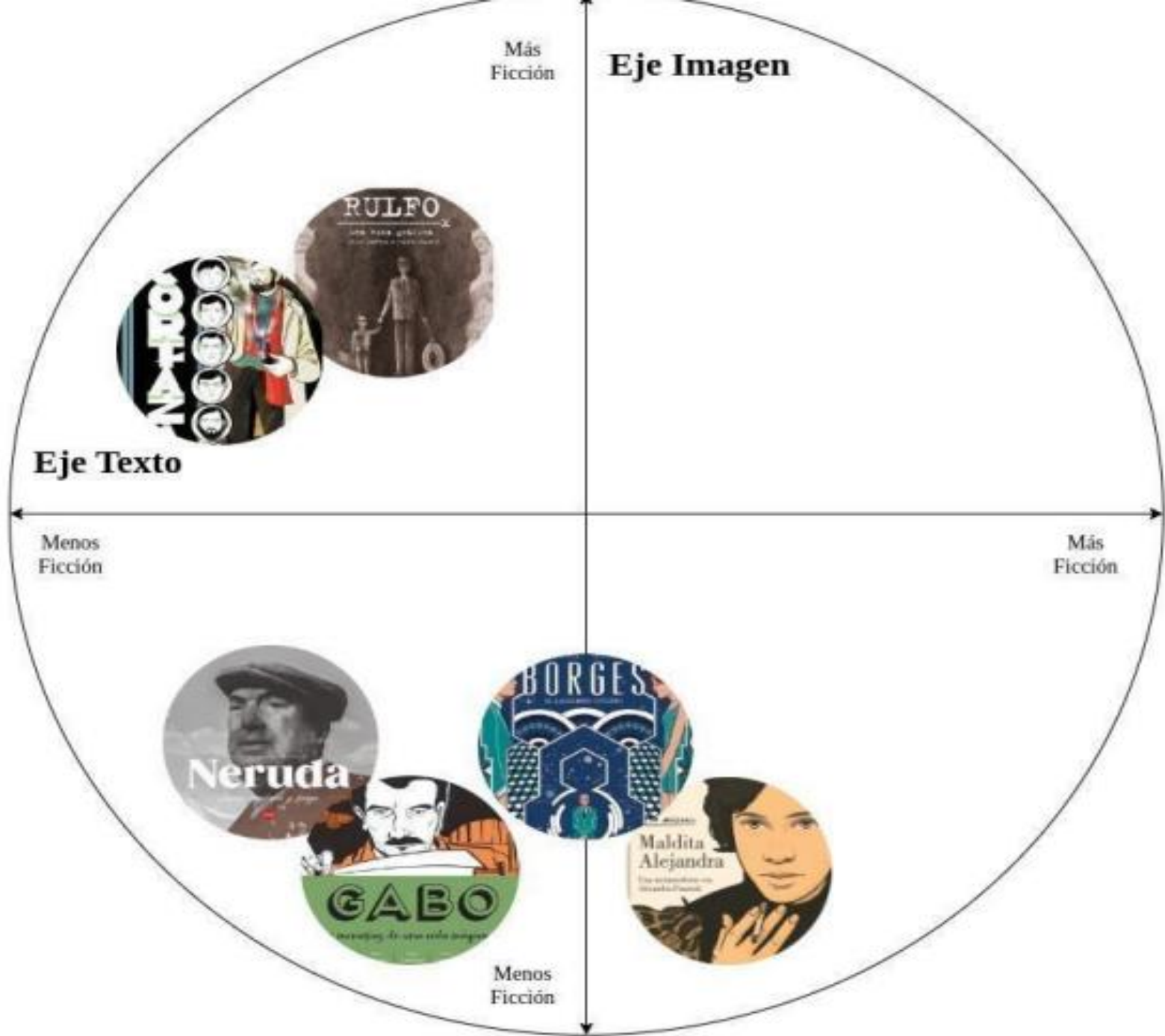

LA FADRINA MARIA DIU QUE CARLITOS HA TIRAT EL CÉRCOL AMB QUÈ JUGAVEN AL BASSAL.

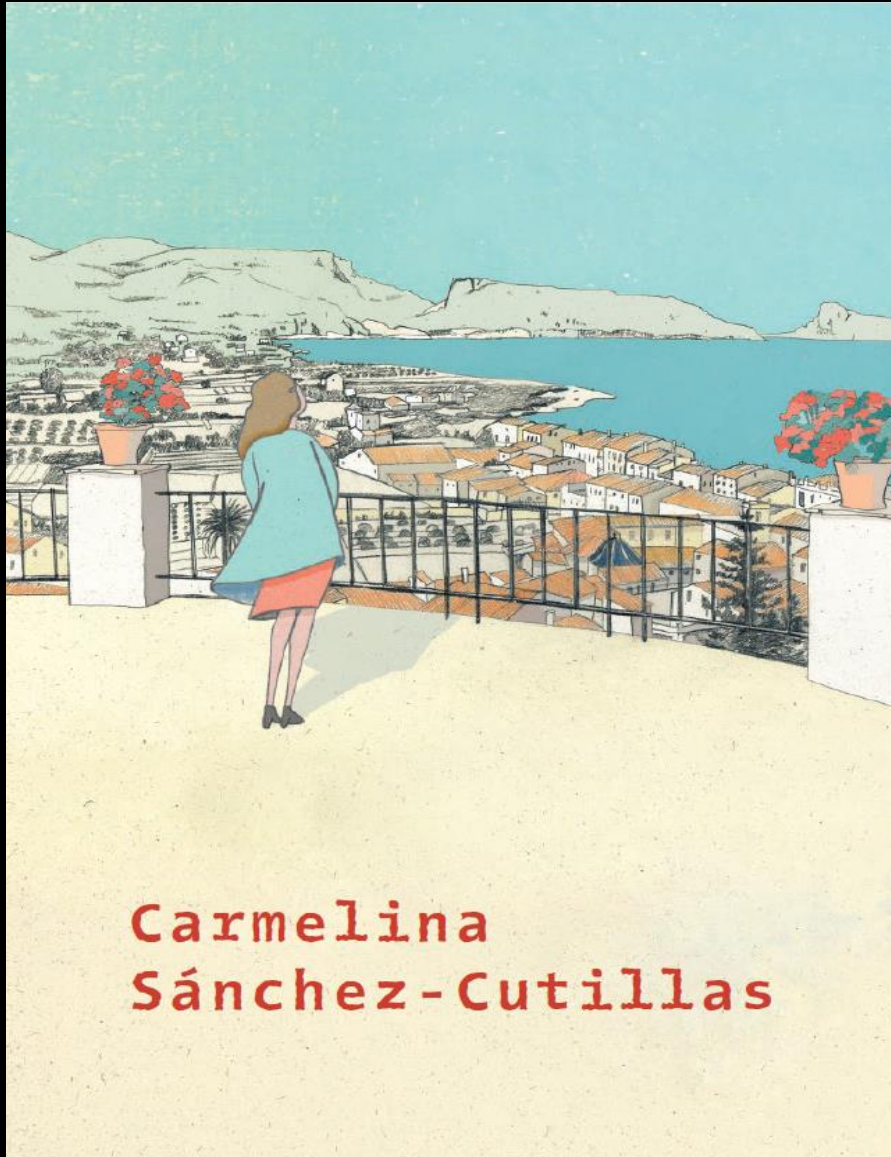

«A l'avi no li va fer gens de gràcia, i deia que era una vergonya que els seus nets no sabien parlar valencià [...] sobre la meua persona va disposar que aniria a costura perquè, amb el tracte amb els altres xiquets del poble, pogués adquirir una millor coneixença idiomàtica.»

Esperança Martínez Molina/2020 (núm. 17)

Carmelina
Sánchez-Cutillas

Elements d'interés

- * Desplegament intertextual combinat amb el *collage* (interdisciplinarietat).
- * Consciència feminista (genealogia d'escriptores).

ACADÈ
MIAVA
LENCI
ANADÈ
LALLE
NGUA

Josep Antoni Fluixà i Daniel Olmo/2022 (núm. 25)

UNA EXCURSIÓ AL MUSEU
Joan Fuster

Josep Antoni Fluixà
Daniel Olmo

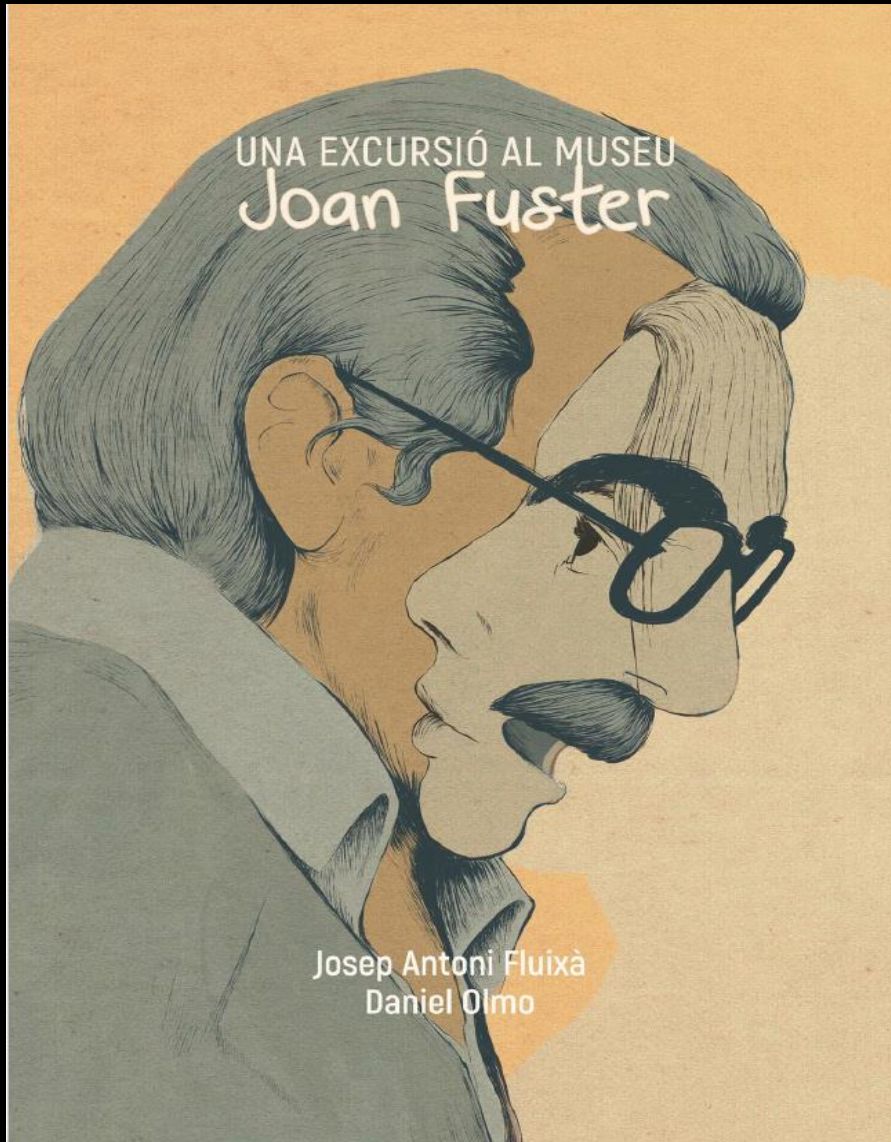

JOAN FUSTER TROBA REFUGI EN LA LECTURA DE LLIBRES I REVISTES.

ACAD
DE L
SUEC
CÀR

Josep Antoni Fluixà i Daniel Olmo/2022 (núm. 25)

Elements d'interés

* **Profit de la interdisciplinarietat mitjançant un fals *collage* (interrelació de la dimensió política i la literària).**

* **Estímuls a la pulsio creativa (identificació de l'alumnat amb l'autor).**

ACADÈ
MIAVA
LENCI
ANADÈ
LALLE
NGUA

Vicente Muñoz Puelles i Daniel Olmo/2023 (núm. 29)

LLEGIEM DE TOTS POEMES, NOVEL·LES, DIARIS... DES DELS AUTORS ANTICS MÉS IMPORTANTS FINS ALS MODERNS, DES D'ALSIÀS MARCH FINS A BLASCO IBÁÑEZ. ENS AGRADAVEN MOLT ELS ESCRITORS RUSSOS, COM GORKI, I ELS FRANCÉSOS, COM VICTOR HUGO. DES QUE VAIG APRENDRE A LLEGIR, TAMBÉ EM TOCABA FER-HO CADA NIT EN VEU ALTA.

MIRA, MARE!

PAREIX LA BANDERA REPUBLICANA, PERÒ NO POT SER.

"EN UN MARGE, ENTRE JUNCES ESCLAFATS, HI HAVIA UN FORAT FOSC I FANGÓS. I AL FONS, FENT LA BECADA DE LA DGESTIÓ, ENTRE CALAVERES PELADES I COSTELLES TRENCADES, EL DRAGÓ, UN ANIMALOT HORRIBLE I FEROC QUE NO S'HAVIA VIST MAI A VALÈNCIA..."

UNA VESPRADA, PEL CARRER, VAIG VORE ONEJAR EN UN BÀLCÓ UNA BANDERA DIFERENT.

PERÒ SÍ QUE HO ERA. QUAN ARRIBÀREM A CASA ENS ABRAÇÀREM TOTS. JO ESTAVA TAN CONTENTA... CREIA QUE LA REPÚBLICA S'HAVIA PROCLAMAT PERQUÈ JO HAVIA VIST LA BANDERA PRIMER QUE NINGÚ.

ELS MEUS GERMANS ES DEBATIEN ENTRE SOCIALISME I COMUNISME. DEFENSAVEN EL VALENCIANISME DELS QUI LLAVORS EDITAVEN "NOSTRA NOVELA" I ALTRES PUBLICACIONS EN VALÈNCIÀ, I VAN SEGUIR AMB ENTUSIASME L'APROVACIÓ DE LES NORMES ORTOGRÀFIQUES DEL 1932.

QUAN VA ESCLATAR LA GUERRA, EL GOVERN ES VA TRASLLADAR A VALÈNCIA, QUE DURANT ANY I MIG VA SER LA CAPITAL POLÍTICA I CULTURAL D'ESPAÑA.

EL MEU GERMÀ RICARD, QUE ERA PERIODISTA DEL DIARI "LA HORA", VA PODER ASSSITIR EN 1937 AL CÈLEBRE CONGRÉS INTERNACIONAL PER A LA DEFENSA DE LA CULTURA, EN QUÈ CARLES SALVADOR VA PARLAR EN NOM DE LA DELEGACIÓ VALÈNCIANA I VA DENUNCIAR LA BARBÀRIE.

"ASSISTIM AVUI, PER TRISTES CIRCUMSTÀNCIES I EN LA NOSTRA MATEIXA CARN, A UNA GUERRA CRUEL I VIOLENTA, PROVOCADA PELS ELEMENTS REACCIONARIS INTERNACIONALS. EN AQUEST MOMENT, PLENAMENT DECISIU PER AL PERVINDRE DEL MÓN, NOSALTRES, ESCRITORS NACIONALISTES VALÈNCIANS, VOLEM UNIR LA NOSTRA VEU AL COR DE LES VEUS INTERNACIONALS."

Vicente Muñoz Puelles i Daniel Olmo/2023 (núm. 29)

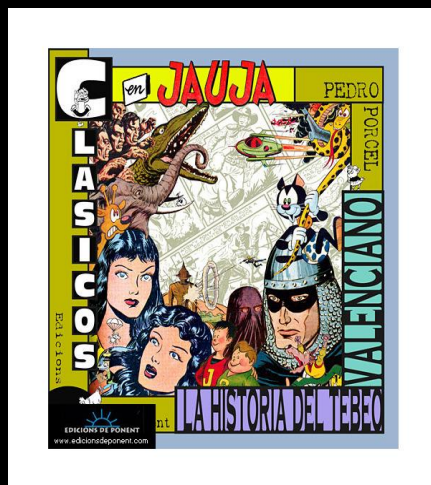
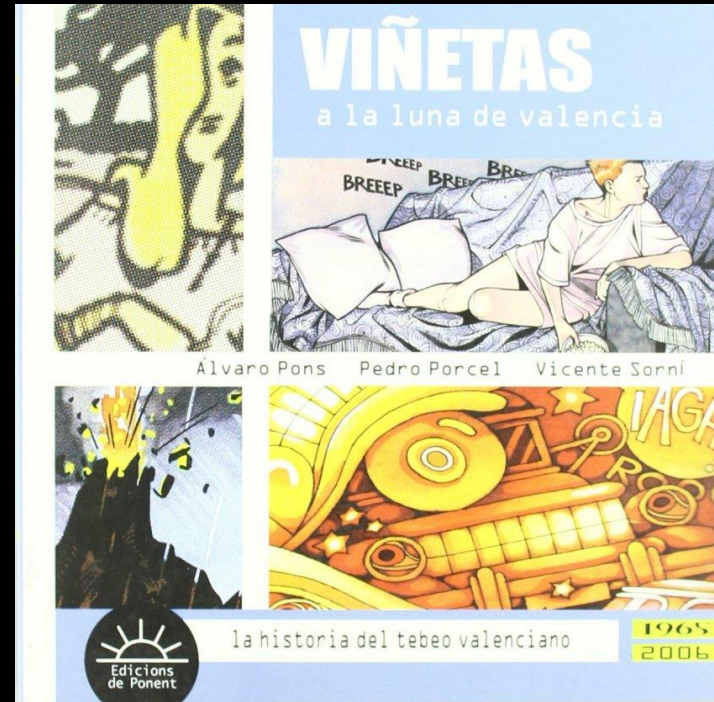
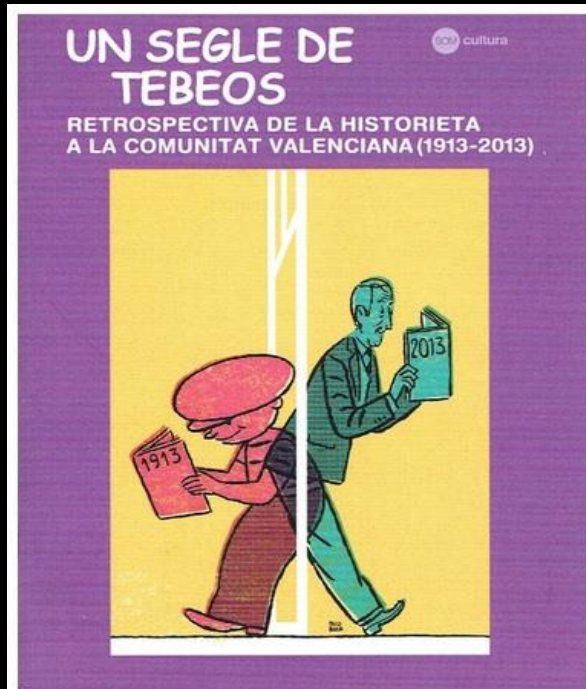

Elements d'interés

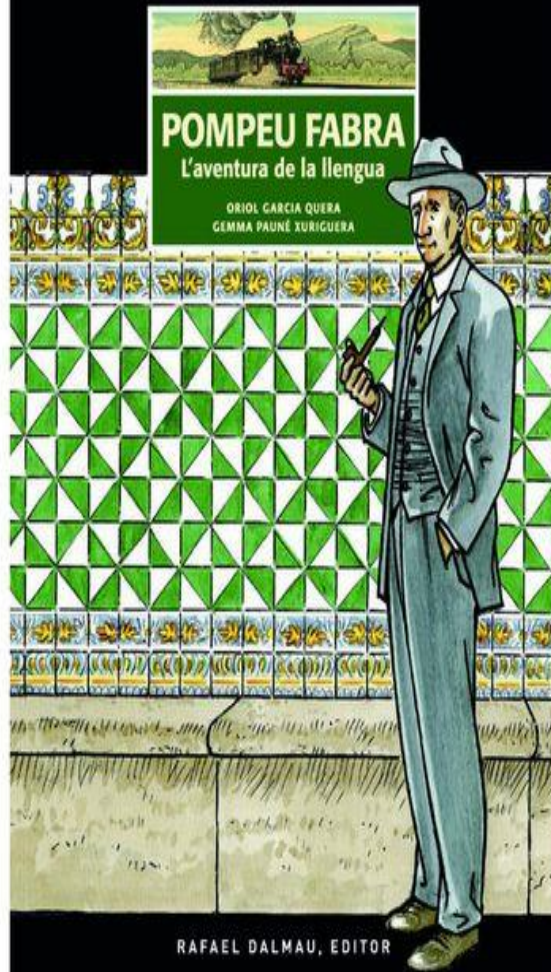
- * **Defensa dels valors democràtics a través de la intertextualitat (exemple de la família lectora).**
- * **Joc del pacte ficcional (Alejandra Soler és "Alexandra Bello").**

ACADÈ
MIAVA
LENCI
ANADÈ
LALLE
NGUA

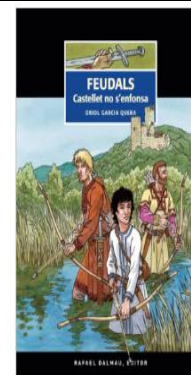
Valor implícit: connexió amb una tradició (i una indústria)

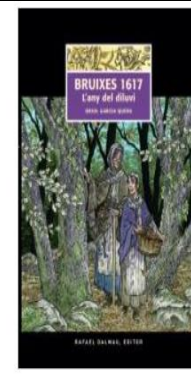
Altres exemples: de l'hagiografia i el nacionalisme...

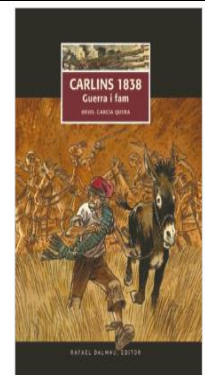
Cartago Vetus. La ciutat perduda

Feudals. Castell no s'enfonsa

Bruixes 1617. L'any del diluvi

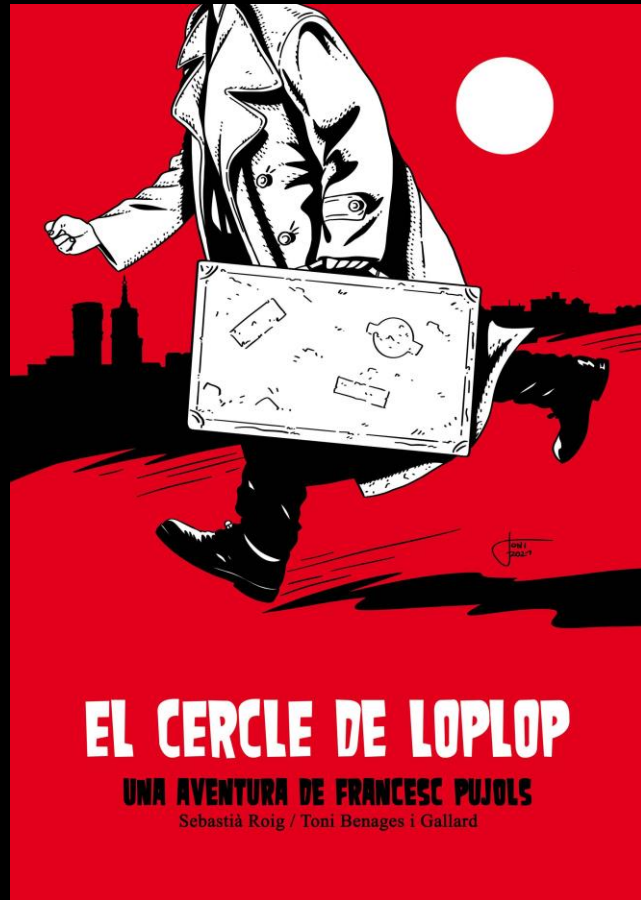

Carlins 1838. Guerra i fam

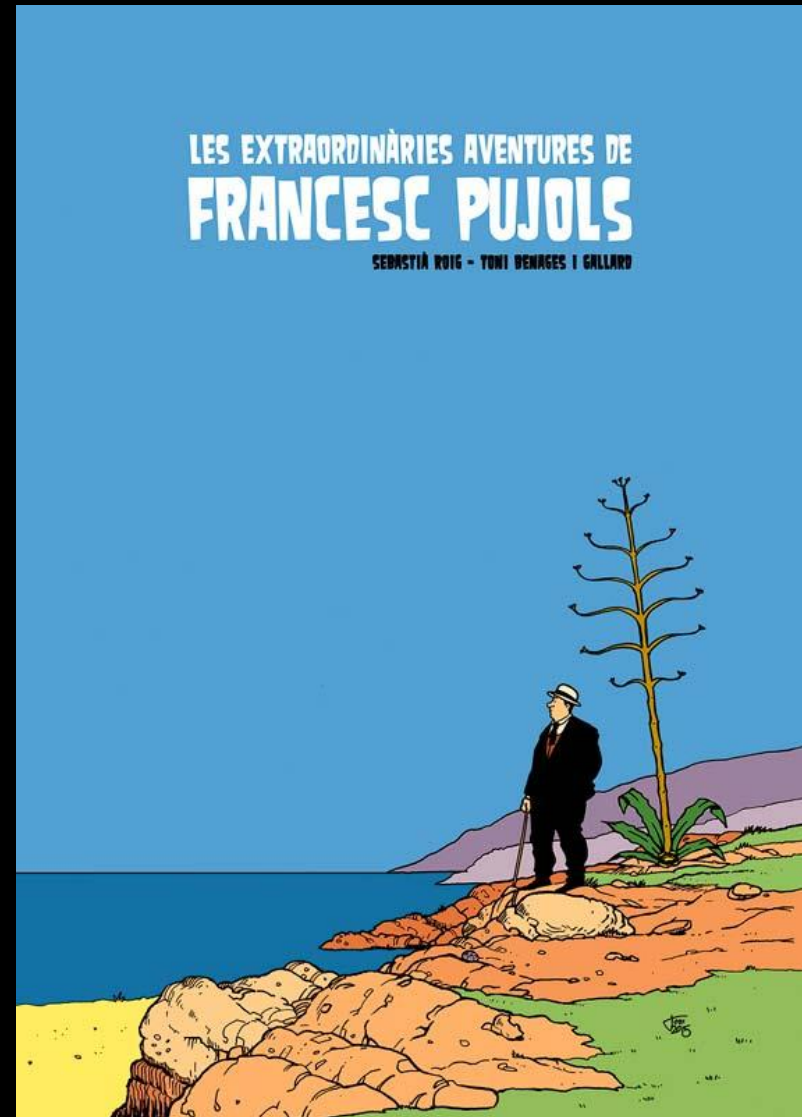
2017 - Rafael Dalmau Editor

Col·lecció "Traç del Temps"

...a l'heterodòxia i la postmodernitat

2022 - Males Herbes

2015 - Males Herbes

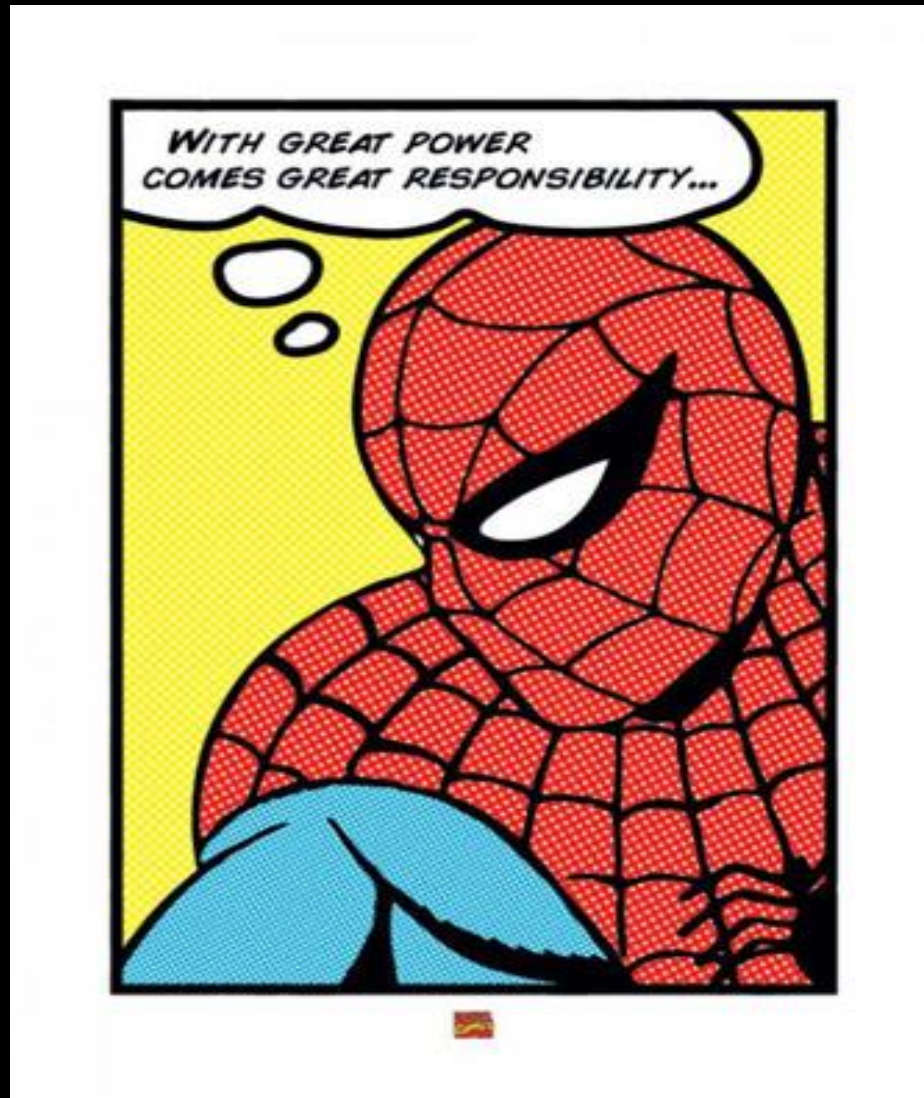
Josep Palau i Fabre
La joia de viure
Julia Guillamon - Toni Benayas i Galland

2017 - Males Herbes

Moltes gràcies

ebaile@ua.es

eduard.baile@gmail.com